

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.K.I.R. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M.K.I.R. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVESELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M.K.I.R. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: TÁRSSZERKESZTŐ:
DR. KOVÁCS JÓZSEF **RAKOSI GYÖRGY**
M.K.I.R. POSTAIGAZGATÓ. M.K.I.R. POSTAFŐMÉRNÖK.

A postamesteri hivatalok házhozközbesítésének és ezzel kapcsolatban leadószolgálatuk kezelésének változásai

írta: Dr. BELUS MIHÁLY postatanácsos

Le service de remise à domicile dans les bureaux gérés par les maîtres de poste. Par M. le Dr. MIHÁLY BELUS, Conseiller de poste. Jusqu'à la fin de la guerre mondiale, les bureaux gérés par les maîtres de poste n'ont distribué à domicile que les correspondances ordinaires et dans certaines villes, les objets recommandés. Un avis a été établi des autres envois postaux et remis à domicile. Quant aux mandats-poste et aux colis, les reçus respectivement les bulletins d'expédition ont été livrés à domicile. En présentant ces documents, les destinataires devaient retirer les envois dans les bureaux de poste. Exception a été faite pour les envois recommandés et avec valeur déclarée exprès, ainsi que pour les colis urgents. Les envois exprès de valeur jusqu'à 40 pengős et jusqu'à 5 kilogrammes, des mandats exprès jusqu'à 40 pengős ont été remis à domicile. En 1918, plusieurs bureaux ont été chargés de livrer à domicile les envois recommandés et les mandats-poste. Les montants de ceux-ci ont été pourtant payés dans les bureaux de poste. Le Règlement postal de l'année 1925, a étendu à tous les bureaux gérés par des maîtres de poste la remise à domicile des mandats-poste et des chèques de la Caisse d'épargne postale. L'ayant droit qui a encaissé les sommes, a été tenu de justifier de son identité dans les bureaux lors de l'opération de paiement. Pour faciliter ce paiement, il a été prescrit que les sommes ne dépassant pas 55 pengős pouvaient être payées sans justifier l'identité de la personne qui a présenté le mandat. En 1927, la limite de 55 pengős a été élevée à 500 pengős. Ces mesures n'ont pas résolu d'une façon satisfaisante le problème de distribution des bureaux gérés par les maîtres de poste. L'Administration cherchait donc les moyens d'élargir le service de remise à domicile. Les Directions régionales ont été autorisées à introduire la remise à domicile de tous les envois dans les bureaux de grand trafic. Cette mesure cependant n'a pas toujours rencontré l'approbation du public; d'une part, à cause des droits de

remise des colis qui ont été apportés auparavant par le personnel du destinataire sans payer ces droits. D'autre part, dans quelques endroits, la remise des colis a subi un certain retard pour les destinataires habitant loin du bureau de poste. L'Administration déploie un grand effort en vue d'organiser également dans les bureaux gérés par des maîtres de poste, le même système de distribution qui fonctionne dans les bureaux d'Etat.

A Postaüzleti Szabályzat keretén belül tudvalevően a postaigazgatóságok határozzák meg, hogy a hivatalok mely helyeken és milyen küldeményeket kézbesítenek házhoz, és melyeket kell a címzeteknek a postahivatalban átvenni. (A. 1. Szab. 65. §. 1. p.) Az Üzletszabályzatnak ez a rendelkezése a gyakorlatban azt jelenti, hogy a postaigazgatóságok egyrészt a postaszolgálat érdekeinek a figyelembevételével, másrészt a közönség kívánságainak a szem előtt tartásával rendezik be a küldemények házhoz kézbesítését. Nem szorul különösebb bizonyításra, hogy a kézbesítésnek ez a módja, amely szerint a címzettet a könyvelt küldeményének érkezéséről csak értesítik és az értesítés alapján a címzettnek a postahivatalban kell megjelennie a küldemény átvétele, illetve a pénz kifizetése végett, a közönség érdekeit leg több esetben nem elégítik ki. A postai kézbesítést a közönség csak akkor tartja igazán kielégítőnek, ha postaküldeményeiket részükre házhoz kézbesíti. Valamennyi postaküldeménynek a házhoz kézbesítését a posta egyelőre csak nagyobb helyeken, tehát főleg kincstári hivatalok székhelyén vállalja. A közönség érdeke azonban azt kívánja, hogy a házhoz kézbesítés kisebb helyeken, tehát postamesteri hivataloknál is mentül több küldeményfajra kiterjedjék.

Ha a postaküldemények házhoz kézbesítésének kérdését vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a postamesteri hivatalok a háború végéig — a közönséges levélpostai küldeményeket és egyes hivataloknál az ajánlott küldemények házhoz kézbesítését kivéve — úgyszólván minden küldeményt a postahivatalban kézbesítettek. Ennek formája az volt, hogy a postamesteri hivatalok az ajánlott küldeményekről, az értéklevelekről, a megbízásokról, a belső kézbesítő körzetben is átadóvevényt, az utalványokról utalványelismervényt állítottak ki és a küldemény helyett ezeket, a csomagokról pedig a szállítólevelet kézbesítették a címzettnék. A címzett dolga volt azután az általa aláírt átadóvevény, utalványelismervény, szállítólevél ellenében a küldeményt (postautalványt) a postahivatalban átvenni, illetőleg megbízottja útján átvétetni (I. az 1901. évi Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat I. rész, I. szakasz 18. §. 1. p., illetőleg II. szakasz, 6. §. 6. pont, továbbá II. rész 16. §. 18. pont).

A postaküldeményeknek a postamesteri hivatalokban való eme általános kézbesítési rendje alól kivételt képeztek az expresszküldemények. Az expressz-ajánlott levélpostai küldeményeket, továbbá az expressz csomagokat és értékleveleket, valamint a sürgős csomagokat 40 korona értékig, illetőleg 5 kg. súlyig ugyanis a postamesteri hivatalok a kincstáriak módjára szintén a címzett lakásán kézbesítették, az expressz utalványokat pedig 40 korona összegig a címzettnek fizették ki (I. az előbb idézett Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat I. rész 14. §. 1. p., illetőleg II. szakasz 6. §. 18. p., továbbá II. rész 16. §. 44. p.).

A postamesteri hivatalok kézbesítési módján a közönség érdekeit szem előtt tartó első változást a P. R. T. 1918. évi 111. számában megjelent 104.346. sz. rendelet eszközölte. E rendeletben foglaltak szerint a postamesteri hivatalok közül azokat, amelyeket a kerületi biztos véleménye szerint erre alkalmasnak tartottak, az ajánlott küldemények és postautalványok házhoz kézbesítésével bízták meg. Ez a kézbesítési eljárás az ajánlott levélpostai küldeményeknek tényleges házhoz kézbesítését jelentette, mert a címzett az átadóvevény aláírása ellenében az ajánlott küldeményt a kézbesítőtől tényleg nyomban át is vehette. Az utalvány házhoz kézbesítése azonban csupán az utalványlap házhoz kézbesítését jelentette, míg az utalványösszeg kifizetése az utalványelismervény szabályszerű aláírása ellenében a postahivatalban történt.

A kézbesítés eme rendjének az volt az előnye, hogy az utalványlapot magának a címzettnek, illetőleg az átvételre jogosultnak kézbesítették és így szükségszerűen az átvételi jogosultságot a kézbesítésnél már meg kellett állapítani. Az utalvány kifizetése tehát a szabályszerűen aláírt postautalvány bemutatójának a postahivatalban, minden további igazolás nélkül megtörténhetett. Ez az eljárás egyrészt a közönség részére jelentett előnyt, mert az utalványösszeg átvétele végett nem kellett személyesen a postahivatalban megjelennie, sem aláírását nem kellett a kézbesítőokiraton utólag hitelesíttetni, másrészt a postára nézve is előnyt jelentett az, hogy az utalványnak a postahivatalban való kifizetésénél az átvételi jogosultságot nem kellett vizsgálni és így a hivatalban történő kifizetés gyorsabban volt lebonyolítható.

Azok a postamesteri hivatalok, amelyek az ajánlott levélpostai küldemények és utalványlapok házhoz kézbesítésére nem voltak felhatalmazva, az összes könyvelt küldeményekről szóló értesítéseket (átadóvevényt, utalványelismervényt, szállítólevelet) a személyazonossági igazolása nélkül közönséges levelek módjára kézbesítették házhoz. Ezek a postamesteri hivatalok a küldeményeknek a postahivatalban való

kézbesítése során, ha a címzettet nem ismerték, a személyazonosság igazolását mindig megkivánták. Abban az esetben, ha a házhoz kézbesítő-okirattal értesített címzett a küldemény átvétele végett nem személyesen jelen meg a postahivatalban, hanem megbízottat küldött, ha a címzett személye és névalírása előtte ismeretes volt, a postahivatal a küldeményeket (pénzösszeget) 50 korona értékig a küldeményért jelentkezőnek kiadta; 50 korona összegben felül azonban a küldeményeket csak akkor adták ki, ha a címzett aláírását a kézbesítőokiraton szabályszerűen hitelesítette.

Az 1925-ben kiadott Postaüzleti Szabályzat a postamesteri hivatalok fentebb ismertetett kézbesítési rendjében annyiban hozott változást, hogy a postautalványoknál az utalványelismeréssel való kézbesítést minden hivatalra nézve megszüntette és elrendelte, hogy az összes postamesteri hivatalok és postaügynökségek a belterületen valamennyi postautalványt és postatakarékpénztári utalványt — a közönséges levélpostai küldemények módjára — házhoz kézbesítsék (l. 1925. évi Postaüzleti Szabályzat 88. §. 2. pontját, illetőleg a P. R. T. 1925. évi 60. számában megjelent 28.811/1925. sz. rendelet 30. §-át).

Amint az előadottakból látjuk, az 1925. évi Üzletszabályzat kiadásával kapcsolatban a postamesteri hivatalok házhoz kézbesítése az 1918-as állapottal szemben bizonyos javulást mutat, mert az utalványoknál nemcsak egyes, erre a célra kiválasztott, hanem valamennyi postahivatal magát az utalványt kézbesíti házhoz. Ez a házhoz kézbesítés azonban a múlttal szemben a közönségre nézve bizonyos hátrányt is jelentett, mert míg a múltban a kijelölt hivatalok az utalványok házhoz kézbesítéseihez az átvételi jogosultságot megállapították, addig az 1925. évi Üzletszabályzat éltbeléptetése után az elmaradt és az átvételi jogosultság igazolása nem az utalványlapnak a háznál való kézbesítéseihez, hanem az utalvány összegének a postahivatalban való kifizetéseihez történt.

Az 1925. évi Postaüzleti Szabályzat rendelkezései értelmében, ha a küldemény megérkezéséről értesített címzett (átvételre jogosult) a küldemény (pénzösszeg) átvétele végett nem jelent meg személyesen a postahivatalban, de személye és aláírása a postahivatal előtt ismeretes volt, a szabályszerűen aláírt kézbesítőokirat (átadóvevény, értesítő és elismervény, utalvány, szállítólevél) bemutatójának azokat a küldeményeket, amelyeknek értéke (összege) a belföldi ajánlott levélért adható kártérítés összegét nem haladta meg, a postahivatalok kiadták. Az 55 pengőn felüli értékű (összegű) küldeményt ellenben csak akkor adták

ki, ha a címzett maga jelentkezett a küldeményért (pénzösszegért), ha azonban a küldeményért (pénzösszegért) megbízottat küldött be a postahivatalba, a kézbesítő okiraton a címzettnek aláírását hitelesíteni kellett. (Postaügyi Szabályzat 74. §. 2. p.) Az Üzletszabályzatnak ez a rendelkezése a közönségre nézve, különösen azoknál a postamesteri hivataloknál jelentett bizonyos hátrányt, amelyek 1925. előtt az utalványlapok házhoz kézbesítésekor az átvételi jogosultságot már a kézbesítéskor megállapították s így a címzett az utalvány összegét a postahivatalban megkapta, illetőleg a szabályszerűen aláírt utalvány ellenében a bemutatónak minden akadály nélkül kifizették. A postahivatalban való kifizetés 1927. évben annyiban könnyebbedett, hogy a küldemény megérkezéséről értesített címzett (átvételre jogosult) ha nem jelent meg személyesen a postahivatalban, de személye és aláírása a postahivatal előtt ismeretes volt, 500 pengő értékig (összegig) a küldeményt (pénzösszeget) a szabályszerűen aláírt kézbesítőokirat ellenében a postahivatalok a hivatalban jelentkezőnek kiadták. 500 pengő értéken felüli küldeményt (pénzösszeget) a megbízottnak csak akkor adták ki, ha a címzett az átadóokiraton aláírását hitelesítette. Abból a célból azonban, hogy 500 pengőnél nagyobb értékű (összegű) küldeményeknél is mellőzhessék a címzett személyes megjelenését, illetőleg aláírásának a kézbesítőokiraton való hitelesítését, a zárostáska útján való kézbesítést a belterületen is lehetővé tették. A zárostáska használatánál ugyanis a kézbesítőokiraton a címzett névaláírását nem kell hitelesíteni (I. P. R. T. 1927. évi 27. számában megjelent 22.441. sz. rendelet). Itt jegyzem meg, hogy az itt említett 500 pengős értékhatárnak ma 560 pengő felel meg (I. A. 1. Szab. 71. §. 4/a pont).

Amint már előbb mondtam, a postai kézbesítés tökéletességéről csak az összes postai küldeményeknek házhoz kézbesítése esetében beszélhetünk. A postamesteri hivatalok házhoz kézbesítésének kérdésénél tehát az eddig ismertett intézkedések még korántsem oldották meg. Ezért a postamesteri hivatalok házhoz kézbesítését a közönség érdekében tovább kellett fejleszteni. A posta vezetőségének tehát az a törekvése, hogy a postamesteri hivataloknál is valamennyi postaküldemény házhoz kézbesítésére fokozatosan áttérjen.

Már a ma érvényben lévő Postakezelési Utasítás 101. §. 1. pont 2. bekezdésében foglaltak szerint is egyes postamesteri hivataloknál az igazgatóság a forgalmi- és küldönviszonyok figyelembevételével elrendeli, hogy az ajánlott levélpostai küldeményeket, valamint az utalványokat, sőt a csomagokat is kincstári módra a címzettnek ház-

hoz kézbesítsék. Valamennyi küldeménynek a házhoz kézbesítése azonban csak a legnagyobb forgalmú postamesteri hivataloknál jöhet szóba, míg a postamesteri hivatalok zöménél meg kell elégedni az ajánlott levelek házhoz kézbesítésével, illetőleg az utalványok összegének háznál való kifizetésével. Nem vitás, hogy a posta vezetősége által elrendelt ezek az intézkedések a postamesteri házhoz kézbesítést lényegesen javították és így a közönség igényeinek kielégítését szolgálták. Mégis megtörtént, hogy e rendelkezések nem minden esetben találkoztak a közönség tetszésével és megaláztatásával. A csomagok házhoz kézbesítése esetében ugyanis a címzetteknek csomag házhoz kézbesítési díjat is kell fizetni, míg a hivatalban történt kézbesítésért a csomagokért díj nem jár. Azonkívül a csomagok házhoz kézbesítése, — lévén a csomag kézbesítő járatok ritkábbak mint a levél kézbesítő járatok — egyes helyeken bizonyos késsedelemmel járt. A hivatal körzetében lakó kereskedők ugyanis a csomagok házhoz kézbesítésének elrendelése előtt csomagjaik szállítóleveleit a levél kézbesítő útján mindjárt a posta kiindítása után megkapták és a csomagokat pár perccel belül alkalmazottuk (inasuk) útján a postahivaltól díjfizetés nélkül elhozhatták. A csomagok házhoz kézbesítésének bevezetése ellenben a hivatal közvetlen közelében lakó ezeknek a kereskedőknek is meg kellett várni, míg a csomagokat házhoz kézbesítő járat a csomagokat házhoz szállította, s ezért egyes helyeken különösen a kereskedők a csomag házhoz kézbesítés bevezetése ellen foglaltak állást. Ennélfogva a posta több helyen, ahol a csomagok házhoz kézbesítését kísérletképpen bevezette, a közönség kérelmére azt be kellett szüntetnie. Ebből tehát arra lehetne következtetni, mintha az összes postaküldeményeknek házhoz kézbesítése a postamesteri hivataloknál nem mindig állana a közönség érdekében és így a postamesteri hivataloknál a teljes házhoz kézbesítés minden esetben való bevezetése nem is volna kívánatos. Ez a megállapítás természetesen nem volna helytálló, mert csak látszólagos tényeken alapulna.

A postamesteri hivatalok házhoz kézbesítésének fejlesztése maga után vonta a postamesteri hivatalok leadószolgálatának a változását s ezért azoknál a postamesteri hivataloknál, amelyek az ajánlott leveleken kívül egyéb küldeményeket is házhoz kézbesítettek, a házhoz kézbesített küldemények leadószolgálatát külön kellett szabályozni.

A Postakezelési Utasítás azokat a postamesteri hivatalokat, amelyek nemcsak az ajánlott leveleket, hanem más könyvelt küldeményeket is házhoz kézbesítenek, kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok-

nak nevezi. Bár ezek a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok a kézbesítőív kivételével mindenben a postamesteri hivataloknál elrendelt leadóokiratokat használják, e hivatalok leadószolgálatának ellátása különbözik a házhoz nem kézbesítő postamesteri hivatalok leadószolgálatától és éppen emiatt az eltérő kezelés külön §-ban — az A. 3. Szab. 121. §-ában — van szabályozva. E §-ban foglaltak szerint a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok az egyenlegezendő valamennyi könyvelt küldeményt a postamesteri egyenlegben tartják nyilván és a kézbesítőknak kiadott küldemények átvételét a kézbesítők az egyenlegben ismerik el. (Idézett §. 2. pont.) A kézbesítésre kerülő küldemények érkeztetése általában a többi postamesteri hivatalnál használatos nyomtatványokon történik, vagyis a házhozkézbesített ajánlott leveleket az ajánlott küldemények kézbesítőkönyvébe írják be, az érték küldeményeket ha a hivatalban kézbesítik raktárkönyvbe, ha háznál kézbesítik a kézbesítőkönyvbe írják be, a sommáscsomagokat, a megbízási okiratokat és a megbízási lapokat pedig akár háznál kézbesítik, akár a hivatalban, a raktárkönyvben tartják nyilván. Az utalványokat tekintet nélkül arra, hogy háznál vagy hivatalban fizetik-e ki, az utalvány érkezési naplóban kell érkeztetni, illetőleg nyilvántartani. (Idézett §. 3. pont.)

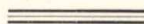
Ha az érkezett könyvelt küldemények nyilvántartásának a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivataloknál előírt szabályait a kincstári hivatalok házhozkézbesítésére előírt szabályokkal vetjük össze, azt látjuk, hogy egyes küldemények nyilvántartása a kincstári és a kincstári módra kézbesítő postahivataloknál azonos, másoké pedig eltérő. Pl. a házhoz kézbesített ajánlott levelek és értéklevelek nyilvántartása azonos, a házhozkézbesített sommáscsomagok és megbízások nyilvántartása ellenben különböző. A kincstári hivatalok és a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok leadószolgálatára közötti eltérés alapja az, hogy a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivataloknál a házhozkézbesítésre kerülő küldemények nyilvántartására általában továbbra is — éppenúgy, mint más postamesteri hivataloknál — a raktárkönyv szolgál. Addig tehát, amíg a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok raktárkönyvet vezetnek a kézbesítésre kerülő küldeményeknél (sommáscsomagoknál és megbízásoknál) a kincstári hivatalok leadószolgálatában rendszeresített egyszerűbb eljárást a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivataloknál nem lehet teljesen megvalósítani. A posta vezetősége azonban fokozatosan a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok leadószolgálatára vonatkozó A. 3.

Szab. 121. §-ának az időközi változásaival oldja meg a kincstári módra kézbesítő postahivatalok leadószolgálatánál a kincstári hivatalok leadószolgálatában érvényes szabályok alkalmazását. Ennek ellenére még mindig vannak olyan különbségek, amelyek megszüntetése részben a kezelés egyöntetősége, másrészt a kezelés egyszerűsítése céljából kívánatos. Ilyen különbség különösen az utalványok leadásánál van, ahol pedig a nyilvántartó okirat úgy a kincstári, mint a kincstári módra kézbesítő postahivataloknál ugyanaz.

Magánál az utalványok kifizetésénél az eljárás különösen a nagyobb forgalmú postamesteri hivataloknál azonos a kincstári hivataloknál követett eljárással. Ezzel szemben az érkezett utalványok nyilvántartása még a legnagyobb forgalmú postamesteri hivataloknál is teljesen különbözik a kincstári postahivatalok kezelésétől. Az érkezett utalványok közül ugyanis a kincstári postahivatalok csupán a hivatalban kézbesített utalványokat tartják nyilván az utalványérkezési naplóban; ezzel szemben a postamesteri hivatalok minden utalványt, akár hivatalban, akár háznál fizetik is ki azokat, az utalvány érkezési naplóban egyenként tételesen beírják.

Az érkezett utalványok érkezési naplóban való nyilvántartásának tulajdonképeni célja, hogy a háznál kézbesített, de a postahivatalban kifizetett utalványok tényleges kifizetésekor az utalványt kifizető alkalmazott meggyőződhessek arról, hogy a bemutatott utalványok tényleg azok-e, amelyeket a postahivatal kézbesített, továbbá hogy az utalvány adatait (címét, összegét) kézbesítés után nem változtatták-e meg, esetleg nem járt-e le az utalvány érvényessége stb. stb. A. 3. Szab. 95. §. 16. p.) Az utalvány érkezési napló vezetésének tehát a hivatalban kifizetett utalványok ellenőrzésénél fontos szerepe van. Ugyanezt azonban a háznál kifizetett utalványoknál általában már nem mondhatjuk, mert a kifizetés végett a kézbesítőnek kiadott utalvány a közönség kezében csak addig van, amíg az utalvány összegének az átvételét a címzett nyugtázza. Tehát a háznál kifizetett utalványoknál szó sem lehet arról, hogy az utalvány adatait a címzett megváltoztathassa. Ezeknél az utalványoknál legfeljebb arról lehetne szó, hogy az utalvány összegét kifizetés után maga a kézbesítő változtatja meg. (Pl. az utalvány eredeti összege 10 pengő volt, a kézbesítő ennyit is fizet ki, de kifizetés után az utalvány összegét 110 pengőre javítja és a kifizetett utalvánnyal mint 110 pengős kifizetéssel számol le.) Az utalványérkezési napló vezetése esetében erre a leszámoló tisztviselő a kifizetett utalványnak az utalványérkezési naplóból való kivezetése során nyomban rájön, míg ha

utalványérkezési napló nincs és a hamisítás tökéletes, a leszámoló tisztviselő a visszaélést nyomban nem fedezi fel. Részben azért, hogy a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivataloknál a kézbesítésre kiadott utalványok esetleges elveszése esetében az adatok megállapíthatók legyenek, végül az utalványok kifizetésében még nem jártas kézbesítőknek a postahivatal részéről való lehető kézbe tartása céljából, szükséges volt a kincstári módra kézbesítő postahivataloknál a háznál kifizetett utalványoknak utalványérkezési naplóban való nyilvántartása. Tekintettel azonban arra, hogy ma már a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalok kézbesítői az utalványok háznál való kifizetésében megfelelő gyakorlattal bírnak, megfontolandó volna, nem lehetne-e a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivatalokonál is — a kincstári hivatalokhoz hasonlóan — a háznál kifizetett utalványoknak az utalványérkezési naplóban való nyilvántartását megszüntetni. Ez az eljárás egyrészt a házhozkézbesített utalványok egyöntetű kezelését szolgálná, másrészt a kincstári módra kézbesítő postamesteri hivataloknál (különösen a nagyobb forgalmúaknál) a kézbesítésre érkező utalványok kezelését lényegesen megkönnyítené, mert érkezéskor nem kellene az utalványokat az érkezési naplóba beírni, tehát gyorsabb volna a kézbesítők kiindítása, a kézbesítők leszámolásánál pedig nem kellene az utalványokat az érkezési naplókban kivezetni és így a kézbesítői leszámolás volna egyszerűbb és gyorsabb.

Jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozatok hozatala a m. kir. posta igénybevétele kapcsán

Írta: Dr. TORDY GÉZA m. kir. postasegédtitkár-ügyész

Le droit de recours contre les décisions administratives de la poste. Par M. le Dr. GÉZA TORDY, Aide-Secrétaire de poste dans le service contentieux. Il arrive souvent que l'Administration des postes doit prendre une décision dans une certaine affaire. La question se pose à savoir si l'usager a le droit de recours contre cette décision. Pour pouvoir répondre à cette question, l'auteur explique tout d'abord la notion des décisions administratives. La décision prise par l'Administration doit être considérée comme décision attaquable par voie de recours si l'affaire ne peut faire l'objet d'un procédé judiciaire ou bien si, avant d'être procédé par la voie judiciaire, elle doit suivre la voie administrative. Dans ces cas, le droit de recours est admis. En prenant une telle décision, l'attention de l'intéressé doit être attirer sur le droit de recours pendant la période prescrite. Dans les cas où cette clause ne figure pas, par erreur, dans le texte de la décision, celle-ci reste tout de même valable en droit. A la fin de son article, l'auteur éclaircit par quelques exemples son exposé.

A m. kir. posta és az azt igénybevevő felek közötti jogviszonyban sokszor felmerül annak a szüksége, hogy a m. kir. postának közigazgatási határozatot kell hoznia. A m. kir. posta által hozott közigazgatási határozat vagy olyan, amely ellen — az abban eldöntött kérdés természeténél fogva — jogorvoslattal élni nem lehet, vagy pedig olyan, amely ellen a jogorvoslat igénybevehetősége természetesen következik.

Abban a kérdésben, hogy mely esetekben kell a m. kir. postának záros határidő alatt jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozatot hoznia és melyekben nem, külön jogszabály nem intézkedik. Ennek hiányában azokból a törvényes rendelkezésekből kell kiindulni, amelyek a közigazgatási határozathozatal módját és feltételeit általában szabályozzák.

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929 :XXX. t. c.-nek jelenleg is hatályban lévő 46. §-a szerint jogorvoslatnak van helye minden közigazgatási határozat (intézkedés) ellen, kivéve, ha valamely jogszabály a jogorvoslatot kifejezetten kizárja. Ugyanennek a törvénynek 48. és 49. §-a szerint fellebbezéssel, — az 50. §. szerint pedig felülvizsgálati kérelemmel csak közigazgatási véghatározat ellen lehet élni. A véghatározat fogalmát a törvény akként határozza meg a 48. §. 2.) pontjában,

hogy véghatározat az ügydöntő, vagy az ügydöntés mellőzését kimondó határozat. Ugyanennek a §-nak 4.) bekezdése szerint nincs helye fellebbezésnek olyan elsőfokú véghatározat (intézkedés) ellen, amely nem jár jogkövetkezményekkel (vélemény, óhaj, bizalom, vagy bizalmatlanság nyilvánítása stb.), vagy amelyet a hatóság (hatósági tag) személyhez kötött jogként gyakorol (kijelölés, kinevezés, a választás kitűzése stb.), kivéve, ha valamely jogszabály kifejezetten jogot ad annak önálló megtámadására.

Az ismertetett törvény életbeléptetéséről és végrehajtásáról szóló 1930. évi 41. eln. B. M. sz. rendelet 3. pontja szerint „jogorvoslat” gyűjtő elnevezés alatt a törvény az arra jogosultaknak mindazt az akaratkijelentését érti, amelyeknek következtében az ügy újabb hatósági elbírálás alá kerül. Ugyanennek a rendeletnek 6.) pontja a közigazgatási határozat fogalmát akként jelöli meg, hogy az nem egyéb, mint a közigazgatási hatóságok akaratkijelentése, történjék az szóval vagy írásban. A határozatnak azt a szűkebb körét pedig, amely az ügy érdemét eldönti, vagy amely az ügydöntés mellőzését állapítja meg, véghatározatnak nevezi, amivel szemben áll a közbeeső, vagyis az a határozat, amely a véghatározat kialakulása előtt ennek mintegy előkészítéseként jön létre (idézés, tanukihallgatás, vagy szakértői szemle elrendelése, a választás kitűzése stb.).

Az itt ismertetett rendelkezések alapján a záros határidő alatt jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozat fogalma adva van. E szerint a határozat alatt közigazgatási hatóságnak közigazgatási ügyben a közigazgatási eljárási szabályok alkalmazása mellett írásban, vagy szóval tett olyan akaratkijelentését kell érteni, amellyel a közigazgatási ügyet eldönti, vagy az ügydöntést mellőzi és úgy az ügydöntő, mint az ügydöntést mellőző akaratkijelentés egyben jogkövetkezményeket von maga után, vagyis egyesek jogát, vagy érdekét érinti.

Ha a szóbanforgó törvény szövegét tekintjük, azt látjuk, hogy a törvényhozó a „határozat” szó mellé zárójelbe odateszi az „intézkedés” szót s ez utóbbit az előbbi fogalom szinonimájaként használja. (1929: XXX. t. c. 46. §. 1. p., 48. §. 4. p. stb.). Ennek ellenére sem lehet a közigazgatási határozatot a közigazgatási intézkedéssel azonos fogalomnak tekinteni.

Amint előbb már láttuk, a törvény életbeléptetése és végrehajtása tárgyában kiadott és fentebb ismertetett rendelet csak a közigazgatási határozat fogalmát adja meg, míg az intézkedés fogalmának meghatározását mellőzi. Ennek ellenére is a határozat fogalmának megállapí-

tásából, — negatív következtetés útján — az intézkedés fogalma meghatározható. Minthogy a szóbanlévő rendelet szerint határozat csak az írásban, vagy szóval tett akaratkijelentés, ebből nézetem szerint az következtethető, hogy olyan esetekben, amikor az akaratkijelentés nem a most említett módok valamelyikén tételik, hanem csak tényekben (az akarat elhatározás következményeképpen jelentkező cselekvésben) nyilvánul meg, közigazgatási intézkedéssel állunk szemben.

Noha az akaratkijelentés módja szerint különbség tehető közigazgatási határozat és intézkedés között, az ellenük használható jogorvoslatok kérdésében a közigazgatási határozat és intézkedés tekintetében nincs eltérés.

Az előadottak után áttérhetünk a m. kir. postára nézve a bevezetésben felvetett kérdés tárgyalására.

Tekintettel arra, hogy az 1929:XXX. t. c. alapján közigazgatási úton jogorvoslattal megtámadható határozatot (intézkedést) csak közigazgatási hatóságok hozhatnak, mindenekelőtt vizsgálnunk kell, hogy mely esetekben tekinthető valamely ügy kapcsán a m. kir. posta eljárása közigazgatási hatósági eljárásnak és mely esetekben nem.

Nem kétséges, hogy a postaszolgálat ellátása állami feladat, amiből következik, hogy a postaszolgálat ellátását biztosító postaigazgatást közigazgatási hatósági ténykedésnek kell tekinteni. Nemcsak több felsőbíróági ítélet állapította meg a m. kir. postának gyámolító közigazgatási tevékenységet kifejtő közigazgatási hatósági jellegét, de a postáról szóló 1936:XXXV. t. c. is említést tesz a 10. §-ban — a megrövidített, vagy veszélyeztetett postadíj összegének megállapítása kapcsán — a m. kir. posta hatósági jellegéről.

Minthogy felsőbíróságaink ezt a megállapítást csak adott esetekkel kapcsolatban és vonatkozásban tették s az 1936:XXXV. t. c. is csak bizonyos vonatkozásban tesz említést a m. kir. posta hatósági jellegéről, aggályos lenne nézetem szerint olyan megállapítást tenni, hogy a m. kir. posta eljárása minden esetben közigazgatási hatósági eljárásnak volna tekinthető. Abból a körülményből, hogy az 1888:XXXI. t. c., az 1925:IX. t. c., valamint az 1936:XXXV. t. c. szerint a m. kir. posta az államnak fenntartott bizonyos jogokat gyakorolni hivatott, álláspontom mellett még nem következik az a megállapítás, hogy e jogok mikénti gyakorlása a m. kir. posta eljárását minden irányban és minden esetben közigazgatási hatósági eljárássá minősítené.

Ettől eltekítve, a közigazgatási hatóságok által határozattal (intézkedéssel) elbírált ügyek nem is kerülhetnek más hatóságok stb. elbírá-

lása alá, mint ahova azokat az egyes jogszabályok odautalják. Ilyen esetekben a közigazgatási hatóság által hozott határozat kényszerítő jellegét éppen az a körülmény adja meg, hogy a határozat (intézkedés) alapjául szolgáló közigazgatási ügy elbírálására csak a jogszabályban megállapított hatóság jogosult és az ezáltal hozott határozat (intézkedés) végrehajtása végső esetben az állam kényszerítő hatalmával is biztosítható.

A m. kir. posta és a postát igénybe vevő felek közötti jogviszonyban a m. kir. posta által hozott határozat (intézkedés) abban az esetben tekinthető jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozatnak (intézkedésnek), ha a határozat (intézkedés) a posta és a postát igénybevevő fél közötti jogvitát végleg akként dönti el, hogy az ügy bírói, vagy más hatósági eljárásnak többé tárgya nem lehet, vagy pedig, a nem peres, — tehát közigazgatási — eljárás kimerítése perjogi előfeltétele a bírói jogsegély igénybevételének. Ezekben az esetekben a m. kir. posta határozata (intézkedése) ellen éppen annál az oknál fogva lehet közigazgatási jogorvoslattal élni, mert a hozott határozat (intézkedés) a m. kir. posta szolgáltatait igénybevevő fél jogállását érinti, vagyis jogkövetkezményeket foglal magában.

Más esetekben, vagyis amikor valamely ügy kapcsán történő döntés (intézkedés) nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az ezáltal érintett személy vélt jogainak érvényesítése eljából — a döntés (intézkedés) tartalmára és időbeli korlátokra való tekintet nélkül — bírói, vagy más hatósági eljárást vegyen igénybe, jogorvoslattal meg nem támadható közigazgatási hatósági határozattal állunk szemben. Ilyenkor a döntés (intézkedés) csak a m. kir. posta akaratelhatározásából származó egyoldalú magatartását fejezi ki és a másik fél nincs elzárva attól, hogy a rendelkezésére álló törvényes eszközök igénybevételével a m. kir. postát döntésének (intézkedésének) esetleges megváltoztatására kényszeríthesse.

Mint hogy szabály az, hogy a jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozat (intézkedés) hozatala esetén a határozatban (intézkedésben) fel kell hívni a fél figyelmét arra, hogy az ellen záros határidőn belül jogorvoslattal élhet, vizsgáljuk azt a kérdést, hogy ennek a felhívásnak elmaradása adott esetekben von-e maga után jogkövetkezményeket, vagy sem.

Jogszabály, hogy a kihirdetett törvények, rendeletek stb. nem-tudását mentségül felhozni nem lehet (*ignorantis iuris nocet*), vagyis cáfolhatatlan vélelem szól a kihirdetett törvény, rendelet stb. megismerésének kötelessége mellett. Ebből folyik, hogy az 1929:XXX. t. c.

ben szabályozott közigazgatási eljárást mindenkinek ismernie kell és egyben mindenkinek tudnia kell azt is, hogy jogorvoslat használatának milyen esetekben van helye és milyen feltételek mellett. Ilyen helyzet mellett nem származik jogkövetkezmény abból, ha a m. kir. posta által hozott és záros határidő alatt jogorvoslattal megtámadható határozatból tévesen kimarad a jogorvoslat igénybevehetőségére vonatkozó felhívás, mert ennek hiányában is a jogorvoslat azon szabályok szerint vehető igénybe, amelyek a szóbanlevő felhívást is magukban foglaló közigazgatási határozatokra irányadók.

Az előadottak során nem tettem különbséget aszerint, hogy a m. kir. posta által hozandó és jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozat a m. kir. posta milyen természetű szolgálatainak igénybevétele során hozatik. Erre, nézetem szerint, nem is volt szükség. Ugyanis az 1929:XXX. t. c.-ben foglalt közigazgatási eljárási szabályok egyfélésege mellett nem kell a m. kir. posta tevékenységi körébe tartozó szorosán vett postaszolgálatot a táviró és távbeszélő, valamint a rádiószolgálatról elkülöníteni, mert azok a megállapítások, amelyeket az előbb hivatkozott törvény alapján tettem, a m. kir. posta szolgálatainak bármilyen irányú igénybevétele esetén egyformán alkalmazást nyernek.

A fentebb tett megállapítások után nem lesz érdektelen, ha egy-két olyan gyakorlati példát említek, amelyek a közigazgatási határozathozattal kapcsolatban általánosságban tett megállapításokat megvilágítani alkalmasak.

A postáról szóló 1936:XXXV. t. c. 4. §-a szerint: „A postai díjak kiszabása és beszedése tekintetében felmerült vitás kérdésekben bírói eljárásnak nincs helye.“ Ez a törvényhely pozitív és negatív irányú megállapításra nyújt lehetőséget. Pozitív irányban szemlélve, a törvény kizárja annak lehetőségét, hogy a postai díjak kiszabásával, vagy beszedésével kapcsolatban felmerülő vitás kérdés bírói (ügy polgári, mint közigazgatási bírói) eljárás keretébe lenne vonható; negatív irányból tekintve a törvényhelyben foglalt rendelkezésből arra a megállapításra jutunk, hogy mivel a törvény csak a bírói eljárás igénybevételének lehetőségét zárta ki, a közigazgatási eljárás igénybevételének nincs jogi akadály. Tekintettel arra, hogy ilyen esetben a m. kir. posta által hozott határozat a kérdést olyan módon dönti el, hogy az többé bírói, vagy más hatósági eljárás tárgyává nem tehető, az e tárgyban hozott elsőfokú postai közigazgatási határozat jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozat lesz és abban fel kell hívni a felet a jogorvoslat igénybevehetőségére.

A Posta Üzleti Szabályzat 110. §. 6.) pontja szerint az Üzletszabályzat VI. részében tárgyalt kártérítési kérdésekben peres eljárásnak csak akkor van helye, ha a fél a kártérítés tárgyában a nem peres eljárást kimerítette. E rendelkezés szerint a peres eljárás igénybevételenek perjogi előfeltétele, hogy a postai közigazgatási eljárás kimerítessék, vagyis mivel a kártérítés tárgyában első fokon hozott határozatok ellen az Üzletszabályzat egy fokú fellebbezést enged meg, a fellebbezés jogi eszköze is igénybe vétessék. Ebből következik, hogy ilyen esetekben is a m. kir. posta által első fokon hozott közigazgatási határozat záros határidőn belül jogorvoslattal megtámadható közigazgatási határozat lesz, minélfogva a jogorvoslat igénybevehetőségére a fél figyelmét ilyen esetekben is fel kell hívni.

Abban az esetben, ha a fél által feladott küldemény más postai küldeményben kárt tesz, a m. kir. posta a Postaüzleti Szabályzat rendelkezése szerint és e szabályzatban meghatározott mértékben a kárt szenvedett féllel szemben kártérítéssel tartozik. Ilyenkor a m. kir. posta attól a személytől, akinek postára adott küldeménye a kárt okozta, az általános magánjogi elvek alapján is követelheti annak a kárnak megtérítését, amelyet azáltal szenvedett, hogy harmadik személynek kártérítést kellett fizetnie. Ebben az esetben is közigazgatási eljárás útján kell megállapítani azt a kárt, amelyet harmadik személy szenvedett, illetve amelyet a m. kir. posta az üzletszabályzati rendelkezések alapján kifizetni tartozik, azonban e határozatban a kártokozó felet a kárösszeg megfizetésében záros határidő alatt jogorvoslattal megtámadható határozatban marasztalni nem lehet, mivel a kárösszeg önkéntes meg nem fizetése esetén a közigazgatási határozat sem perjogi előfeltétel nem lesz, sem pedig nem alkalmas arra, hogy annak alapján a kárösszeg megfizetése az állam kényszerítő hatalmával kieszközölhető legyen. A m. kir. posta ebben az esetben csupán csak azokat a jogi eszközöket veheti igénybe, amelyek az általános magánjog szabályai szerint igénybevehetők, vagyis önkéntes be nem fizetés esetén csak perrel követelheti a károsultnak kifizetett kárösszeg megtérítését.

Befejezésül megemlíteni kívánom, hogy ebben a cikkemben csak a m. kir. posta igénybevételevel kapcsolatban hozandó határozatok ellen használható jogorvoslatokat tettem vizsgálat tárgyává; nem tértem ki ez alkalommal a m. kir. posta és alkalmazottai között az alkalmazás tényéből folyóan származható vitás kérdésekben hozandó határozatok jogi természetének vizsgálatára és az azokkal kapcsolatos jogorvoslatoknak a kérdésére. Erre alkalmilag külön cikk keretében fogok visszatérni.

Egyházi hírszolgálat az Árpád-korban

Irta: Dr. SEMJÉN BÉLA m. kir. postafőfelügyelő

Le service des courriers ecclésiastiques sous le règne de la famille royale „Árpád”. Par M. le Dr. BÉLA SEMJÉN, Inspecteur des Postes. Traité historique sur l'organisation des courriers ecclésiastiques sous le règne de la famille royale „Árpád” (du Xe au XIVE siècle).

A kereszténység második évezredének felvirradása táján a hűbéri rendszer fejlődő eszméi, alakuló intézményei Európa nyugati országaiban a központi államhatalom meggyengülését, a római alapokra épített közigazgatás szétforgácsolódását s ezzel az állami hírszolgálat teljes elsovadását eredményezték. Az egyházi hatalom azonban a klasszikus Róma hagyományait ápolva, ebben a korban is általános központosításra, a rendelkezésre álló erők egyesítésére és kifejlesztésére törekedett. Ez a törekvés már korábban is szükségessé tette, hogy az ismert világ minden táján működő egyházi szervezetek egymással s főleg a római központtal összeköttetést létesítsenek. A központosító irányzat hozta létre tehát a korai-középkor egyházi hírvivőszolgálatát, amely a nyugati állami hírközvetítés hanyatlásának arányában fejlődött és főleg a X. és XI. században a hűbéres uralom alatt álló országokban az egyetlen jelentős hírtovábbítási tényezővé vált.

Kétségtelen, hogy Szent István által megszervezett s a központosító törekvéseket nem nélkülöző ifjú magyar egyház a nyugat hírszolgálati berendezéseit is átültette a hazai talajba. Az idegen életviszonyok közé került fiatal palánta sorsát azonban sűrű homály takarja, melynek elosztatására ezideig még kísérlet sem történt. Tárgyunk feldolgozásánál tehát szoros értelemben vett szakirodalomra nem támaszkodhatunk. Az egykorú források, elsősorban az oklevelek azonban számos olyan adatot tartottak fenn, melyekből szintetikus eljárással a XI—XIII. század magyar egyházi hírszolgálatának mozaik-szerű, de eléggé éles képét nyerhetjük.

Felhasználható anyagunkat áttekintve, néhány összefüggő tartalmú, II. Endre korából származó oklevél tűnik azonnal szemünkbe, melyek a pannonhalmi apátság hírszolgálatának megismerésére kiválóan alkalmas adatokat tartalmaznak. Az oklevélsorozatból megtudjuk, hogy a XIII. század elején az apátság szolgáló népei nyugtalankodtak és keserves panaszaikra a király Miklós nádort küldte ki sérelmeik megvizsgálására. A nádor a panaszkodók megnyugtatására sorra újból

megállapította azokat a kötelezettségeket, melyeket Szent István rendelkezése és a régi szokás szerint teljesíteni tartoztak. Az apátság népei azonban nem nyugodtak meg, időről-időre újabb és újabb sérelmek miatt mozgolódtak, míg végre az 1233. évben Jakab pápai legátus közbelépésére panaszukat összefoglalták és az apátsággal megegyezve, választott bíróság elé terjesztették.

A sérelmek lajstromában az apátság lovas szerviensei (servientes equestres) előadták, hogy noha nem tartoztak, mégis kénytelenek voltak lovakat adni Oros („Urias“) apát hírvivőinek (nunciis abbatis), mert az apát kényszerítette őket erre. Panaszolták azt is, hogy bár lovaikat nem tartoztak az ország határain túlra bocsátani, az apát huszonkét lovukat mégis Rómába küldte, sőt azokat nem is kapták vissza. Hasonló sérelemként panaszolták a lovas szolgák, hogy az apát lovaiknak utazás közben való élelmezéséről nem gondoskodott, noha erre kötelezve volt. A véneki halászok azt kifogásolták, hogy az apát hajószolgálatra kényszerítette őket s kénytelenek hajóikkal Magyarország határáig evezni, sőt a Csepel sziget déli csücsénél, Szigetfőnél lovakat, szekereket és egyebeket a Duna egyik partjáról a másikra szállítani. Nem kevésbé súlyos sérelmük volt az alapi kápolnaszállítóknak is, akik azt panaszolták, hogy Oros azokat a lovakat, amelyeket úti kápolnájának szállításához adni tartoztak, elvette és hírvivőivel használtatta („et mittit in legationem sub nuncios“). Csatlakoztak a panaszosokhoz az apátság kanásza is, akik egyebek közt keserveesen azt panaszolták, hogy az apát követségbe járásra kényszeríti őket.

A választott bírák: Enoch dominikánus és Cognoscens jogtudós, esztergomi kanonok, hamarosan megvizsgálták az ügyet és ítéletet mondtak. Ítéletükben általánosságban a panaszosoknak adtak igazat és úgy döntöttek, hogy a lovas szerviensek az apát hírvivőinek lovat adni nem tartoznak és lovaikat külföldre sem szabad kivinni. Ezenfelül Szent Márton napjától húshagyó keddig az apát köteles a szerviensek lovait ellátni. Amennyiben pedig az apát követségbe küldi, vagy útjára magával viszi lovasait, miként a pécsváradi és szekszárdi apát is teszi, tartásukat előre kell nekik kiadni. Hasonlóan kedvező elintézészt nyertek a halászok, a kápolnaszállítók és a kanászok sérelmei is. Panaszolt terheik alól mindnyájan feloldást nyertek.¹⁾

A pannonhalmi szolgáló népek itt csak kivonatosan ismertetett s még tovább is folyó perének részleteiből Oros apát erőtlől duzzadó

¹⁾ Wenzel Gusztáv: Árpádkori új okmánytár. Pest, 1861—1874. VI. 437, 533—544. és 554—557. l.

alakja tűnik szemünkbe. A csodálatos szervezőképességéről és vaskezéről nevezetes egyháznagy, aki alárendeltjeivel szemben egyébként jóságos és türelmes volt, fáradhatatlan buzgósággal, de néha kiméletlenül eréllyel törekedett apátságának újjászervezésére és felvirágoztatására. Céljának elérhetése érdekében Pannonhalma hírszolgálatát a kor viszonyaihoz képest tökéletesen kifejlesztette. Amint az oklevélcsoport ismertetett részleteiből láthattuk, Orosznak külföldet is járó, valószínűleg hivatásos hírvivői voltak, akik Monte-Casinoig és Rómáig közlekedtek, míg a szolgáló népekből alakított lovasság az országot járta és hajósai a Dunát egész a határokig bevezték, sőt Szigetfőnél az utazó népek: hírvivők, szekeresek, áruszállítók átkelését is biztosították. Pannónia szent hegyén azonban a folyók,²⁾ hírmondók és követek járása-kelése annyira élénk volt, hogy úgy az utazó szolgálatra alkalmas emberekben, mint a lovakban állandóan hiány mutatkozott. Ezért az erőskezű apát, aki a források közlése szerint maga is csaknem állandóan utazott,³⁾ többször még a kanászokat is követi szolgálatra kényszerítette és gyakran a lovas szolgálak, vagy az úti kápolna szállítóinak lovait adatta hírvivői alá.

Még közelebről megfigyelhetjük a szentmártoni apátság hírszolgálati szervezetét Albeus mesternek, a nyitrai főesperesnek az 1237—1240. év tájáról származó s az apátság birtokaira, jobbágyaira, udvarnokaira és egyéb szolgáló népeire, valamint azok kötelezettségeire vonatkozó összeírásból. Az összeírást tartalmazó terjedelmes oklevélből megtudjuk, hogy az apátság jobbágyainak és szolgáló népeinek legjelentékenyebb és legtekintélyesebb részét a lovasság képezte, melynek népes házai majdnem minden faluban és birtokon feltalálhatók voltak.

Forrásunk élesen megkülönbözteti a lovas jobbágyokat (jobagiones equestres) a már említett lovas szerviensektől. A lovas jobbágyok saját lovukkal tartoztak az apátságot szolgálni és amikor az apátot, dékánt, szerzeteseket, esetleg az udvarbíró, vagy pedig az apát hírvivőit kísérték, lovukról saját költségükön gondoskodtak, az ő ételmezésük azonban az apátságot terhelte. Nehezebb volt a helyzetük akkor, amikor egyedül küldték őket követségbe, mert ilyenkor az összes költségeket ők tartoztak viselni.⁴⁾ Az utazó szolgálaton kívül még számos, egyéb természetű kötelezettség is terhelte e jobbágyokat.

²⁾ Acursor (mai futár) fogalmának megfelelő ó-magyar kifejezés.

³⁾ Erdélyi László dr.: A pannonhalmi Szent Benedek-rend története. I. Budapest, 1902. 552. 1.

⁴⁾ Wenzel: Á. U. O. II. 2—3. 1.

Sokkal könnyebb helyzetben voltak a zalamegyei Alap faluban lakó *szabad jobbágyok*, akik kizárólag követségbe járással szolgálták az apátságot s utazásuk minden költségét az apátság megtérítette. Forrásunkból kivehetőleg e jobbágyok gyalog közlekedtek, vagy pedig az apátság lovait használták, mert ugyancsak Alapon *lovas jobbágyok* is voltak, akik más lovasokkal szemben azt a kedvezményt élvezték, hogy bár saját lovukat tartoztak használni, de mindenkor az apátság költségén végezheték útjukat.⁵⁾

A fejlődő társadalomtörténeti tudomány már megállapította, hogy a XIII. századbeli szolgáló népek között a tisztekből és leszármazóikból kialakult, hadakozásra is köteles jobbágyság vitt vezetőszeret. Ez az osztály tovább is rétegeződött s közülük a szabad jobbágyok kerültek a felszínre. A lovas jobbágyok viszont — lovas szolgálatukból következőleg — a felsőbb rétegekben, terheik arányában oszlottak el.⁶⁾ A XII. században alakuló jobbágysággal szemben a servi equestres nyomait már a XI. század egyházi népei között feltaláljuk. E lovasok — elnevezésük után ítélve — a szolgarendűek közé tartoztak, szintén lovas szolgálatuk után következtetve azonban az egyházi familia emelkedő rétegét képezték.⁷⁾ Valószínű, hogy a lovas jobbágyok eredetileg egy sorban voltak a szerviensekkel s mint azok tisztjei később emelkedtek ki közülük.⁸⁾

Albeus összeírása szerint Himód faluban húsz házban lovas jobbágyokat és huszonnégy házban lovas szervienseket találunk. Ez utóbbiaknak Albeus azt a kötelezettségét emeli ki, hogy a monostor megterhelte szekereit saját jöltartott lovaikkal tartoznak Magyarország területén odavontatni, ahová éppen szükséges.⁹⁾ Az inői lovas szerviensekről azt tudjuk meg, hogy az apát sátrait, konyháját és más úti podgyászát szállították.¹⁰⁾ Forrásunk közlései alapján a lovas szolgálóknak a hírszolgálatban való részvételét nem állapíthatjuk meg, csupán teherszállítási kötelezettségeik bizonyíthatók. A lovas jobbágyokkal vegyítve történt letelepedés, illetve a közös származás feltételezése alapján azonban közös vagy hasonló szolgálati kötelezettségekre kell következtetnünk. Következtetésünket a már említett 1233. évi ítélettel erősíti meg, mely a

5) U. o. 15. l.

6) Erdélyi id. m. 552—556. l.

7) Szekfü Gyula: Serviensek és familiarisok. Budapest, 1912. 26—27. l.

8) Erdélyi id. m. 556. l.

9) Wenzel: Á. U. O. II. 3. l.

10) U. o. 20. l.

lovas szerviensek hírvívői szolgálatának részleteiről hiteles adatokat tartalmaz.

Amíg a lovasokat a pannonhalmi apátság kiterjedt birtokainak minden részében feltalálhatjuk, addig szekereseket (curriferi), akiknek legelső kötelessége a teherszállítás volt, az apátsági földeken csak elvéve tudunk kimutatni. Albeus összeírásában a szekeresek csupán a Tisza jobb partján, a Maros torkolatától délre fekvő Kanizsa („Kenesna“) nevű birtokon, mindössze négy ház népével szerepelnek.¹¹⁾ A régebbi források közül is csak II. Béla 1138. évi, kétes hitelességű oklevelében találunk utalást arra, hogy a Holtvág közelében fekvő Udvari és Sztara nevű apátsági falvakban egykor szekeresek laktak.¹²⁾ Albeus a kanizsai szekereseknek csupán azt a kötelezettségét említette meg, hogy szekerükön és költségükön halat tartoztak szállítani az apátságnak. Kétségtelen, hogy a szintén teherszállításra kötelezett lovas szerviensekhez hasonlóan, a szintén nagy távolságokat bejáró szekereseknek is volt némi hírszolgálati szerepük, ez azonban a nép csekély számára való tekintettel jelentékeny nem lehetett.

Hasonlóképpen vélekedünk az apátság ama lovászairól, akik a különböző vidékeken elhelyezett lóállomány ápolását és legeltetését végezték s akiket forrásunk kifejezetten mezei lovászoknak (agasones campestris) nevez. Az apátságnak a Győr megye déli határán fekvő Tarjánban három, a Duna közelében fekvő Zászlón két és a Tata melletti Tömördön szintén két mezei lovásza volt.¹³⁾ A Balaton közelében, a zalai Hegymagason azonban hatvankét olyan lovász-háznép lakott, akik közül minden hónapban ketten tartoztak az apát körül — akárhol is volt — egy lóval szolgálni és lovaikat az istállóban — nem a mezőn — gondozni.¹⁴⁾ Ez utóbbi lovászok tehát egyéb szolgálatuk mellett valószínűleg alkalmi hírvívők is voltak. A mezei lovászok a hírek és levelek továbbításában közvetlenül nem vehettek részt, e téren való közvetett közreműködésük azonban annyiban kétségtelen, hogy a hírvívők lovaikat gondozták; telepeiknek egymástól való nagy távolságából azoknak lóváltóállomásként való használatára is lehet következtetnünk.

A pannonhalmi apátság népei közül meg kell még említenünk a veszprémmegyei Szöllős birtokon lakó torlókat (exequiales), akik for-

11) Wenzel: Á. U. O. III. 20. l.

12) Knauz Nándor: Monumenta Ecclesiae Strigoniensis. Strigonii, 1874. — 1882. I. 97. l.

13) Wenzel: Á. U. O. II. 5, 11, 13. l.

14) U. o. 13. l.

rásunk közlése szerint hírvívői teendőket is végeztek. Tudjuk, hogy az Árpádkornak ez a jellegzetes népe a rabszolgák soraiból került ki és olyképp jutott bizonyos mértékű szabadsághoz, hogy uraik az egyházaknak adták, illetve hagyományozták őket azzal a kötelezettséggel, hogy úgy ők, mint leszármazóik az uraiktól nyert földeken gazdálkodva, évről-évre uraik lelki üdvéért az egyházaknak megszabott ajándékokat adni és meghatározott szolgálásokat teljesíteni tartoztak. Szöllősön a torlóknak tizennégy háznépe lakott, akik Szent Mihály ünnepén egy átalag bort, száz fehér kenyeret, egy harmadfű tulkot, egy gyertyát és egy freisachi dénárt adtak az apátságnak. Ezenfelül minden ház fizetett fél fertót s egyszer egy évben megvendégelték az apátot. Legterheesebb kötelezettségük azonban az volt, hogy saját lovaikon személyesen követségbe jární tartoztak. (Hi ipsimet debent in propriis suis equis abire in legationem).¹⁵⁾ A torlóknak és ivadékaiknak az egyház részére teendő hírvívői szolgálatra való kötelezése élénken megvilágítja, hogy az Árpádkor egyházi életében mekkora fontossága volt a hírszolgálatnak, melynek fejlesztését az adományozó világiak is kötelességüknek tartották.

A hírvívőkön kívül az Árpádkor sötét homályba burkolt s ép ezért legérdekesebb népét, a hírterjesztő praeco-kat is feltaláljuk a szentmártoni apátság területén. A györmegyei Himód („Nelka“ vagy „Hymud“) faluban négy, a veszprémi Lázi birtokon nyolc, Somogy megye északi részén, a Balatonhoz közel fekvő Rád faluban négy és déli Somogyban, Kutas birtokon egy hirdető-háznép lakott. A hirdetői mansioknak e szétszórt, az apátsági birtok különböző pontjain történt elhelyezése azért érdekel bennünket, mert abból hirdetői kerületek létezésére következtethetünk. Fontosabb azonban számunkra Albeusnak az a megállapítása, hogy a hirdetői házak népei — saját bevallásuk szerint — a hirdetői teendőkön kívül más szolgálatra nem voltak kötelezve. („Isti secundum suam confessionem preter hoc officium ad aliud non tenentur“).¹⁶⁾

A praecok foglalkozására vonatkozólag ugyanis Pauler Gyula állásfoglalása óta a legellentétesebb vélemények láttak napvilágot. Pauler azt állapította meg a praecokról, hogy azok bakók voltak.¹⁷⁾ Követői börtönöröknek, mások rabszolgáknak, udvari népnek, adószedőknek,

¹⁵⁾ Wenzel: Á. U. O. II. 16. 1. és Erdélyi id. m. I. 780—781. 1.

¹⁶⁾ Wenzel: Á. U. O. II. 4, 8, 22, 24. 1.

¹⁷⁾ A magyar nemzet története az Árpádházi királyok alatt. Budapest, 1893. I. 75. és 522. 1.

vagy idéző pecsétet hordozó bírósági szolgáltnak, újabban hírvivőknek is tekintik e hirdetőket. Találkozunk összefoglaló elmélettel is: „A bakók, börtönőrök vagy hírnökök általában bírósági szolgáltnak, a poroszlók alárendeltjei voltak; az apátság szervezetében valószínűleg idéző és végrehajtó szolgáltnak végeztek“.¹⁸⁾ A kérdésnek módszeres eljárással való eldöntése jelenlegi kereteinket messze túlhaladná. Albeus közlése azonban magában is irányt mutat és kétségtelenné teszi, hogy az apátság praecoinak nevükben kifejezett foglalkozásukon, tehát a hirdetésen kívül más kötelezettségük nem volt.

A tárgyalt oklevelekből Pannonhalma hírszolgálatát közvetlen a tatárjárás előtti időszakban, fejlődésének tetőpontján ismertük meg. A korábban tárgyalt oklevélcsoportnak és Albeus mester összeírásának tárgyunkra vonatkozó adatait egybevetve, az apátság gondosan felépített, nagyarányú és a nyugati mintáktól sok vonásban eltérő szervezetének képe erőteljesen bontakozik ki szemünk előtt. Hivatásos és alkalmi hírvivők tömegét látjuk, akik nemcsak a szétszórt apátsági birtoktestek között, hanem a különböző egyházi és világi szervekkel is sűrű összeköttetést hoznak létre. A közérdekű hírekről, rendeletekről viszont az apátság népei is gyorsan értesülnek, az e célra készen álló hirdető útján. E képet szemlélve mindjobban meggyőződésünkkel válik, hogy Oros apátnak a királyi és pápai udvarban, valamint különböző törvényszékek előtt monostora javára kivívott sorozatos sikereit¹⁹⁾ nem csekély mértékben kiváló hírszolgálatának mozdította elő.

Mielőtt tárgyalásunkat szélesebb körre terjesztenénk ki, a megismert adatok egybevetésével néhány részletkérdést tisztázhatunk. Reámutattunk már arra, hogy a szentmártoni apátságnál a fontosabb, első sorban a külföldi utakra külön hírvivők (nuncii abbatis) nyertek kiküldetést. Ezek a nunciusok, akik lovas jobbagyok kíséretében utaztak, véleményünk szerint nem voltak szerzetesek, de a szolgáló népek sorába sem tartoztak, hanem hivatásos alkalmazottjai voltak az apátságnak. E megállapításra az a megfigyelés vezet bennünket, hogy Oros apát és népei között lefolyt perben a nunciusok nem mint panaszlók, hanem inkább mint panaszoltak szerepeltek, tehát a szolgáló népekkel nem voltak egy sorban. Kötelezettségeik Albeus összeírásában sem kerültek szóba, sőt itt a követi örkiséretre jogosultak sorában látjuk őket feltűnni. Az örkisérettel utazók közelebbi megjelölése eldönti a kérdést,

¹⁸⁾ Erdélyi id. m. 557. l.

¹⁹⁾ Erdélyi id. m. 127—128. l.

mert ez alkalommal a hírvívókról az apátsági tisztek és szerzetesek után, azoktól elkülönítve történik említés s így nyilvánvaló, hogy önálló foglalkozásuk volt.

Az apátság tisztviselői és a szerzetesek hírvívői szolgálatot aligha teljesítettek, legalábbis erre vonatkozó adatunk nem maradt fenn. Utazásukról az oklevelekben gyakran esik szó, útjuk azonban többnyire peres ügyekben a királyi udvar, Róma, vagy Monte-Casino felé vezetett.²⁰⁾

Összegyűjtött adataink azt bizonyítják, hogy a szentmártoni apátság a hivatásos nunciásokon kívül népeinek vezetőrétegeit: a szabad és lovas jobbágyokat használta rendszeresen hírvívői szolgálatra, míg az alacsonyabbrendűek inkább kíségetőképpen, alkalmilag működtek. Ez a rendszer azzal az eredménnyel járt, hogy az apátság a szükséges hírvívői személyzetet mindenkor saját népeiből állíthatta elő és sohasem volt kénytelen búcsújárókat, utazó kereskedőket vagy más vándorokat hírszolgálati célokra igénybe venni. Az országutak bolyongó népeinek nyugaton oly fontos hírvívői szerepe Pannonhalmán teljesen ismeretlen volt és a vonatkozó adatok teljes hiánya azt bizonyítja, hogy a vándorlók az apátságot nem is ejtették útjukba.

Az ismertetett oklevelekből azt is megállapíthatjuk, hogy a szentmártoni apátság hírvívői a nyugati szokástól eltérően, túlnyomórészt lóháton utaztak. A szükséges lovakat részben az apátság bocsátotta rendelkezésükre, részben a sajátjukat használták. A lovasok és a lovak ellátása is csak meghatározott esetekben terhelte az apátságot, sokszor a hírvívők saját költségükön voltak kénytelenek útjukat lebonyolítani. Nyilvánvaló tehát, hogy a szabad lóváltás és megszállás (descensus) joga az egyház hírvívőjének²¹⁾ népeit nem illette meg. E jogok hiányában az apátság hírszolgálat csakis abban az esetben fejlődhetett az általunk megismert magas fokra, ha az utasok lóváltásáról és szállásáról előzetes gondoskodás történt. Láttuk, hogy Oros apát népeinek és társzekerének a Dunán való átszállítását biztosította, nem kételkedhetünk tehát abban, hogy a hírszolgálat gyorsítására szükséges intézkedések más téren is megtörténtek. Megfigyeltük már, hogy az apátság lovásztelepei egymástól és a monostortól is nagy távolságra, de a főútvonalak közelében voltak elhelyezve. Aligha tévedünk, ha arra következtetünk, hogy ennek az elhelyezésnek célja az volt, hogy a lovasoknak

²⁰⁾ U. o. 534. l.

²¹⁾ Az ó-magyar nyelvben használt szó, mely a hírvívő és hirdető fogalmát egyesítve fejezi ki.

utazás közben alkalmuk nyíljék fáradt lovuk kicserélésére és esetleg éjszakai pihenőre.

Tisztázásra szorul még az a kérdés, hogy Pannonhalma hírszolgálatata magábanálló intézmény volt-e, vagy pedig más egyházak is törekedtek hasonló keretek megteremtésére. A kérdésre már az ismertetett oklevelekben is feleletet találtunk, mert megtudtuk, hogy a pécsváradi és a szekszárdi apát, amikor lovas szervienseit követségbe küldte, tartásukat előre adta ki. Az 1239. évből származó egyik oklevélből arról is értesülünk, hogy a szekszárdi apátságnak lovas praecoi voltak. IV. Béla király Csertőt („Chertu“), aki neki még Németországban, hercegsége idejében jó szolgálatokat tett, rokonaival együtt kivette az apátság lovas hirdetői közül és a szabad jobbágyok közé sorozta. Ez alkalommal a király a hirdetők kötelességévé tette, hogy hadjáratain páncélosan résztvenni és az apátnak követségbe járni tartoznak. Csertő és rokonai új földterületet, valamint mindennemű collecta alól mentességet nyertek s ugyanakkor a király korábbi szolgálatukba és földjeik használatába fehérvári várszolgákat helyezett.²²⁾

Ezek az okleveles adatok a szekszárdi apátság hírszolgálatán kívül a homályos hirdetői intézményt is sok oldalról megvilágítják. Ez alkalommal csupán arra kívánunk rá mutatni, hogy a szekszárdi lovas praecok korábbi szolgálatuk alól teljesen felmentve („ab officio praecorum equitum omnino exempti“) nyerték el új, hírvívői szolgálatukat. Ez az oklevél tehát megdönti azt a divatos tanítást, hogy a praecok hírvívők voltak. Ami pedig e nép lovas szolgálatát illeti, azt a hörtönőri és bakói teendőkkel összeegyeztetni, illetve elképzelni, hogy a szekszárdi apátság birtokain lovas bakók, vagy hörtönőrök működtek, nehéz volna.

Az Árpád-kori oklevelekben főleg a lovas jobbágyokra vonatkozó adatokat találjuk nagy számmal. IV. Béla 1247. évi oklevele azt tanúsítja, hogy a gamszentbenedeki apátság lovas jobbágyai („qui wlgo luosicsag²³⁾ dicuntur“) kivonták magukat a monostor szolgálatából, de később a III. István király oklevelében megszabott állapotukban visszatértek az apátság hűségére. E jobbágyoknak felsorolt szolgálataik között kötelességükké volt téve, hogy saját lovukon szolgáljanak és mindenhová elmenjenek, ahová az apát őket a monostor ügyeiben rendelte.²⁴⁾ Az 1245. évből származó, néhai Márton bánnak és özvegyének

²²⁾ Wenzel: Á. U. O. VII. 67—69. 1.

²³⁾ Olvasandó: „luosiobag“ = lovasjobbágy. Magyar Nyelvőr. XIII. (1884). 122. 1.

²⁴⁾ Wenzel: Á. U. O. VII. 219. 1.

a sági monostor javára tett adományait tartalmazó királyi oklevélben több szabados adományozásáról történik említés, akiket a bán kifejezetten abból a célból adományozott a monostornak, hogy ott lovas jobbágság — „Iobbagiones equestres, qui vulgariter *Louaslegeny* nuncupatur“ — álljon rendelkezésre.²⁵⁾ A tihanyi apátnak is mindenfelé voltak lovas jobbágysai, akik útjain kísérték, udvarát őrizték és követségbe jártak.²⁶⁾

Ezekből az adatokból megállapíthatjuk, hogy a XIII. század legelején az egyházi birtokokon már kialakult egy osztály, melynek tagjai a hírtovábbítást, illetve levélszállítást, bár nem kizárólagos foglalkozásként, de hivatásszerűen végezték. Nem lehetetlen, hogy a lovas jobbágyok közérdekű működést is fejtettek ki. Erre mutat az a körülmény, hogy magyar elnevezésük feltűnően gyorsan alakult ki, sőt még a latinnyelvű oklevelekbe is beszivárgott. Ezenkívül figyelemreméltó jelenség a jámbor világiak gondoskodása arról, hogy a monostorok lovaslegényekben hiányt ne szenvedjenek.

Egy évszázaddal korábban a lovas jobbágságot még hiába keressük. Az 1138. évben a dömösi prépostságnak nyolc gyalogos hírvívője (curiales) volt, akik mindig készenlétben várták a dékán parancsát az indulásra („qui ad omnia, dum per Decanum mittuntur, parati sunt“). Különböző falvakban ötvenhét szolga saját szekerevel szolgált a prépostságot és huszonegyen tartoztak a dékának, vagy a követségbe induló kanonokoknak szekeret és lovat adni. „Herudi“ faluban tíz lovász lakott, akik a prépostnak szolgáltak, egy lovász viszont fiával a szerzetesek lovait őrizte. A prépostságnak hetven lova volt s ezenkívül Béla királytól még húsz lovat és egy lovászt nyert adományul. A felsoroltakon kívül „Timur“ faluban hét hirdető háznép is a prépostság hírszolgálati szervezetéhez tartozott és két hajó legénysége várta a dékán rendelkezését, akik évente hatszor eveztek az erdélyi részekbe és sóval megrakodva tértek onnan vissza.²⁷⁾

Az a részletes kép, melyet II. Béla király oklevele a XII. század elejének hírszolgálatáról fenntartott számunkra, több vonásban eltér a XIII. század viszonyait ábrázoló megállapításainktól. Különösen szembevetendő, hogy a dömösi prépostság birtokain nemcsak a lovas jobbágyok hiányát állapíthatjuk meg, hanem lovas szolgálakkal sem találko-

²⁵⁾ Georgius Fejér: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Budaë, 1829—1844. IV/3. 277. l.

²⁶⁾ Erdélyi id. m. X. 450, 513, 528—529. l.

²⁷⁾ Knauz: *Mon. eccl. Strig.* I. 88—97. l.

zunk. Helyüket udvarnokok töltik be, akik gyalogosan indulnak rövidebb-hosszabb útjukra. A fontosabb, hosszas utazást igénylő kiküldetéseket kanonokok és más egyháziak bonyolítják le, akik külön e célra rendelt szolgáló nép szekerén utaznak. A hirdetők, hajósok, teherszállító szekeresek és mezei lovászok szolgálata utódaikétól eltérést nem mutat. Az apát szolgálatára rendelt tíz lovász feladata azonban homályos és azt csak úgy érthetjük meg, ha feltesszük, hogy a legnagyobb gyorsaságot igénylő, tehát a lóháton való utazásokat e lovászok végezték.

Nem találjuk meg a lovas szerviensek nyomait az aradi egyház szolgáló népeit összefoglaló s Imre király által az 1202. év táján kiadott oklevélben sem.²⁸⁾ Tévedés volna azonban arra következtetni, hogy az egyházat szolgáló lovasság ebben az időben még nem alakult ki, mert a XI. század nagy egyházalapításaira vonatkozó okiratok mást bizonyítanak. Az 1055. évi tihanyi alapítólevél tanúsága szerint I. András király húsz lovaszt (equites), öt lovászt és megfelelő számú lovat adományozott a tihanyi apátságnak.²⁹⁾ Nem valószínű azonban, hogy az egyházi hatalom alá rendelt lovas nép a hírszolgálatban hamarosan szerephez jutott volna. Az újonnan alapított egyházi szervek ugyanis nyugati minták után rendezkedtek be és kezdetben — a nyugati gyakorlatnak megfelelően — a szoros értelemben vett hírvivői teendőket is egyháziak végezték.

A híreket és leveleket továbbító egyháziak többnyire papdiákok (clerici) voltak. Az 1086. év körül megtartott első esztergomi zsinat határozataiban rendelkezést találunk arra vonatkozólag, hogy a más tartományból, sőt a más egyházmegyéből érkező klerikusokat püspökük ajánlólevele nélkül befogadni nem szabad. A zsinat következő rendelkezése azt írja elő, hogy püspök püspöktársához levél és pecsét nélkül követséget ne küldjön. „Espiscopus ad episcopum sine litteris (et) sigillo legacionem non mittat“.³⁰⁾ Tárgyunknak ez a felette fontos adata azt bizonyítja, hogy a hírvivők elfogadása már a XI. században valamilyen igazolvány felmutatásához volt kötve. Az igazolás nyugaton igazolvólólevél³¹⁾ nálunk pecsét³²⁾ és keleten e célra szolgáló emblémák³³⁾ elő-

²⁸⁾ Szentpétery Imre: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke.

²⁹⁾ Erdélyi id. m. X. 493. 1.

³⁰⁾ Závodszy Levente: A Szent István, Szent László és Kálmán korabeli törvények és zsinati határozatok forrásai. Budapest, 1904. 200. 1.

³¹⁾ Ernst Kieskalt: Die Entstehung der Post. Bamberg, 1930. 5. 1.

³²⁾ V. ö. Kálmán. I. cap. 5, 6, 23, 82.

³³⁾ Dr. Brózik Károly: Középkori ázsiai utazók. Budapest, 1880. 102, 122—123. 1. Budapest, 1923. 61—66. 1.

mutatásával történt. A kettős igazolvány használatára sem nyugaton, sem keleten nem találunk analógiát.

A magyar püspöki notáriusok által kiállított igazolólevelekből egy példány sem maradt fenn s így azok szövegezését nem ismerjük. Valószínű azonban, hogy e levelek szerkesztésénél korábban kialakult formulát használtak, mely a későbbi századokból fennmaradt németországi kolostori rotulákban³⁴⁾ feltüntetett adatokat tartalmazta. Egyszerűbb az igazolópecsét fogalmának tisztázása, mert tárgyi bizonyítékkal is alátámasztható. E pecsét nem más, mint a megbízó pecsétnyomójának az oklevelek hitelesítésénél is használt gömbölyű viaszdarabra alkalmazott lenyomata. Ily pecsétek kiadásával azonban nemcsak oklevelek hitelessége, hanem személyeknek követségi, vagy határátlépési jogosultsága³⁵⁾ is megerősítést nyert. Azok felmutatása tárgyalt korunkban szokásos és írástudatlanokkal szemben is alkalmas igazolási mód volt.

A hírvivőknek igazoló pecséttel való ellátása azt bizonyítja, hogy a nyugati eredetű egyházi hírszolgálat a sajátosan magyar elemeket már fejlődésének kezdetén sem nélkülözte. A X—XIII. századbeli hírszolgálatot a hűbérrendszerű országokban főleg az alkalmi hírvivők túlsúlya³⁶⁾ és a gyalogos közlekedés túltengése³⁷⁾ jellemzi. Ezzel szemben a magyar egyházi szervek a szolgáló népekből kiemelt hivatásos hírvívő osztályokra támaszkodva, a lovas hírtovábbítási módot fejlesztették. A XI. század egyházi hírszolgálatát még nyugati mintára történő egyéni kijelölés alapján egyháziak bonyolították le, a XIII. század elején a követi szolgálat már néposztályok kötelezettségévé vált, melynek egyedüli ellenszolgáltatását az egyházi földek meghatározott részének közös haszonélvezete képezte.

A hírvívői szolgálatnak földhasználathoz való kötésére vonatkozó törekvésekkel nyugaton is találkozunk. A tiroli Sonnenburg monostorának urbáriumában sok olyan XII—XIV. századbeli adat található, melyek hűbérbirtok ellenében embereknek és lovaknak követségjárásra való átengedésére vonatkoznak. A követi hűbér (Botenlehen) intézménye azonban nem terjedt el, mert annak nyomaival a forrásokban csak ritkán találkozunk.³⁸⁾ Ezzel szemben a magyar egyházi birtokokon min-

³⁴⁾ Az óralevelek őseinek néhány példánya a bécsi és berlini postamúzeumban látható. Kisebbitett másolatot közöl Ludwig Kalmus: *Weltgeschichte der Post*. Wien, 1937. 32—33. l. V. ö. u. o. 112—113. és 128—129. l.

³⁵⁾ Kálmán. I. cap. 82.

³⁶⁾ Dr. Fritz Ohmann: *Die Anfänge des Postwesens und die Taxis*. Leipzig, 1909. 16. l.

³⁷⁾ Ludwig Kalmus id. m. 47. l.

³⁸⁾ Ernst Kiesskalt id. m. 18—19. l.

denfelé feltűntek a lovas jobbágyok, hirdetőik és más népek, akik szintén földhasználat ellenében, de személyesen, apáról-fiúra szálló kötelezettséggel tartoztak osztályuk közös hírszolgálati tevékenységében részt venni.

A közösség kötelékében teljesített szolgálat már korán kifejlesztette azt a munkamegosztást, amely az Árpádkorban nemcsak az egyházi, hanem az állami hírszolgálatnak is főjellemvonása volt. A lovászok, lovas és gyalog hírvívők, szekeresek és hirdetőik munkakörének különválása, sőt e népeknek csekély kivétellel munkakörük szerint történt tagozódása nemcsak e korszak társadalomtörténetének sajátos jelensége, hanem beszédes bizonyítéka a nyugatival szembeállított magyar egyházi hírszolgálat egykori fölényének és az idegen hatások alól történt felszabadulásának.

A tatárjárást megelőző években Pannonhalmán fejlődésének tetőpontjára jutott egyházi hírszolgálat a század második felében rohamos hanyatlásnak indult. A hanyatlást az egész országra kiterjedő az a társadalmi mozgolódás hozta létre, melynek hullámaival Pannonhalma szolgáló népei körében már találkoztunk. E mozgalom kifejlődése az egyházi népek jogviszonyainak és gazdasági helyzetének teljes átalakulását eredményezte s emellett a kialakult társadalmi kereteket széles körben megbontotta. A felszínen mozgó és éppen a hírszolgálat szempontjából jelentős néprétegek egymással egyesültek s kézfogásuk eredményeképpen az egyházi familiárisok, illetve ezek felső rétegeként a praedialisták hűbéres osztályát alakították. Ebben az osztályban a közösen végzett, közös földterülettel javadalmazott munkaszolgáltatás megszűnt s helyébe a beneficiumokat váró egyéni tevékenység lépett. Az egyéni munka és kezdeményezés végeredményében az egyházi iparra, hadszervezetre, sőt a mezőgazdaságra is termékenyítőleg hatott, a hírszolgálat azonban gyors sorvadásnak indult, mert az életető elemét képező nagy tömegeket elvesztette.

A hűbéres eszmék késői beáramlása által okozott bomlás nem tartott sokáig. A felszabadult, de megélhetésüket nem találó familiárisok egyre nagyobb számmal csoportosultak a főpapi székházak és monostorok környékén. A körükből válogatott új hírvívők, bár lényegesen szűkebb keretek között, de testi és szellemi képességeik teljes kifejtésével léptek elődeik nyomába. Az új évszázad felvirradásakor már új élet pezsdült az országutakon. Diszes köntösű új hírvívők tűntek fel a szemhatáron s a letűnt korszak hírviselő népeinek elvonuló tömegét a fokozódó távolság köde sötét homályba burkolta, majd végleg eltakarta.

Jogesetek és joggyakorlat.

Cas juridiques et jurisprudence.

Z. Z. egy magánvállalatot létesített a m. kir. posta távbeszélő előfizetőit foglalkozási ágak szerint összeállított szaknévsor kiadására. Ez a magánvállalkozás az üzleti leveleinek címéül a hivatalos névsorhoz fűzött szaknévsorból kivágott címkéket alkalmazta. Az üzleti levelekkel egybefűzött csekklapon csupán „Telefonszaknévsor” megjelölést használt, egyéni névnek feltüntetése nélkül. A vállalat ügynökei a vállalat által kiadni tervezett távbeszélő névsorba való hirdetésgyűjtésnél a hivatalos távbeszélő névsorral egybefűzött távbeszélő szaknévsort mutatták fel, arra hivatkozva, hogy az általuk felvett hirdetés abban fog megjelenni s ezen felül az ügynökök több alkalommal a m. kir. posta, illetőleg a m. kir. posta jóléti alapítványa kiküldötteinek mondták magukat. Mint-hogy e cselekmények alkalmasak voltak a közönség megtévesztésére s ilykép a vállalatnak ez az üzleti tisztességgel össze nem egyeztethető eljárása forgalma emelését és ezzel bevételeinek fokozását célozta, ezért a m. kir. posta személyzetének jóléti alapítványa a vállalat tulajdonosa Z. Z. ellen a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál működő választott bíróság előtt tisztességtelen versenycselekmény abbanahagyása iránt pert indított. Alperesi vállalat a per során viszontkeresettel élt azon a címen, hogy felperesnek a m. kir. posta személyzete jóléti alapítványának perlési joga nincs, mert a szaknévsor kiadásának tényleges vállalkozója egy postaal alkalmazott. A választott bíróság a felperes alapítványkeresetének helyt adott és esetenként kiszabandó 100.— pengő pénzbírság terhével az alperes magánvállalatot arra kötelezte, hogy

1. cégének a saját családi és utóneve szembeötölő feltüntetése nélkül való használatát,

2. a keresethez csatolt alperesi felhívásnak jelenlegi kiállításban való használatát,

3. annak állítását,

hogy az alperes alkalmazottai a m. kir. posta hivatalos távbeszélő névsorához fűzött szaknévsor kiadójának kiküldöttei,

hogy az alperes alkalmazottai a hivatalos távbeszélő névsorhoz fűzött szaknévsor részére gyűjtenek megrendelést, — azonnal hagyja abba.

Az ítélet hírlapi közzétételének elrendelésére irányuló kérelmével a felperest, viszontkeresetével az alperesi magánvállalatot a választott bíróság elutasította és arra kötelezte, hogy a felperesnek — ügyvédje kezéhez — a 132.50 pengő kamarai és választott bírói költséggel együtt 272.50 pengő, azaz Kettőszázhetvenkettő pengő 50 fillér perkötséget 15 nap alatt fizessen meg.

Indokok:

I. Az alperesi vállalat a kereset elutasítását azért kérte, mert a felperes alapítványa az alperesnek nem versenytársa. Azt állítja ugyanis, hogy a felperes a távbeszélő szaknévsor kiadására szerzett jogát másra (egy postai alkalmazottra) átruházta, ezért az átruházásért az átvevőtől csupán díjat kap, a szaknévsor kiadásának tényleges vállalkozója tehát nem a felperes, hanem más személy.

Ennek az alperesi védekezésnek helytálló alapja nincsen.

A hivatalos távbeszélő névsorhoz fűzött szaknévsor szembeötölő módon azt tünteti fel, hogy ez a szaknévsor a felperes kiadása.

Ha tehát való volna is az az alperesi állítás, hogy a szaknévsor kiadásának tényleges munkáját a felperes megbízása vagy engedélye alapján a felperestől különböző más személy teljesíti, nyilvánvaló, hogy ez

a személy a szóbanlévő szaknévsor kiadását a felperes nevében végzi.

Közömbös, hogy a felperes a szaknévsor kiadásának anyagi eredményében miként részesül, közömbös, hogy a felperes a munkát nem maga, hanem mások által végzeteti; mert a munka vállalkozója az, akinek nevében a megrendelt szolgáltatást teljesítik.

A felperes versenytársi minőségének hiányát és ez alapon keresetösségi joga hiányát tehát az alperes sikertelenül vitatja.

II. A kereset érdemben:

A keresethez csatolt alperesi előfizetési felhíváson az alperes vállalatát cégnévként használja anélkül, hogy saját családi és utónevét feltüntetné.

Már pedig egyéni cégnél — amilyen az alperes is — a családi és utónevet nem tartalmazó cégszöveg használata a Tvt. 7. §-ának a rendelkezéseibe ütközik.

Ezért a felperesnek erre irányuló keresete folytán az alperest a családi és utónevét fel nem tüntető cég használatának abbahagyására a Tvt. 7. §-a alapján kötelezni kellett, amiáltal az a kérdés, hogy az alperes polgári neve mellett milyen toldatot használhat — érintve nincsen.

III. A keresethez csatolt alperesi előfizetési felhívás megtekintése alapján a választott bíróság megállapítja, de az alperes is beismeri, hogy

az alperes családi és utónevének feltüntetése nélkül összeállított cégszöveg használata,

a hivatalos távbeszélő névsorhoz fűzött szaknévsorból kivágott címke alkalmazása és e címke szövegére való hivatkozása,

a felhívás tartalmának hivatalos jelleget utánzó hangja,

a felhívásnak a postatakarékpénztári csekkklappal egybefüggő előállítás folytán az alperes felhívása kétségtelenül alkalmas annak a téves hitnek felkeltésére, hogy a felhívásban nem az alperes magánvállala-

táról, hanem a m. kir. posta hivatalos távbeszélő névsorához fűzött szaknévsorról, e szaknévsorban történt mult évi közzététel megújításáról van szó.

Az alperes ekként a saját vállalatára vonatkozó hirdetést olyan kiállításban állította elő és terjesztette, amelynek a szokásos figyelem mellett a valóságnak meg nem felelő értelmet lehet tulajdonítani.

Az alperesnek ez a cselekménye az alperesi áru kelendőségének fokozására nyilvánvalóan alkalmas lévén;

a Tvt. 2. §-a alapján az alperes a cselekmény abbahagyására kötelezendő volt.

IV. Az alperes perbeli nyilatkozata szerint nem állítja, hogy egyik-másik ügynöke a keresetben előadott cselekményt el nem követte volna.

Az alperesnek e nyilatkozata folytán a választott bíróság beismertnek vette azt a kereseti tényállítást, hogy az alperes ügynökei a hivatalos távbeszélő névsorhoz fűzött szaknévsor kiadója kiküldötteinek adják ki magukat és hangsúlyozzák, hogy e szaknévsorba gyűjtenek megrendelést.

Az alperesi áru kelendőségének fokozására alkalmas ennek a megtévesztő és valótlan adatnak hitesztelését a Tvt. 2. §-a tiltja, ezért a felperes keresetének a választott bíróság e részben is helyt adott.

V. Az alperes a tárgyaláson a 2. alatti előkészítő iratának tartalma szerint a felperessel szemben viszontkeresetet emelt.

Ez a viszontkereset minden irányban alaptalan.

Az ítélet indokolásának I. pontjában a választott bíróság megállapította, hogy a hivatalos távbeszélő névsorhoz fűzött szaknévsor kiadásának vállalkozója maradt a felperes akkor is, ha a kiadás tényleges munkáját a felperes más személlyel végzeteti és a vállalkozás vagyoni eredményében csupán meghatározott díjjal részesedik.

E vállalata körében tehát a felperes a magánjog szabályai szerint őt illető nevet jogszerűen használhatja.

A felperes kiadványa a m. kir. posta hivatalos távbeszélő névsorának egybefűzött része; az ekként előállított távbeszélő névsorok eladásából befolyt jövedelem részben a m. kir. postát, részben a m. kir. posta személyzetének jóléti alapítványát — a felperest illeti. (C)

A hivatalos távbeszélő névsor és az ahhoz fűzött szaknévsor postai hivatalos jellegére, a m. kir. postának és azzal kapcsolatos jóléti intézménynek idevonatkozóan fennálló anyagi érdekelttségére tekintettel a közönséget megkárosító megtévesztést, vagy a felperesre nézve jogellenes előnyt nem jelenthet,

sem az a körülmény, hogy a felperes vállalata a főposta épületében van elhelyezve,

sem az az állítólagos tény, hogy a felperes alkalmazottai a m. kir. posta kiküldöttelként jelentkeznek.

Az előadotaknál fogva alaptalan viszontkeresetével az alperest a választott bíróság elutasította.

Az alperesnek a kereseti követelés tárgyában tett beismerésére és a jövőbeni magatartására vonatkozó ígéretére tekintettel, az ítélet közzétételének elrendelését a választott bíróság indokoltnak nem látta, ezért a felperest ezirányú kérelmével elutasította.

Úgy a kereset, mint a viszontkereset tárgyában az alperes pervesztes lévén, ennek jogi következményeként a felperesnek a felmerült perköltséget az alperes megtéríteni tartozik.

Alperes a választott bíróság végzése ellen felfolyamodással élt a budapesti kir. Ítéletáblához. Minthogy azonban alperes felfolyamadásában olyan okokat, amelyekre a vonatkozó törvényes rendelkezések értelmében a felfolyamodás alapítható, nem jelölt meg, a kir. Ítéletábla a felfolyamodásnak nem adott helyt, s ezzel a választott bíróság ítélete jogerőre emelkedett.

Közi: *Dr. Nánay Endre.*

ÉRDEKES KÉRDÉSEK.

Questions intéressantes.

Újabb pályatételeink:

5. Ellenőrzés és a kezelés biztonsága szempontjából van-e szükség arra, hogy az érkezett sommás csomagokat postamesteri hivataloknál a raktárkönyvbe, illetőleg kincstári postahivatalok leadó osztályán a kézbesítő ívbe tételesen írják be? Sommás beírás esetében, az ellenőrzést milyen módon lehetne biztosítani?

6. Községi alkalmazott elleni fegyelmi eljárás során, a fegyelmi hatóság a m. kir. postához azzal a megkereséssel fordul, hogy a fegyelmi eljárás alá vont személy címére az eljárás megindulását megelőző 6 évben érkezett pénzküldemények összegeiről és feladóiról a posta szolgáltatson adatokat. Mi a megkeresés elintézésével kapcsolatban a helyes eljárás?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő 1939 május 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem a szerző nevét külön borítékba zárt és lepecsételt jeligés levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha szerző a munkáért jutalomdíjat kap, vagy legalább is dicséretben részesül. A jutalomdíj összege 50 P.

A jutalomban vagy dicséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben jelenik meg. A pályamű végén a kidolgozáskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, kik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

PÁLYÁZATI EREDMÉNY:

Az 1939. évi január hó 1-ső számában közölt első számú pályatétel így hangzott:

„Ha a távbeszélgetés üzemi okból csak a hivatal belső (kezelési) helyiségében bonyolítható le, az ottlevő alkalmazottak a távbeszélgetésből hallottakra nézve a bíróság által tanuként kihallgathatók-e és ez okból részükre a hivatali titoktartás kötelezettsége alól a felmentést meg lehet-e adni?“

A pályázati határidő lejártáig egyetlen pályamunka érkezett be. Ezt a pályamunkát a bíráló bizottság sem jutalomra, sem dicséretre alkalmasnak nem találta.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

9. Községes levélpostai küldemények feladásához postai feladókönyvet használhatnak-e a különféle társadalmi egyesületek, sportegyesületek, dalegyletek stb.,

a takarékpénztárak,
a szövetkezetek,

az OTI orvosai és végül
az ipartestületek?

Az ipartestületek kivételével nem.

Az A. 1. Szab. 60. §. 3. pontjában foglaltak szerint az állami, törvényhatósági, megyei, városi és községi, úgyszintén egyházi hatóságok, hivatalok és hivatalos közegek, továbbá a törvények vagy rendeletek alapján működő egyéb hatóságok, hivatalok (pl. kereskedelmi és iparkamarák, az Országos Társadalombiztosító Intézet és szervei, az ármentesítő társulatok stb.) használhatnak levélpostai küldeményeik feladásához postai feladókönyvet. Az idézett rendelkezésből nyilvánvaló, hogy azok a szervek, amelyek működésének alapja nem törvény vagy rendelet, posta feladókönyvet nem használhatnak. Éppen ezért a különféle egyesületek, részvénytársaságok, szövetkezetek, községes küldeményeik feladásánál postai feladókönyv használatára általában nem jogosultak.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet és szervei (kerületi és vállalati pénztárai, továbbá kirendeltségei) minthogy törvény alapján működnek, községes küldemények feladásához postai feladókönyvet jogosultak használni. Minthogy a biztosítottak orvosi ellátását végző és az intézettel szerződéses viszonyban álló orvosokat az „intézet szerveinek” nem lehet tekinteni, az OTI orvosai községes levélpostai küldeményeik feladásához postai feladókönyvet nem használhatnak.

Az ipartestületek az 1884. évi XVII.,

illetőleg az 1932. évi VIII. t.-c. alapján működnek, őket tehát a Postaüzleti Szabályzat fentebb idézett pontja értelmében a községes levélpostai küldeményeinek feladásánál a posta feladókönyv használata megilleti. (Beküldött kérdés.)

10. A községek a címükre érkező utalványösszegek jóváírás útján történő kiegyenlítéséért az utalvány fiókbérleti, illetőleg utalványonként a díjszábálszerű utalványkézbesítési díját kötelesek-e megfizetni?

Igen.

Az utalványösszegek jóváírás útján történő kiegyenlítése, valamint ezzel kapcsolatban az utalványfiókbérleti díj, illetőleg az utalványfiókbérleti díj helyett az utalványkézbesítési díj fizetése tárgyában követendő eljárást a P. R. T. 1938. évi 16. számában közzétett 91.943/4. sz. rendelet szabályozza. Minthogy az idézett rendelet a községekre nézve kivételt nem tesz, e rendeletben foglaltakat minden vonatkozásban a községekre is alkalmazni kell. (Beküldött kérdés.)

11. A postahivatalok a postavezérigazgatóságnak közvetlenül alárendelt központi hivatalokkal (a m. kir. posta tudakozóirodájával, értékcikkraktárával, központi javítóműhelyével és anyagszertárával stb.), mint egyenrangú szervekkel leveleznek-e, vagy pedig mint alárendelt szervek jelentenek?

Jelentenek!

Az A. 2. Szab. 2. §. 4. pontja értelmében „A m. kir. postavezérigazgatóságnak közvetlenül alárendelt központi hivatalok a hatáskörükbe tartozó ügyekben a postahivatalokkal és a többi alsóbb postai szervvel

rendelkezhetnek.” Minthogy tehát az idézett szabályból nyilvánvaló, hogy a hivatkozott pontban felsorolt központi hivatalok a *hatáskörükbe utalt ügyeket illetően* az ország összes postahivatalai és ügynökségei felett rendelkezhetnek, ebből következik, hogy a postahivatalokkal nem leveleznek, hanem a központi hivataloknak jelentenek. (Beküldött kérdés.)

12. Ha a feladó a megbízási jegyzékben „Az esedékesség ideje” című rovatba az okirat esedékességi napját feltüntette, a címzett kérheti-e az esedékességi napon történt bemutatáskor a későbbi időben való fizetés végett a megbízási újbóli bemutatását, illetőleg rendelkezésre bocsátását?

Igen.

Az A. 1. Szab. 52. §. 5. pontja szerint az olyan okiratoknál, amelyeknek beváltása naphoz van kötve, az esedékességi napját a jegyzék megfelelő hasábjában fel

kell tüntetni. Az idézett § 6. pontjában foglaltak szerint pedig, ha a feladó azt kívánja, hogy ki nem váltás esetében az okiratot azonnal küldjék vissza, eziránt a jegyzék „Jegyzet rovatán” kell intézkedni. Az esedékesség napjának a megbízási jegyzék megfelelő rovatán való feltüntetése tehát nem más, mint az okirat első bemutatási napjának a megjelölése. Éppen ezért, ha a feladó az esedékességi napot feltüntette, de a jegyzetrovaton az azonnali visszaküldés iránt nem rendelkezett, ha az első bemutatáskor a címzett azonnal nem fizet, de későbbi fizetést ígér, a kézbesítő postahivatal a megbízást nem küldheti azonnal vissza, hanem köteles azt a beérkezést követő, és az A. 1. Szab. 72. § 1. pontjában megadott átvételi határidőig a címzett rendelkezésére tartani. Egyébként ezt a kérdést a Magyar Posta 1934. évi december havi számában „A feladó kikötéseinek teljesítése a megbízásoknál” című cikk teljes részletességgel tárgyalta. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. február.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

A Magyar Gazdaságkutató Intézet legutolsó negyedévi helyzetjelentése szerint az ország gazdasági életében az osztrák csatlakozás hatása alatt bekövetkezett válságszerű kimélyülést az 1938. év közepe táján ismét lassú fellendülés követte, amely különösen az ipari termelés és a fogyasztás emelkedésében nyilvánult meg. Az ipari termelés fokozódását elsősorban a nagy állami beruházások és megrendelések mozdították elő, a termelés fokozódása pedig a munkaslétszám és a kifizetett munkabérek emelkedésével, ez viszont a vásárlóképesség megerősödésével járt. Az emelkedő irányzat a Felvidék egy részének visszacsatolása és ezzel a fogyasztási terület megnagyobbodása következtében újabb lendületet kapott, úgy hogy az ipari termelés, a foglalkoztatottság és a fogyasztás magas értékeket, szinte csúcseredményeket ért el.

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A posta forgalma a múlt év ösze óta ugyancsak csúcseredményeket képvisel és hasonlóan csúcsgorgalmat mutat fel a f. évi februári forgalom is. A forgalmi eredmények a legkedvezőbbek azok közül, amelyeket a világháborút követő időben február hónapban eddig tapasztaltunk.

A f. év január hónapjának forgalmi eredményeivel szemben általában csökkenés mutatkozik, ami hosszú évek tapasztalata szerint rendszeresen ismétlődő jelenség és túlnyomórészt a hónap rövidségében találja magyarázatát. A 31 és 30 napos hónapokkal szemben jelentkező 3, illetőleg 2 napos különbség közel 10, illetőleg 7%-nak felel meg, minthogy pedig a csökkenés ezt a mértéket január hónaphoz viszonyítva nem érte el, kedvezőtlen forgalomalakulásról még ebben a viszonylatban sem beszélhetünk.

A múlt év februárjával szemben a leg-

kedvezőbb forgalmi eredményeket a postai üzletág érte el. Minden küldemény forgalma lényegesen emelkedett. Egyedül a postatakarékpénztári betétek száma, valamint a betétvisszafizetések száma és összege csökkent. Ez utóbbiak csökkenése azonban gazdasági életünk szempontjából kedvező jelenség, mert a jobb kereseti lehetőségek fennállását bizonyítja. E mellett szól különben a csekkbefizetések összegének 20.7%-os emelkedése is, amelynek nagy része az ideai februári kedvezőbb adóbefizetésekre esett. Az adók lényegesen kedvezőbb befolyását az illetékes pénzügyi hatóságok is hangsúlyozták. A postautalvány be- és kifizetéseket a február hónapban rendszeresített családpénztári utalványok is növelték. A befizetett családpénztári utalványok darabszáma 67.708, összege pedig 560.690 P volt.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma január hónaphoz viszonyítva a szokásos forgalomalakulásnak megfelelően csökkent, a múlt év február hónapjához képest azonban 28.5, illetőleg 23.6%-kal emelkedett. A februári forgalom a táviró üzletágban tapasztalat szerint az idényszerű mélypontot képviseli.

A távbeszélő üzletág forgalma, a múlt évvel szemben ugyancsak lényegesen emelkedett, a forgalomnövekedés mértéke azonban a többi üzletágénál jóval kisebb. A kedvezőtlenebb eredményt a távbeszélő-állomások és a helyi beszélgetések idézik elő. A távbeszélőállomások szaporulata különösen a budapesti egységes hálózatban mérséklődött. Míg az 1938. év februárjában az előző év februárjához képest még 6990 távbeszélőállomás-szaporulat jelentkezett, addig a f. év februárjától visszafelé számított egy év szaporulata csak 4278 távbeszélőállomást képvisel. A helyi beszélgetések a múlt évhez képest 6.2%-kal emelkedtek. Ez az emelkedés lényegesen nagyobb ugyan, mint amilyen a múlt év februárjában volt (+ 3.1%), az állomás-szaporulattal azonban nincsen arányban. A

felszabadult területek forgalma nélkül ez az emelkedés csak 5.1%-ot tesz ki. A legkedvezőbb eredményt ebben a hónapban is a távolsági forgalom mutatja, mert a kezdeményezett beszélgetések száma 23.8, az érkezetteké pedig 26.9%-kal emelkedett. A forgalomemelkedés még a felszabadult területek forgalma nélkül is igen jelentős, 10.9, illetőleg 10.2%. A távolsági forgalom tapasztalat szerint ugyancsak februárban éri el az idényszerű mélypontot.

Egészen rendkívüli volt a rádióelőfizetői létszám alakulása. A nyilvántartott rádióengedélyesek száma a régi Csonkaország területén 431.495, a felszabadult területen 30.464, összesen 461.959 volt. Az előfizetők száma tehát a múlt évvel szemben 69.708-cal, vagyis 17.8%-kal, a f. év januárjával szemben pedig 9308-cal, vagyis 2.1%-kal emelkedett. A múlt hónappal szemben mutatkozó szaporulatból a régi Csonkaország területére 4722, a felszabadult területekre pedig 4586 előfizető esett. A csonkaországi szaporulat lényegesen nagyobb, mint az előző évek hasonló időszakában volt, mert az 1935. évben csak 3017, az 1936. évben 2458, az 1937. évben 2966 és az 1938. évben 3195 előfizetői szaporulat jelentkezett. Különösen nagyarányú a felszabadult területeken nyilvántartott rádióelőfizetők számának emelkedése. Ez azonban nem tekinthető teljes mértékben szaporulatnak. A f. évi januári létszám ugyanis még nem volt pontos, minthogy a szükséges nyilvántartások minden postahivatalnál a múlt hónapban még nem készültek volt el. Az egyes igazgatósági kerületeket tekintve, a legjelentősebb százalékos emelkedést — a kassai igazgatósági kerület figyelembevétele nélkül — a pécsi és a szegedi igazgatósági kerület érte el (egyenként 1.5%), ezeket követte a debreceni kerület 1.1, a budapesti 1.0, végül a soproni kerület 0.8%-os emelkedéssel.

A felszabadult területek posta, táviró és távbeszélő forgalma január hónaphoz viszonyítva, a februári rövidebb hónap foly-

tán, kissé visszaesett, az összforgalom viszont — a rádióelőfizetők nagyobb létszáma következtében — árnyalatilag emelkedett. A forgalom még mindig nem alakult ki, mert ez az ott élő népesség számával nem áll arányban.

*

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek egyenes szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást — a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vételével — értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységeiben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak.

Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak. Ez utóbbiak száma a forgalom szempontjából vett munkaegységek számánál kevesebb.

A munkaegységekben kifejezett forgalom a legnagyobb, amelyet a világháborút követő időben eddig február hónapban tapasztaltunk. Összehasonlításként szolgáljanak a következő adatok:

Év	Február	Munkaegység
1939.	február	33.9 millió munkaegység
1930.	"	36.4 " "
1931.	"	31.9 " "
1932.	"	28.9 " "
1933.	"	26.7 " "
1934.	"	26.9 " "
1935.	"	27.7 " "
1936.	"	30.9 " "
1937.	"	31.4 " "
1938.	"	33.0 " "
1939.	"	38.5 " "

Az 1939. évi február havi forgalomból 1.8 millió munkaegység a felszabadult területekre esik, úgy hogy kizárólag a régi Csonkaország területére 36.7 millió munkaegység jut. Ez az eredmény 300.000 munkaegységgel még mindig meghaladja az eddigi csúcsgazdálkodást képviselő 1930. évi februári forgalmat.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az előző év februárjához viszonyítva 16.8%-kal emelkedett. Legjelentősebb a postai és a rádióüzletág emelkedése, (20.8, illetőleg 20.1%), ezt követi a táviróüzletág 16.1%-os emelkedéssel, míg a távbeszélő-üzletág forgalma 10.8%-kal emelkedett.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék befét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012	
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1937.	—	402.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1938.	II.	36.275	609	34	737	819	57.243	120	7.837	1.818	163.324	
1938.	III.	44.266	639	37	848	847	58.105	110	7.248	1.805	151.328	
1938.	IV.	40.995	662	36	840	934	63.019	87	6.531	1.997	158.388	
1938.	V.	38.444	655	35	769	846	56.308	76	5.621	1.858	173.577	
1938.	VI.	35.531	580	33	773	831	60.228	75	6.411	1.774	165.994	
1938.	VII.	37.588	762	37	784	915	63.049	94	8.169	1.823	163.491	
1938.	VIII.	38.456	668	41	817	910	66.688	97	8.463	1.933	215.646	
1938.	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828	
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997	
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217	
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662	
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669	
1939.	II.	42.273	811	38	895	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092	
1938. III.-1939. II. összesen : III. 1938.-II. 1939. total:		515.614	8.799	466	10.983	11.238	782.099	1.011	89.163	23.590	2.353.889	
1938. I.-II. összesen : I.-II. 1938. total:		74.220	1.301	70	1.496	1.669	116.146	242	17.172	3.773	315.865	
1939. I.-II. összesen : I.-II. 1939. total:		88.401	1.662	80	1.810	2.012	129.588	207	18.430	4.049	389.761	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest föbb (+) kevesebb (-)	szám-szerüleg en nombre	+5.998	+ 202	+ 4	+ 158	+ 184	+ 10.458	- 17	+ 1.050	+ 117	+ 33.768
	En févr. 1939 par rapport au mois de févr. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 16.5	+ 33.2		+ 21.4	+ 22.5	+ 18.3	- 14.2	+ 13.4	+ 6.4	+ 20.7
	1939. I.-II. időszak- ban 1938. I.-II. időszakához képest föbb (+) kevesebb (-)	szám-szerüleg en nombre	+ 14.181	+ 361	+ 10	+ 314	+ 343	+ 13.442	- 35	+ 1.258	+ 276	+ 73.896
	En janv.-févr. 1939 par rapport aux mois de janv.-févr. 1938 en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 19.1	+ 27.7		+ 21.0	+ 20.6	+ 11.6	- 14.5	+ 7.3	+ 7.3	+ 23.4

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

1. POSTAFORGALOM (folytatás). — 1. Trafic postal (suite).

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	K é z b e s i t é s — R e m i s e										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques Payements		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3.373	1.036.937	
1931.	—	373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3.275	967.490	
1932.	—	353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3.259	785.987	
1933.	—	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3.373	698.973	
1934.	—	416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3.223	658.944	
1935.	—	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3.399	662.144	
1936.	—	440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812	
1937.	—	446.077	7.641	485	9.924	10.367	716.475	591	48.925	3.839	749.52	
1938.	II.	36.398	610	37	738	828	58.148	48	3.847	308	56.918	
1938.	III.	44.382	664	41	838	850	58.636	63	6.044	323	60.163	
1938.	IV.	41.140	664	40	856	977	76.125	61	5.375	390	80.558	
1938.	V.	38.585	659	39	759	822	44.915	61	5.588	265	47.958	
1938.	VI.	35.659	580	38	768	837	59.514	54	4.740	321	68.673	
1938.	VII.	38.865	753	40	797	924	64.300	49	3.961	343	69.925	
1938.	VIII.	38.597	671	44	798	923	66.405	51	4.592	311	70.474	
1938.	IX.	43.277	802	46	938	899	66.952	93	13.866	325	76.015	
1938.	X.	43.994	828	46	999	1.048	83.997	44	7.451	407	117.788	
1938.	XI.	46.202	746	45	1.010	912	55.653	31	2.668	304	82.502	
1938.	XII.	59.134	812	52	1.371	1.148	91.355	39	3.262	436	108.110	
1939.	I.	46.288	895	47	906	968	59.067	37	3.091	401	64.788	
1939.	II.	42.416	826	43	892	1.018	68.968	40	3.479	425	72.857	
1938. III.-1939. II. összesen : III. 1938.-II. 1939. total :		518.539	8.900	521	10.932	11.326	795.887	623	64.117	4.251	919.811	
1938. I.-II. összesen : I-II. 1938. total :		74.475	1.316	76	1.498	1.661	106.620	98	7.725	627	103.269	
1939. I.-II. összesen : I-II. 1939. total :		88.704	1.721	90	1.798	1.986	128.035	77	6.570	826	137.645	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 6.018	+ 216	+ 6	+ 154	+ 190	+ 10.820	- 8	- 368	+ 117	+ 15.939
	En févr. 1939 par rapport au mois de févr. 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 16.5	+ 35.4	+ 16.2	+ 20.9	+ 22.9	+ 18.6	- 16.7	- 9.6	+ 38.0	+ 28.0
	1939. I.-II. időszak- ban 1938. I.-II. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 14.229	+ 405	+ 14	+ 300	+ 325	+ 21.415	- 21	- 1.155	+ 199	+ 34.376
	En janv.-févr. 1939 par rapport aux mois de janv.-févr. 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 19.1	+ 30.8	+ 18.4	+ 20.0	+ 19.6	+ 20.1	- 21.4	- 15.0	+ 31.7	+ 33.3

A posta forgalma.

2. TAVIRÓFORGALOM) — 2. Trafic télégraphique
3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM) — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone								
		Táviratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques					Követ- len üz- szeköl- tetések száma Raccor- dements directs nombre	Számított helyi beszél- getések száma ezekben Conversations locales complétes nombre en milliers		
		Télégrammes, nombre en milliers		hálózatok szerint dans le réseau			összesen total	bpesti egység- hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest		vidéken en province	összesen total	
		feladás dépôt	kézbe- sítés remise	bpesti egység- es uniforme de Budapest	falurend- szerű és 200 elő- fizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 elő- fizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés						
1930.	—	3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890		
1931.	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
1932.	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
1933.	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
1934.	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	134.885	16.358	151.243	
1938.	II.	144	199	71.383	18.566	23.380	113.329	2.139	11.650	1.437	13.087	
1938.	III.	166	226	71.832	18.882	23.306	114.020	2.141	10.916	1.329	12.245	
1938.	IV.	167	224	72.141	18.952	23.421	114.514	2.139	12.234	1.470	13.704	
1938.	V.	190	252	72.407	19.028	23.552	114.987	2.118	11.668	1.397	13.065	
1938.	VI.	204	263	73.122	19.111	23.743	115.976	2.099	12.144	1.515	13.659	
1938.	VII.	208	263	73.193	19.188	23.993	116.374	2.107	11.521	1.514	13.035	
1938.	VIII.	243	301	73.283	19.305	24.216	116.804	2.133	10.715	1.566	12.281	
1938.	IX.	254	320	73.836	19.486	24.426	117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
1938.	X.	228	294	74.307	19.698	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1938.	XI.	226	289	74.543	20.862	26.212	121.617	2.186	12.238	1.567	13.805	
1938.	XII.	233	302	75.128	21.618	26.838	123.584	2.201	12.133	1.585	13.718	
1939.	I.	207	277	75.460	22.012	26.673	124.145	2.228	12.826	1.737	14.563	
1939.	II.	185	246	75.661	22.126	26.704	124.491	2.229	12.219	1.681	13.900	
1938. III.-1939. II. összesen: III, 1938.-II, 1939. total:		2.511	3.262	—	—	—	—	—	142.738	18.571	161.309	
1938. I.-II. összesen: I-II, 1938. total:		296	411	—	—	—	—	—	23.636	2.923	26.559	
1939. I.-II. összesen: I-II, 1939. total:		392	523	—	—	—	—	—	25.045	3.418	28.463	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 41 + 47	+ 4.278	+ 3.560	+ 3.324	11.162	+ 90 + 569	+ 244 + 813			
	En févr. 1939 par rapport au mois de févr. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 28.5 + 23.6	+ 6.0	+ 19.2	+ 14.2	+ 9.8	+ 4.2 + 4.9	+ 17.0 + 6.2			
	1939. I.-II. időszak- ban 1938. I.-II. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 96 + 112	—	—	—	—	+ 1.409 + 495	+ 1.904			
	En janv.-févr. 1939 par rapport aux mois de janv.-févr. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 32.4 + 27.3	—	—	—	—	+ 6.0 + 16.9	+ 7.2			

1) Az 1938. és 1939. évi adatok ideiglenek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1938 et 1939 sont provisoires.

3. TAVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Taphic téléphonique (suite).

4. RÁDIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Közpon- tok száma Nombre d's centales	Távbeszélő — Téléphone						Rádió Radiodiffusion			
			Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés			
			kezdemenyezett départ			érkezett arrivée			Buda- peszt á Budapest	vidéken en province	összesen total	
			bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total				
1930.	—	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909	
1931.	—	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032	
1932.	—	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976	
1933.	—	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179	
1934.	—	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117	
1935.	—	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907	
1936.	—	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354	
1937.	—	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505	
1938.	II.	1.618	106	260	366	94	260	354	137.719	254.532	392.251	
1938.	III.	1.618	103	286	389	94	284	378	138.741	255.970	394.711	
1938.	IV.	1.619	116	289	405	107	291	398	139.141	256.551	395.692	
1938.	V.	1.622	107	306	413	100	301	401	139.135	257.085	396.220	
1938.	VI.	1.627	123	332	455	119	326	445	138.880	256.295	395.175	
1938.	VII.	1.629	134	380	514	124	376	500	138.136	255.354	393.490	
1938.	VIII.	1.630	145	409	554	133	409	542	137.685	255.855	393.540	
1938.	IX.	1.633	150	431	581	138	425	563	138.011	257.148	395.159	
1938.	X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244	
1938.	XI.	1.774	128	370	498	117	364	481	142.854	268.614	411.468	
1938.	XII.	1.860	125	376	501	116	367	483	145.316	273.899	419.215	
1939.	I.	1.863	123	353	476	112	350	462	147.605	305.046	452.651	
1939.	II.	1.864	125	328	453	112	330	442	148.981	312.978	461.959	
1938 III.-1939. II. összesen:		—	1.536	4.277	5.813	1.421	4.233	5.654	—	—	—	
III. 1938.-II. 1939. total:		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1938. I.-II. összesen:		—	214	543	757	191	545	736	—	—	—	
I.-II. 1938. total:		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1939. I.-II. összesen:		—	248	681	929	224	680	904	—	—	—	
I.-II. 1939 total:		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+ 246	+ 19	+ 68	+ 87	+ 18	+ 70	+ 88	+ 11.262	+ 58.446	+ 69.708
	En févr. 1939 par rapport au mois févr. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 15.2	+ 17.9	+ 26.2	+ 23.8	+ 19.1	+ 26.9	+ 24.9	+ 8.2	+ 23.0	+ 17.8
	1939. I.-II. időszak- ban 1938. I.-II. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	—	+ 34	+ 138	+ 172	+ 33	+ 135	+ 168	—	—	—
	En janv.-févr. 1939 par rapport aux mois de janv.-févr. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	—	+ 15.9	+ 25.4	+ 22.7	+ 17.3	+ 24.8	+ 22.8	—	—	—

A posta forgalma.

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE — 5. Le trafic en unités de travail

Egyseg: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma drb: — Nombre des unités de travail											
		Kincstári postahivataloknál Bureaux d'Etat					Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél Bureaux des maîtres de poste et agences						
		posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total	posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total	drb. nombre	o/o
1930.	—	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7
1931.	—	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3
1932.	—	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1
1933.	—	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4
1934.	—	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7
1935.	—	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0
1936.	—	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71.6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28.4
1937.	—	143.639	19.595	121.662	8.216	293.112	71.1	85.416	8.007	21.218	4.386	119.027	28.9
1938.	II.	11.272	1.346	10.404	735	23.757	72.1	6.572	552	1.707	363	9.194	27.9
1938.	III.	12.057	1.539	9.891	740	24.227	71.2	6.916	633	1.866	365	9.780	28.8
1938.	IV.	12.562	1.519	10.890	742	25.713	71.0	7.604	639	1.866	366	10.475	29.0
1938.	V.	11.596	1.719	10.474	742	24.531	71.5	6.691	698	2.036	367	9.792	28.5
1938.	VI.	11.393	1.833	11.012	741	24.979	71.6	6.761	749	2.029	365	9.904	28.4
1938.	VII.	12.141	1.884	10.788	737	25.550	70.1	7.398	826	2.314	365	10.903	29.9
1938.	VIII.	12.169	2.131	10.445	736	25.481	68.8	7.784	943	2.452	366	11.545	31.2
1938.	IX.	13.374	2.309	11.110	738	27.531	69.6	8.136	990	2.540	368	12.034	30.4
1938.	X.	14.606	2.073	11.846	750	29.275	69.6	9.073	920	2.438	376	12.807	30.4
1938.	XI.	14.134	2.086	11.366	765	28.550	70.7	8.310	839	2.218	387	11.754	29.3
1938.	XII.	17.326	2.275	11.379	777	31.757	70.0	10.080	866	2.241	397	13.584	30.0
1939.	I.	14.001	1.998	11.772	834	28.605	71.7	7.859	797	2.191	433	11.280	28.3
1939.	II.	13.656	1.556	11.368	891	27.471	71.4	7.897	647	2.054	428	11.026	28.6
1938. III.-1939. II. összesen:		159.015	22.922	132.341	9.193	323.471	70.6	49.509	9.547	26.245	4.583	134.884	29.4
III. 1938. II. 1939. total:													
1938. I.-II. összesen:		23.055	2.769	21.074	1.465	48.363	72.1	13.314	1.151	3.526	722	18.713	27.9
I-II. 1938 total:													
1939. I.-II. összesen:		27.657	3.554	23.140	1.725	56.076	71.5	15.756	1.444	4.245	861	22.306	28.5
I-II. 1939 total:													
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest	szám- szerüleg											
	főbb (+) kevesebb (-)	en nombre	+2.384	+210	+964	+156	+3.714	—	+1.325	+95	+347	+65	+1.832
	o/o-ban	en o/o	+21.1	+15.6	+9.3	+21.2	+15.6	—	+20.2	+17.2	+20.3	+17.9	+19.9
	1939. I.—II. időszakban 1938; I.—II. időszakához képest	szám- szerüleg											
főbb (+) kevesebb (-)	en nombre	+4.602	+715	+2.066	+260	+7.713	—	+2.442	+293	+719	+139	+3.593	
o/o-ban	en o/o	+20.0	+28.3	+9.8	+17.7	+15.9	—	+18.3	+25.5	+20.4	+19.3	+19.2	

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE (folytatás).

5. Le trafic en unités de travail. (suite)

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:														
		Posta Poste		Távíró Télégraphe		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre						
		drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0							
1930.	—	285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
1931.	—	242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
1932.	—	206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
1933.	—	198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
1934.	—	202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
1935.	—	206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
1936.	—	217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784						
1937.	—	229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139						
1938.	II.	17.844	54.2	1.898	5.8	12.111	36.7	1.098	3.3	32.951						
1938.	III.	18.973	55.8	2.172	6.4	11.757	34.6	1.105	3.2	34.007						
1938.	IV.	20.166	55.7	2.158	6.0	12.756	35.2	1.108	3.1	36.188						
1938.	V.	18.287	53.3	2.417	7.0	12.510	36.5	1.109	3.2	34.323						
1938.	VI.	18.154	52.0	2.582	7.4	13.041	37.4	1.106	3.2	34.883						
1938.	VII.	19.539	53.6	2.710	7.4	13.102	36.0	1.102	3.0	36.453						
1938.	VIII.	19.953	53.9	3.074	8.3	12.897	34.8	1.102	3.0	37.026						
1938.	IX.	21.510	54.4	3.299	8.3	13.650	34.5	1.106	2.8	39.565						
1938.	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082						
1938.	XI.	22.444	56.0	2.925	7.3	13.584	33.8	1.152	2.9	40.105						
1938.	XII.	27.406	60.4	3.141	6.9	13.620	30.1	1.174	2.6	45.341						
1939.	I.	21.860	54.8	2.795	7.0	13.963	35.0	1.267	3.2	39.885						
1939.	II.	21.553	56.0	2.203	5.7	13.422	34.9	1.319	3.4	38.497						
1938. III.-1939. II. összesen: III 1938.-II. 1939. total:		253.524	55.3	32.469	7.1	158.586	34.6	13.776	3.0	458.355						
1938. I.-II. összesen: I-II. 1938. total:		36.369	54.2	3.920	5.8	24.600	36.7	2.187	3.3	67.076						
1939. I.-II. összesen: I-II. 1938. total:		43.413	55.4	4.998	6.4	27.385	34.9	2.586	3.3	78.382						
Összehasonlítások Comparaisons	1939. II. havában 1938. II. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+	3.709	—	+	305	—	+	1.311	—	+	221	—	+	5.546
	En févr. 1939 par rapport au mois de févr. 1938 en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+	20.8	—	+	16.1	—	+	10.8	—	+	20.1	—	+	16.8
	1939. I.-II. időszak- ban 1938. I.-II. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+	7.044	—	+	1.078	—	+	2.785	—	+	399	—	+	11.306
	En janv.-févr. 1939 par rapport aux mois de janv.-févr. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+	19.4	—	+	27.5	—	+	11.3	—	+	18.2	—	+	16.9

A posta forgalma.

6. A FELSZABADULT TERÜLETEK FORGALMA. — 6. Le trafic des territoires rattachés.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1938.	XI.	3.526	32	1	29	20	1.649	1	60	7	4.490
1938.	XII.	3.548	57	3	43	54	3.429	2	211	46	10.225
1939.	I.	3.372	60	3	34	52	2.403	2	248	78	10.510
1939.	II.	3.512	58	3	39	50	2.367	3	319	95	10.784

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

É Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payments		Csekk-kifizetés Chèques payments	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1938.	XI.	—	37	1	54	33	1.045	*—	13	1	1.672
1938.	XII.	—	58	3	91	49	4.260	1	46	5	6.265
1939.	I.	—	63	3	76	44	6.670	1	110	8	5.082
1939.	II.	—	62	3	88	46	5.771	3	138	25	6.727

*) Összesen csak 81 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.
c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complées nombre en milliers
		feladás depót	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau		összesen total	
1938.	XI.			6	6		1.067
1938.	XII.	24	28	1.773	1.985	3.758	54
1939.	I.	17	26	1.901	2.061	3.962	156
1939.	II.	16	23	1.947	2.010	3.957	152

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).
d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	
1938.	XI.	140	5	4	—
1938.	XII.	227	49	46	—
1939.	I.	227	53	52	25.878
1939.	II.	227	47	52	30.464

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1938.	XI.	558	70	119	—	747
1938.	XII.	1.050	290	460	—	1.800
1939.	I.	1.000	234	528	31	1.793
1939.	II.	1.030	173	503	114	1.820

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA

Amerikai Egyesült Államok.

Az Egyesült Államok postájának 684 saját mozgóposta kocsija van, ezenkívül még 3198 darab, a vasúttársaságok tulajdonát képező kalauzkocsi postaszakaszát is használja postaszállításra. Valamennyi mozgópostakocsi teljesen acélból készült. A postaszállításra használt kalauzkocsik 79%-a acélból való, azok 11,7%-ának csupán az alváza acél és mindössze 5 darab fából készült postaszakasszal egybeépült kalauzkocsi van használatban.

Az acélkocsik nagyon jól beváltak. Vasúti szerencsétlenség vagy tűzveszély esetében a kezelő személyzet és a szállított küldemények sokkal nagyobb biztonságban vannak az acélkocsikban. Az 1937/38. üzemi évben 79 olyan vasúti szerencsétlenség fordult elő, ahol postaszemélyzet is érintkezve volt. A balesetek következtében 2 postaalkalmazott vesztette életét, 13 súlyosan, 91 pedig könnyebben megsérült. (P. N. 1939:2.)

*

Az Egyesült Államok postaigazgatása meg akarja valósítani azt a gondolatot, hogy a postaszállító repülőgép a postaépület megfelelően berendezett tetején kőssön ki. Természetesen a háztetőn berendezett légi kikötő létesítése egészen különleges műszaki feladat. Az első ilyen tetőkikötőt Philadelphiában tervezik. A szóbajöhethető cégeket már fel is hívták ajánlataik benyújtására és remény van rá, hogy a különleges légi postai szolgálat rövidesen megkezdheti működését. (P. N. 1932:2.)

*

A postavezérigazgatóság legutóbb közzétette az Egyesült Államok postájának az 1937/38. üzemi év pénzügyi eredményéről

készült jelentését. Eszerint 729 millió dollár bevétellel szemben a kiadás 772 millió dollár. A kiadásokból azonban 48 millió más állami ágazatokra esik, úgyhogy végeredményben a zárószámadás mintegy 4,4 millió dollár bevételi felesleggel zárul. A legutóbbi 5 évben ez már a negyedik, amelyben a költségvetés mérlege cselekvő.

A bevételek az amerikai posta története folyamán még soha sem érték el a legutóbbi üzemi év bevételeinek színvonalát.

Az év folyamán az Egyesült Államok postája 391,652.000 küldeményt szállított külföldre, míg onnan 275,239.000 darab érkezett. A külföldi anyag szállítása terén nagy szerep jut a hajópostának. Az Atlanti Oceánon 39 postahajó 38 alkalmazottal, a Csendes Oceánon pedig 18 hajó 17 alkalmazottal látta el a szállító szolgálatot. (P. N. 1939:2.)

Az amerikai mozgóposta alkalmazottak szövetsége (American Railway Mail Association) azt a javaslatot tette, hogy a mozgóposták mintájára a közúti szállítást lebonyolító gépkocsivonalakon is be kellene rendezni a levélirányítási szolgálatot. Javaslataikat azzal indokolják, hogy az utóbbi években rengeteg megszüntetett vasútvonalat pótoitak gépkocsijáratokkal. Ezek a vonalak azelőtt mozgóposták közlekedtek, ahol a postai küldemények útközi irányításának semmi akadálya nem volt, a gépkocsik azonban egyelőre csak közvetlen zárásokat szállítanak. A mozgópostai szakszervezet véleménye szerint a javaslat kivitelezése technikai nehézségekbe nem ütköznék, hiszen az autóbusz mozgópostai szolgálat Németországban már 9 éve megvalósított intézmény. Egyébként is

a közúti szállítás fejlődésével lépést kell tartani.

Az Illinois állambeli mozgópostai alkalmazottak szövetsége javaslatot tett, hogy a mozgópostaalkalmazottaknak tegyék lehetővé, hogy magukat a pisztolylovásban gyakorolhassák. Egyes mozgópostai vonalakon ugyanis a postai küldemények hatékonyabb védelme céljából a mozgópostai alkalmazottak egy részét ellátják ugyan szolgálati revolverrel, a személyzet azonban a legtöbbször nem tud bánni ezzel a fegyverrel. A chicágói új postahivatal épületében van ugyan egy céllövőterem, ez azonban nem mindig hozzáférhető. A mozgópostaszemélyzet most kívánatosnak tartja, hogy ez a lövőde éjjel-nappal állandóan rendelkezésre álljon és a tisztviselők köteleztessenek, hogy havonta legalább egyszer a rendes szolgálati idő alatt lögyakorlatokon vegyenek részt. (P. N. 1939:1.)

Anglia.

Az angol posta alkalmazottjainak szövetsége az utóbbi évek folyamán több alkalommal indított mozgalmat az alkalmazottak fizetésének emelése érdekében. Legutóbbi kezdeményezésére a postakincstár és az alkalmazottak választott bírósága hónapokig tartó tanácskozás után december végén hozta meg döntését, amely az angol posta valamennyi alkalmazottját fizetés-emelésben részesíti. Az angol posta üzemi alkalmazottjai néhány évvel ezelőtt egy ízben már részesültek fizetésrendezésben, amely kerekén 1 millió font sterlinget emésztett föl. Ezáltal azonban az összes postai alkalmazottak járandóságát rendezték s így kb. 150.000 postai alkalmazottnak hoz a választottbírósági határozat újabb anyagi előnyöket, a postakincstárnak pedig ez a rendezés évi 1.500.000 font sterling többletkiadást jelent. (P. N. 1939:1.)

*

Az angol törvények szerint a férjes asszonyokat az állami szolgálatból, ideértve

a postai szolgálatot is, el kell bocsátani. Csak különleges képességekkel és nagy szolgálati tapasztalattal rendelkező nők esetében lehet kivételt tenni. Az angol állami alkalmazottak egyik szervezete nemrég panaszt tett, hogy az igazgatás ezt a kivételezési szakaszt csak magasabb állásban lévő asszonyoknál alkalmazza, az alacsonyabb állásban lévők azonban ilyen kivételes elbánásban ritkán részesülhetnek. A panasz következtében a kormányzat a vonatkozó rendelkezéseket annyira megszigorította, hogy a jövőben csak egészen rendkívüli körülmények indokolhatják meg férjes asszonyoknak az állami szolgálatban való visszatartását.

*

Az angol postánál a fennálló szabályok a levélkézbesítők által kézbesítési körülményekre magukkal vitt levélmennyiség legnagyobb súlyát 35 angol fontban állapítják meg. Az angol postaaltiszti egyesület legutóbbi értekezletén úgy találta, hogy tekintettel a modern építéstechnikára (a magas bérházak lépcsői) ez a súlyhatár túlságosan magas, ezért ennek leszállítását szorgalmazta. Az angol postaigazgatás a súlyhatár általános leszállítását megtagadta ugyan, de egyidejűleg megengedte, hogy a kézbesítők ellenőrzésére rendelt tisztviselők indokolt esetben saját hatáskörükben csökkenthetik egyes kézbesítők terhelését. (P. N. 1939:1.)

Ausztrália.

Az érvényben levő szabályzat pontosan meghatározza, hogy a postaalkalmazottak szolgálat közben mikor és mennyi ideig dohányozhatnak. A szigorú előírás szerint a távirások munkahelyükön hétfőtől péntekig, naponta kétszer gyújthatnak rá és 15—15 perccig füstölhetnek. Az érdekeltek ezt valószínűleg keveslik, mert szakegyesületük útján azt a kívánságukat terjesztették a vezetőség elé, hogy a dohányzás naponta kétszer, 30—30 perccig legyen megengedve. (P. N. 1939:2.)

Belgium.

A belga postaigazgatás 1937. évi jelentéséből vesszük a következő adatokat:

Az 1936. év kedvező gazdasági helyzete az 1937-ik évben is érvényesült. Ez a nemzetközi kicserélőszolgálat jelentős gyarapodásában és a pénzforgalom lényeges emelkedésében jutott kifejezésre. Mégis az év mérlege az előző évinél kisebb felesleggel zárult, mert a kiadások különösen a létfenntartási költségek emelkedése következtében jelentősen növekedtek.

Újítások: Engedélyezték a hírlapoknak és folyóiratoknak készpénzbérmentesítés melletti feladását. Magánosok részére, változott címűeknek üzletfeleikkel való közlése céljára különleges levelezőlapot vezettek be, e levelezőlapokat a hivatalok 10 centimes-ért árusítják. Készpénzfizetesként felhasznált levélbélyegek becserélési díját leszállították. A bélyegeknél szíveségből történő lebélyegzését 50 centime érték-összegig kiterjesztették. A posta közreműködött az ipari munkáság fizetési szabadságáról szóló törvény végrehajtásában is (takaréklapok kiadása, az erre ragasztandó „Urlaubsmarken” árusítása és beváltása). Az Angliából eredő levelezés kézbesítését meggyorsították. A csekk-szolgálatot megreformálták. Kiepítették a postai hírverőszolgálatot is. A Belgium és Belga-Kongó közti viszonylatban a vámköteles tartalmú árumintaküldemények forgalmát megindították. A légi postai pótdíjat egyes európai országokba szóló küldeményeknél megszüntették.

A felvételi helyiségben üzleti reklám céljára bérbeadott hirdetési felületekből, valamint a hivatali tájékoztatókon, bélyegfüzeteken, levelezőlapokon engedélyezett hirdetésekben eredő bevételek elérték a 274.000 frankot. Épügy, mint az előző évben, a csak üzleti leszámolást tartalmazó borítékokban cédulák elhelyezésével támogatta a posta a közjóléti berendezéseknek azokat a törekvéseit, amelyeknek politikai,

világneveti vagy vallási jellegük nem volt. Közreműködött a posta azoknak a kedvezményes jegyutalványoknak a kibocsátásában, amelyek alapján az ipari munkások és alkalmazottak a vasutakon, vendéglőkben stb., ármérséklést élveznek. 1937-ben félmillió ilyen kártyát bocsátott ki a posta. A gyarmati sorsjáték sorsjegyeinek árusításában a posta ugyancsak résztvett. Ebben az évben a postamúzeumot 4792 személy látogatta.

Az 1937. év folyamán a meglévő posta-épületeket több helyen toldaléképületekkel kellett kiegészíteni és számos tatarozás vált szükségessé. A posta vagyona több új épülettel és közepes terjedelmű beépített ingatlannal gyarapodott. Brüsszelben nagyobbarányú építkezések vannak készülöben. Belgiumban 1937 végén minden 17,8 km²-re jutott egy postahivatal. Az összes postahivatalok és ügynökségek száma, a hivatalos bélyegárusító helyek nélkül 2792. A levélszekrények száma 13.369-re emelkedett. A közönség körében az év végén 834 bérmentesítőgép volt használatban magántulajdonként. Több nagyobb városban a postahivatalokban is állanak a közönség rendelkezésére bérmentesítőgépek. A postacsekkhivatalnál a folyó könyvelésre és a számlakivonatok egyidejű előállítására használt számológépek száma 115-re emelkedett. A postacsekkhivatal nyomdája egy új szedőgépet, egy új fűzőgépet és egy új gyorsajtót kapott, a továbbítóosztály egy új, a számlakivonatot tartalmazó borítékot leragasztó és lebélyegző gépet kapott, amelynek óránkénti teljesítőképessége 22.000 borítékra terjed. Végül a címíró, összeadó- és szorzógépek állománya is gyarapodott.

A személyzet létszáma az 1936. évvel szemben 16.021 (közte 1172 nő)-ről 16.599 (közte 1205 nő)-re emelkedett. A betegállomány 1935 óta évenként kis emelkedést mutat és legutóbb, fejenként kiszá-

mitva 11 ezreléket tett ki, vagyis egy tisztviselőnek 1000 munkanapjára átlag 11 betegnap jut. A ruházati pénztár teljesítménye, amely a szolgálati ruha viselésére kötelezett alkalmazottaknak ezt a ruhát ellenszolgáltatás nélkül adja, az árak emelkedése következtében fokozódott és 2,278.000 frankot tett ki.

A mozgópostai szolgálatban az előző évhez hasonlóan 14 vonalon 54 mozgóposta közlekedett, napi egyszeri menetben. Az átlagos napi teljesítmény változatlanul 4880 km. A légiposta szállítására Belgium az összes európai és tengerentúli légi vonalakat igénybevette. A légipostai leveleknek és csomagoknak pótdíjnélküli szállítása is lehetővé vált az európai forgalomban.

A kézbesítésszolgálatban, ideértve a levegyűjtést is, az 1936. évi 8997-tel szemben 9441 munkaerő volt foglalkoztatva. A postafiókok száma 5288. Az ország 2672 helysége közül 28-ban napi négyszeri, 113-ban háromszori, 1980-ban kétszeri kézbesítés, és csak 551-ben van napi egyszeri kézbesítés.

A levélpostai forgalomra vonatkozólag az évi jelentéshez csatolt, magyarázó, grafikus ábrázolással ellátott táblázatokból csak néhány számot emelünk ki (A zárójelbe tett adatok az 1936. évre vonatkoznak.) Belföldi forgalom: 1.273,652.000 (1.280,108.000). Külföldi forgalom: feladás 88,234.000 (74,832.000), érkezés: 74,797.000 (63.772.000).

A postai értékcikkek eladásából származó tiszta bevétel az előző évi 300,060.466 frankkal szemben 314,995.218 frank volt. A hírlapforgalomban az előfizetők száma csökkent, azonban az előfizetési díjak végsőssége jelentősen emelkedett. A postatakarékpénztári szolgálatban az év végén a betétkönyvek darabszáma 11,600.000 volt. A postai megbízási és utánvételi forgalom darabszám szerint erősen emelkedett, azonban az értékösszeg tekintetében csekélyebb visszaesés tapasztalható. A fel-

adott postautalványok darabszáma és összege úgy a bel-, mint a külföldi forgalomban jelentősen emelkedett, azonban a külföldi utalványkifizetés úgy darabszám, mint összeg tekintetében csökkenést mutat. A csekk és átutalási forgalom úgy a darabszám, mint összeg tekintetében jelentősen emelkedett.

A költségvetésszerű bevételek és kiadások szembeállításával a következő mérleget nyerjük:

	1937-ben	1936-ban
	f r a n k	
Bevételek összege .	450,377.643	432,274.391
Kiadások összege .	443,987.414	405,023.534
Marad		
a tiszta bevétel .	6,390.229	27,250.857
	(Deutsche Post, 1939:5.) (Ifj. Kovács)	

Franciaország.

A francia posta 1937. évi általános üzletmenetére vonatkozó jelentésből kitűnik, hogy az elmúlt évben csaknem minden szolgálati ágban forgalomnövekedés tapasztalható. A bevételek nagyobb mértékben emelkedtek mint a forgalom, mert az év folyamán a postai díjakat felemelték. A díjmelés a forgalom alakulását általában nem befolyásolta károsan, noha egyes szolgáltatásoknál — pl. a belföldi táviróforgalomban — a forgalom csökkenésével járt. A hírlapküldemények díjának emelése például e küldemények darabszámának jelentős visszaesését eredményezte, mert amíg az év első felében 71 millió darabot adtak föl, addig az év második felében történt díjmelés után ez a darabszám 24 millióra csökkent. Az összes postai küldemények száma 1937-ben 5707 millió, 1936-ban csak 5706 millió volt. A levélpostai díjakból elért tiszta jövedelem 1920 millió frankot tett ki. A jövedéki 'felesleg' 213 millióval múlta felül az előző évit, ami 12.42%-os emelkedést jelent. A jövedelemnek ez az emelkedése a díjtételek emelésén kívül a párisi világkiállítás által okozott nagyobb forgalomnak tudható be.

A belföldi forgalomban 1937. év folyamán Bordeaux, Toulouse és Marseilles között a postaküldemények szállítását meggyorsították, a Rouen vidék levelezésének az északi országrészek felé való szállítási idejét rövidebbé tették. A nemzetközi szolgáltatásra vonatkozóan meg kell említenünk, hogy a levantei francia csapatok és a Beyrouthban lévő hadiépítmények részére szóló sürgős postát az érdekelt külföldi igazgatásokkal történt megegyezés folytán 1937 május 16-ika óta minden nap a „Simplon Orient Express” és az anatóliai vasút szállítja, mely ilyen formán Párisból a feladástól számított 6—7 nap alatt Beyrouthba érkezik. Ami a tengeri szállítást illeti, az 1937. év júliusa óta, a postagözösök mellett, a gyorsabb banánszállító gőzösök igénybevétele által sikerült megjavítani a francia Antillák és a francia Guyana közötti postaösszeköttetést. A posta autóbusszszolgáltatásban 16 új autóbusszvonalt nyílt meg a közúti forgalom számára, úgy hogy 1937 december végén az autóbusszhálózat 370 útszakasszal rendelkezett.

Az autóbusszüzem átszervezése következtében a francia postaigazgatás 1937-ben lényegesen kevesebb fölösleggel zárta ennek az üzemnek mérlegét, mint 1936-ban, ennek az okát az alkalmazott segéderők béremelésében és a vállalkozóknak engedélyezett magasabb egységárakban kell keresnünk.

A légipostát mindeztideig a belföldi forgalomban csak kivételesen használta a francia posta a postaküldemények szállítására. Igénybevétele esetében a feladó légipostai pótdíjat is köteles volt fizetni. Ma már a francia belföldi forgalomban a levélpostai küldeményeknek légipostával való szállítása a postaszállításnak többé-kevésbé rendes módja, különösen nagyobb távolságra eső városok között. Miután a francia parlament a légipostai program kiépítéséhez szükséges anyagi eszközöket megszavazta, 1937 július 7-én 3 új belföldi

vonalon indult meg a naponkénti forgalom, E vonalak a következők:

1. Paris—Bordeaux—Mont de Marsan—Pau és vissza;
2. Paris—Toulouse—Perpignan és vissza;
3. Paris—Clermont—Ferrand—St. Etienne—Lyon—Grenoble és vissza.

Ezek a légipostai járatok hétköznapokon, minden irányban naponta egyszer közlekednek. A repülőgépek felszálláskor Bourgetben veszik magukhoz az éjszakán át Párisban begyűjtött és mozgópostákon Párisba érkezett levelezést. A legtöbb dél-franciaországi községben délutáni kézbesítést rendeztek be s így a közönség még aznap, 15 óra körül, megkapja a Párisból érkezett postát, ami a régi állapottal szemben 16 órás időnyereséget jelent. A postarepülőgépek térti útjukban a berepült területéről származó levelezést szállítják Párisba, ahová ugyanaznap este 17 óra körül érkeznek. A gépek az előírt utat kezdettől fogva kielégítően repültek be és minden menetet kezdettől fogva 95%-ban menetrendszerűen hajtottak végre.

Az 1937. év folyamán folytatólag kiépítették a francia posta nemzetközi légipostaösszeköttetéseit is. Az ezzel kapcsolatos változások közül a következőket említjük:

1937 január 2 óta a Brindisi—Singapur—Australia és a Brindisi—le Cap légi vonalak kiindulási pontja London lett. A Franciaország—Indokina vonalon a légi összeköttetés gyorsult; a postagépek ezt az utat most már 24 óra alatt járják meg. Az afrikai légipostajáratnak (Régie Air Afrique) az Elisabethville—Tananarive útszakaszon közlekedő „Malgache” járatral való pótlása lehetővé tette a szállítási díjak csökkentését és a légipostai pótdíjak mérséklését. Az azelőtt hetenként kétszer közlekedő Marseille—Le Cap légi járat most hetenként háromszor közlekedik. A Nyugat- és Közép-Afrikába, Dél-Amerikába és Kongóba szóló levelezés légipostai pótdíjait

fokozatosan csökkentették. A Távols-Keletre, Portugál Kelet-Afrikába, Madagaszkárba, a Réunion és Mauritius szigetekre szóló postaküldemények légi postai pótdíját leszállították, az északeurópai országokba szóló levelek és levelezőlapokét pedig föl-emelték. Ez a megegyezés Franciaország, Belgium, Hollandia, Dánia, Svédország és Norvégia között 1937 szeptember 1-én lépett életbe.

Valamennyi légi postai vonalon emelkedik a forgalom. Az évenként szállított postarokmány súlyja a következő változásokot mutatja: 1929-ben 49.966 kg, 1930-ban 57.631 kg, 1931-ben 67.620 kg, 1932-ben 68.810 kg, 1933-ban 83.486 kg és 1934-ben 81.860 kg.

A postacsomagforgalom az előző évekéhez képest lefelé haladó vonalat mutat. Ez a forgalomcsökkenés az általános üzletlenségre, a teherautófuvarozó magánvállalatok versenyére, a belföldi forgalomban 3 kg-ban megállapított súlyhatárra és a díjak emelésére vezethető vissza. A belföldi forgalomban a postacsomagok darabszáma 29.033.409 volt, ami 14,7%-kal kevesebb, mint 1936-ban és 25%-kal kevesebb, mint 1933-ban. A külföldi csomagok darabszáma 3.999.769 volt.

Az 1937. év pénzforgalma igen jelentős volt. Az év folyamán 123.779.721 drb belföldi postautóványt adtak fel 162.387 millió franknyi összegben, viszont 1936-ban csak 117.573.873 darab, 129.146 millió Fr. volt az utalványfeladás. A feladott külföldi utalványok darabszáma 1.325.680, összege pedig 392.620 millió frank (1936-ban csak 379.932 millió frank) volt. A megbízások és utánvételek összege a belföldi forgalomban 5949 millió Fr-t tett ki (1936-ban 5273 millió Fr.), a külföldi forgalomban pedig 6.028.142 frankot (1936-ban 4.659.243 frank).

Az 1936. év végéig engedélyezett póthitel felhasználása óta a folytatólagosan hozott törvények nagyszabású beruházási munká-

latok végrehajtását tették lehetővé, amelyekre 1937. év végéig 9.240.762.525 frankot engedélyeztek, amelyből építkezésekre 2.270.524.565 frankot, a postai zsem fejlesztésére 280.836.000 frankot, a táviróüzem fejlesztésére 478.625.000 frankot, a távbeszélőüzem fejlesztésére pedig 6.210.776.960 frankot fordítottak.

A francia postánál alkalmazott állandó és ideiglenes munkaerők létszáma 1937-ben 155.144 fő volt, amely az 1936. évi létszámmal szemben 3243 többletet jelent. Az évi jelentés általános részében kiterjeszkedik a francia postaigazgatás egészségügyi és szociális munkásságára is. Mindenekelőtt a tuberkulózis elleni küzdelemben alkalmazott módszerekre és a posta-, táviró- és távbeszélőhivatalok egészségügyi viszonyaira hívja föl figyelmünket. A betegeskedő, továbbá a sokat mulasztó alkalmazottakat a francia posta is hivatalból felülvizsgáltatja. (P. N. 1939:1.)

Cseh-Szlovákia.

December utolsó napjaiban a brünni villamosvasutak igazgatósága és az ottani cseh postaigazgatóság között komoly nézeteltérés keletkezett abból az alkalmából, hogy a villamosvasutak a posta rendelkezésére bocsájtott villamosbérletjegyek árát 1939. évre lényegesen felemelték. Az eredménytelen tárgyalások után a brünni postaigazgatóság autobuszokat bérelt és most ezekkel szállítja a kézbesítőket kézbesítőkerületükbe és onnét vissza. Az e célra bérelt 4 autobusz naponta háromszor és pedig 7³/₄-kor, 11¹/₄-kor és 17¹/₄-kor viszi ki a levélkézbesítőket, majd pedig a kézbesítési körútjukat befejező kézbesítőket a kijelölt körzet meghatározott helyén megvárják és visszaszállítják őket a postahivatalba. A korábbi állapot a kézbesítőkre nézve minden esetre kényelmesebb volt, amennyiben villamos bérletjegyeiket lakásuktól a hivatalba történő bemenetel alkalmával is felhasználhatták. (P. N. 1939:1.)

India.

A posta tiszta üzemi feleslege az 1937/38. költségvetési évben 5,725.867 rupia, ami az 1925/26. évi eredmény óta a legnagyobb.

Az év folyamán 1190 millió küldeményt kezelt az indiai posta. A vidék postai ellátását tervszerűen javítják, fejlesztik. Ennek a célnak szolgálatában 1243 új hivatal nyílt meg az év folyamán, míg az előző évben a vidéki hivatalok száma csak 643-mal szaporodott.

Több postai és táviró díjtételt leszállítottak, a belföldi rendeltetésű csomagok súlyhatárát pedig 20 fontról 25-re emelték fel.

A „The Mails” című szaklap rámutat, hogy a személyzeti létszám 1933-tól 1937-ig 6000 tisztviselővel, illetőleg tisztviselői munkakörben foglalkoztatott alkalmazottal, továbbá 3920 postamesterrel és 2280 levélhordóval csökkent, míg a forgalom ugyanezen idő alatt 8.66%-kal növekedett. (P. N. 1939:2.)

Németország.

A német postaigazgatás 1938. év folyamán többrendbeli újítást léptetett életbe a belföldi postaszolgálat terén. Így a belföldi levelek súlyhatárát 500 grammról 1000 grammra emelte. Az új súlyfokozat díja helyi forgalomban 30 Rpf., távolsági forgalomban 60 Rpf. Az átlátszó ablakos borítékok tekintetében, amelyeken az ablak az előírásnál kisebb (az előírás 99×54 mm), úgy rendelkezett, hogy a címzés részére legkevesebb 35 mm-t szabadon kell hagyni. Azoknak a borítékoknak felhasználására, amelyek az előírásoknak nem felelnek meg, 1939. június 30-ig türelmi időt engedélyezett. A nyomtatványküldeményekhez a jövőben kézírással címzett levélborítékot, levelezőlapot, avagy címszalagot szabad csatolni. A szétosztásra szánt címzetlen nyomtatványküldeményeken mint külön kikötést a „Nicht an Juden” kikötést is szabad szintén alkalmazni. Az ilyen felírással ellátott nyomtatványokat, a megjelölt érdekeltségi csoportnak kizárólag

árja tagjai között osztják szét. Azokról az érdekeltségi csoportokról, amelyeknek körében a címzetlen nyomtatványküldemények szétosztása kiköthető, külön lajstromot vezetnek. Ilyen jegyzék a postahivatalokban 10 Rpf.-ért kapható. A számlák és számlakivonatok, ha azok bejegyzései a számláknál szokásos tartalmat nem haladják meg és kizárólag a számla tárgyára vonatkoznak, a jövőben mint üzleti papírok is küldhetők. Az üzleti papírküldeményben több címre kiállított számlát is lehet küldeni, tehát magukon a küldeményeken más cím szerepelhet, mint a számlákon. Puskaport árumintaként eddig csak lemezzpapírdobozban, lenvászonzacsókban vagy pergamentbe csomagolva lehetett küldeni. A német postaigazgatás most, egyelőre csak kísérletképpen, megengedte, hogy átlátszó anyagból, pl. cellophánból készült zárt tartályba csomagolják, amelyet még ezenfelül csomagolópapírossal is át kell burkolni. Ez a külső csomagolás lehet valami erős papírosból készült zacskó is, pl. árumintaküldemények csomagolásához használt boríték vagy más e féle. A levelek felső súlyhatárának 1000 grammra történt felemelése a levélcsoportot („Päckchen”) mint külön küldeményfajt feleslegessé tette. Az 1 kg-nál nehezebb levelek 2 kg súlyhatárig mint kiscsomagok vehetők fel. Ha a feladott közönséges nyomtatványok áruminták, üzletpapírok vagy egybecsomagolt küldemények súlya az engedélyezett felső súlyhatárt, az 500 grammot, meghaladja, amennyiben a feladó ismeretes és a súlytöbblet 50 grammnál nem több, a küldemények kiscsomagként továbbíthatnak. Ilyen esetben a meg nem felelő jelzést, pl. „nyomtatvány” stb. hivatalból törlik és a díjkülönbözetet a címzettől szedik be. Ezen intézkedéssel a küldemény visszaadásából származó késedelemről kimélik meg a feladót. Az értékűküldemények lezárására alumíniumplomba használatát is engedélyezték. A kézbesítők által nem ismert címzeteknek szóló küldemények kézbesítésé-

nek megkönnyítése céljából a sommás csomagok, ajánlott levelek, értéküldemények és utalványok kézbesítését 100 RM értékhatárig a jövőben a tulajdonos sajátkezű aláírását feltüntetve, de személyleírást nem tartalmazó fényképes igazolványra is lehet kézbesíteni. Készpénzzel bérmentesítő gépek fel nem használt értéknyomatainak visszatérítését kimutatásba foglalva a tárgy hó 25-ig kell a postahivatalban kérni, elkészve benyújtott igénybejelentést a posta csak a következő hónap 25-ig vesz figyelembe, de 3 hónapnál régebbi értéknyomatok után díjtérítés nem adható. Az üzletszerző levelezéssel kapcsolatos válaszlevelek visszaküldésének megkönnyítését és olcsóbbá tételét célozza az 1938 április 1-től egyelőre kísérletképpen rendszeresített üzleti válaszlevél intézménye. A válaszlevelek bérmentesítés nélkül adhatók fel és a bérmentesítés díját utólag a címzett fizeti meg csekély pótdíj hozzáadásával. Ez a pótdíj nyomtatványoknál 1 Rpf., levelezőlapoknál 2 Rpf., leveleknél 3 Rpf. Zsidók ezt a szolgáltatást nem vehetik igénybe. A levélpostai küldemények és utalványok légipostai pótdíját 1938. augusztus 1-től kezdve 20 gr súlyig 3 Rpf-re szállították le. A német birodalmi posta 1939. január 1-ével bevezette a postatakarékpénztári szolgálatot is (betétek elhelyezése, kamatoztatása és visszafizetése). Jelentékeny feladatot rótt a birodalmi postavezetésre az Ausztria csatlakozása és a szudétánémet területek átcsatolása folytán beállott helyzet is. Ezekben a területeken az egész postaiüzemnek a birodalmi postához hasonló átszervezésére volt szükség. Ma már, csekély változtatásokkal, ezekre a területekre is kiterjesztették a birodalmi posta működését szabályozó törvényeket és rendeleteket. (Postnachrichtenblatt, 1939:3.)

Románia.

A román postavezérgazgatás körrendeletben utasította az összes román postahivatalokat, hogy adókövetés céljából az

államkincstár részére kért felvilágosításokat, adatszolgáltatásokat a jövőben meg kell tagadni. (P. N. 1939:1.)

Svájc.

A svájci posta 1938. december 15-től 1939. január 1-ig terjedő karácsonyi időszakban jelentékeny csomagforgalmat bonyolított le, amely csak az 50 legnagyobb postahivatal forgalmát véve alapul, 5.25%-kal multa felül az elmúlt év forgalmát. A vasúti szerelvényekbe kereken 600 külön postakocsit kellett ezen idő alatt beiktatni. A Zürich—Genf között közlekedő éjjeli vonat Zürichből 16, Oltenből 15, Bernből 10, a délészaki irányú „Gotthardnachtzug” pedig Bellizonából 10 mozgópostakocsit vonatott. A Zürich—genfi éjjeli vonat egyetlen napon 15.000 csomagot szállított. A levél- és üdvözlőkártyaforgalom is rendkívül erős volt. A 33 legfontosabb hivatalnál (Svájcban 4000 postahivatal működik) december 29—31-ig 6,148,950 drb levélpostai küldeményt adtak fel. November 21-től december 20-ig tengerentúlra kereken 1500 darabbal több levélzárlatot továbbítottak, mint pl. egész szeptember hónapban, azonban csak 700 levélzárlattal érkezett több, mint más hónapokban. Különösen szembe-tűnő az Északamerikai Egyesült Államokkal való forgalom emelkedése. Decemberben 4800 drb csomagot indítottak az U. S. A.-nak. A havi átlag ezzel szemben mindössze 1500 drb. Az U. S. A.-ból decemberben 7300 drb csomag érkezett (novemberben csak 2300). A légipostai forgalom is jelentékenyen emelkedett. Így a Zürich—Frankfurt M. éjjeli légipostajárat december 21-től január 1-ig kb. 30.000 levélpostai küldeményt szállított Németországba, Hollandiába, Belgiumba és Angliába. Ugyanez a légipostajárat ellenkező irányban december 29. óta Svájc és Olaszország felé kb. 42.000 levélpostai küldeményt szállított. A London—Zürich Swis-sair-Linie postajáratát december 29-től a hó végéig kb. 30.000 Svájcba és Olaszor-

szágba szóló levélpostai küldeményt szállítottak. Túlnyomóan pótdíj nélküli levelekről és levelezőlapokról van szó. Egyedül Chiasóban december 21-én és 22-én összesen 3000 darab pótdíjköteles küldeményt továbbítottak a Brindisiből és Nápolyból kiinduló légi postai vonalakon Afrikába, Ázsiába és Ausztráliába. A megnövekedett forgalom zavartalan lebonyolítását december 15-től január 1-ig kb. 10.500 napszám-ba felfogadott segéderő — jobbára munkanélküliek — tette lehetővé. (P. N. 1939:1.)

*

A házhokézbesítés Svájcban nemcsak a nagyobb városokban, hanem vidéken is viszonylag igen sűrű. Az elmúlt év végén 3697 kézbesítőhivatal működött, amelyek a kézbesítés sűrűsége szempontjából a következőképpen oszlanak meg:

Naponkint három kézbesítést végez 135 hivatal, ezek közül 43 működik 5000-nél kevesebb lakosságú helységben. Kétszeri kézbesítés van 2478 hivatalnál, közülük 5 dolgozik 5000-nél nagyobb lélekszámú, de csekély forgalmú helyen. Egyszer kézbesít naponta 1064 hivatal, 20 hivatalnál pedig a hét valamely napján nincs járatérkezés s így aznap kézbesítés sincsen.

A kézbesítőszolgálat gyorsítása érdekében 1938-ban a kerékpáros kézbesítők számát lényegesen szaporították: az év végén 1452 kézbesítő látta el szolgálatát kerékpáron, míg 1937-ben csak 1284.

Magános házak	Házcsoportok		A kézbesítő hivataltól mért távolság
	3-7 házzal	8 vagy több házzal	
589	71	19	1/2 óránál kevesebb
1059	89	42	1/2—1 óra
882	79	45	1 óránál több
csupán közvetett kézbesítés van:			
195	—	—	1/2 óránál kevesebb
179	4	1	1/2—1 óra
413	20	4	1—2 óra
205	8	—	2 óránál több

A kézbesítő hivataltól távolabb fekvő magános házak, kisebb-nagyobb házcsop-

portok kézbesítés szempontjából való ellátását az alábbi összeállítás szemlélteti. A táblázatba felvett házakhoz, házcsoporthoz — azoknak a hivataltól számított távolsága szerint — hetenkint kétszer, háromszor vagy négyszer indul rendes kézbesítőjárat.

*

A téli sportok hódolói a svájci posta ma kereken 40 útvonalon szállítja kényelmes gépkocsikon a legrövidebb idő alatt a legpompásabb sítérek, vasúton meg sem közelíthető kirándulóhelyek közvetlen közelébe.

Természetes, hogy az alpesi személyszállító szolgálat csak hosszú évek kitartó munkájának eredményeképpen érte el a fejlettségnek mai magas fokát. Kezdetben csupán hegyi postajáratokat tartott fenn az igazgatás a világháború befejeztével a katonaságtól átvett tehergépkocsik segítségével. Ekkor még tél idején meglehetősen bizonytalan volt az összeköttetés, mert a behavazott utak járhatóvá tételére csak kezdetleges eszközök állottak rendelkezésre. Azért csakhamar rátértek a Svédországban használatos Nyberg-féle hernyótalpú gépkocsik használatára. Ezt a rendszert 1926-ig kielégítő sikerrel alkalmazták hóékek mozgatására, valamint személyszállításnál is. A Szt. Moritz melletti Maloja-uton 1926-ban végzett kísérletek során azonban beigazolódott, hogy a svájci gyártású hóhányóval ellátott különleges alpesi gépkocsik a hazai viszonyoknak sokkal jobban megfelelnek. Ezért a hernyótalpú járóművek a használatból teljesen kiszorultak. Szép sikerrel alkalmaznak újabban egy egészen könnyű szerkezetű, mégis hatásosan működő előtét hóéket olyankor, amikor frissen hullott hóval borított uton kell gépkocsit elindítani, mielőtt még az utat meg lehetett volna tisztítani. Az utak állandó hómentesítése azonban költséges dolog. Ahol nem elég élénk az utasforgalom, ott a hóékek és hóhányó gépek járatása nem lenne gazdaságos. Az

ilyen utakon legújában háromtengelyű, Diesel motorral felszerelt különleges hernyótálpú gépkocsikon bonyolítják le a forgalmat.

A gépkocsiüzemre való áttérés óta a téli alpesi utasforgalom állandóan emelkedik. Szemléltetően mutatják ezt a következő adatok. A Chur—Szt. Moritz útvonalon 1921-ben a lófogatú postajáratok 5938 utast szállítottak; 1930-ban géperejű járóművekkel 2971, 1937-ben pedig 49.382 főnyi utastömeg tette meg ugyanezt az utat. A Szt. Moritz—Maloja—Castasegna útvonalon 1925-ben 6431 főnyi utasforgalmat bonyolított le a lovasposta, 1930-ban gépkocsin ugyanitt 25.669, 1936-ban pedig 30.992 ember utazott.

Az 1937/38. költségvetési évben a svájci posta 251.796 utast szállított téli idényjára.

*

A svájci posta legutóbb az érdekelt személynél óhajának eleget téve, nyilvánosságra hozta azokat a szabályokat és irányelveket, amelyeknek figyelembe vételével történik a kézbesítők munkaidejének és teljesítményének megállapítása. Ezeket az irányelveket röviden az alábbiakban ismeretjük.

A kézbesítő személyzetet a munkaidő, illetőleg teljesítmény mérésének napján a hivatalban és kézbesítés közben is állandóan megfigyelés alatt kell tartani és minden szolgálati útján kíséni kell. A megfigyelést végző tisztviselőnek kötelessége gondosan figyelembe venni minden körülményt, ami a munkaidőre befolyással van.

A megfigyelt kézbesítő a megfigyelés napján szolgálatát az általános szabályok szerint tartozik ellátni, illetőleg úgy, mint egyéb napokon. Minden kézbesítő a szolgálatának megfigyelését megelőző két héten át köteles saját szolgálatát alaposan megfigyelni, vagyis önellenőrzést tartani.

Nagyobb kézbesítő hivatalok jól bedolgozott munkaerői óránként 1800—2000 meg-

címzett levélpostai küldeményt kézbesítenek, de egyes esetekben, különösen olyan hivataloknál, ahol kevés a kézbesítő, ennél jóval többet is.

A körútjáról visszatért levélkézbesítő leszámolásának elkészítésére 5—15, csomag- és pénzkézbesítőnél 15—30 perc szükséges.

Szolgálati kerékpár vagy géperejű járómű használata esetén, ha a kézbesítő körútja végeztével egyenesen lakására mehet, akkor a munkaidő az utolsó küldemény leadásáig számít; ha ellenben szolgálati okból a hivatalba vissza kell térnie, akkor a visszafelé megtett úthoz szükséges idő beleszámít a szolgálatba. A visszafelé megtett út közben esetleg előforduló közlekedési akadály miatti várakozást is a szolgálatához kell számítani.

A minden lakásban leadandó címezetlen nyomtatványok után 10 lakásonként 1 percet kell a munkaidőhöz hozzáadni, tekintet nélkül a címezetlen nyomtatványok súlyára. Az így adódó többletet a kincstári személyzetnél a szabadnappal kiegyenlítettnek kell venni és a heti munkaidőbe csak akkor kell beleszámítani, ha egyébként az előírt munkaidőből hiányoznék. Postamesteri kézbesítőknél ezzel szemben az említett többletet a munkaidőteljesítményhez mindig hozzá kell számítani.

Rossz időjárás, vagy a téli évszak nehézségei címén csak akkor lehet az út megtételéhez rendes körülmények között szükséges időnél többet számítani, ha a szóban lévő út rossz időben vagy télen valóban kevésbé jól járható.

Ha a kézbesítő kerékpárját maga tartozik tisztogatni és azon kisebb javításokat végezni, ezen a címen meghatározott időt kell figyelembe venni, ami hetenkint fél, de legfeljebb egy egész óra.

Abban az esetben, ha a kézbesítő saját kerékpárját használja szolgálatának ellátása közben, a használat idejéhez és az elért időmegtakarításhoz mérten havi 4—10 frank térítésre van igénye.

Ha a kézbesítő télen, szolgálatának el-

látásánál rendszeresen sít használ, akkor az igazgatás az igazolt beszerzési költségek felét megtéríti.

Közúti vasútra érvényes menetjeggyel abban az esetben lehet a kézbesítőt ellátni, ha járásának kezdőpontja a hivataltól 800 méternél távolabb van, illetőleg 10 percnél hosszabb idő alatt érhető el.

Ha a szolgálat érdeke kézikocsi vagy

szán beszerzését kívánatosná teszi, a felmerült költség 50%-át, azonban kézikocsinál legfeljebb 50, száznál pedig 25 frankot térít az igazgatás. Ugyancsak megtéríti a rendes fenntartási költségek felét. Zseblámpa beszerzése címén 0.5, fenntartás címén pedig 3.5 frankot lehet évenként felszámítani. (P. N. 1939:2.)

(Ifj. Kovács)

TÁVIRÓ

Belgium.

A legutóbbi költségvetési évről (1937. március—1938. február) kiadott jelentés szerint folytatták a Morse-, Hughes- és Baudot-rendszerű távirókészülékeknek távgépírókészülékekkel való kicserélését. A Nagybritanniával való táviróforgalom lebonyolításának biztosítása céljából váltóáramú táviróösszeköttetést létesítettek, amely 12 vonalat foglal magában.

Németországgal 1937. év október 1-én előfizetői távgépíró szolgálatot nyitottak meg. Ugyanílyen szolgálatot rendszeresítettek Nagybritanniával és Németalfölddel.

Ebben a költségvetési évben vette fel a belga igazgatás a Németalfölddel való közvetlen képtáviró forgalmat. A költségvetési évben összesen 225 képtávirat volt, ebből 133 volt az érkezett, 92-öt pedig Belgiumból továbbítottak külföldre.

A rádiótáviró szolgálat két új viszonylattal bővült, ú. m.: Brüsszel—Oslo és Brüsszel—Varsó. Ezek az új összeköttetéseken továbbítják a Norvégiába, Lengyelországba, Észtországba, Lettországba, Litvániába és Szovjetországra szóló táviratokat. Ruiselede rádióadóállomás 1937. év áprilisában újabb adóberendezést kapott. Ezenkívül egy irányított adót is üzembehelyeztek, New York felé irányítva. Buenos-Aires rádióvetelének biztosabbá tételére céljából, Liedekerke vevőállomás újabb irányított vevőberendezést kapott, amelynek

segélyével az érkező jeleket egyidejűleg két készüléken lehet felvenni. A többi külfölddel való rádiótáviró szolgálat javítása érdekében az igazgatás további 7 új vevőkészüléket rendelt. Middelkerke-ben az igazgatás területet és épületet vásárolt, hogy az osztendei parti állomást oda helyezhesse.

A táviratok összes száma 6.44 millióra emelkedett az előbbi év 6.35 milliójával szemben. A távbeszélő előfizetőkkel távbeszélőn kezelt táviratok száma 3.033 millió volt, az előbbi év 2.757 millió táviratával szemben. A belföldi forgalom táviratainak darabszáma 33.600 darabbal, vagyis 1.02%-kal 3.322 millióra emelkedett. Ezzel szemben csökkent a külföldre szóló és a külföldről Belgiumba szóló táviratok száma 0.12%-kal, pontosabban 3150 darabbal s így elérte a 2.583 millió csökkentett számot. Ismét emelkedett azonban az átmenő táviratok száma, pontosan 41.700 darabbal, vagyis 8.47%-kal s így elérte a 125.000 táviratot.

A táviró és rádiótáviró együttes bevétele 48.675 millió frank volt az előbbi költségvetési év 47.012 millió frankkal szemben. Ebből 12.957 millió frank a belga belföldi táviróforgalomra, 23.302 millió frank Belgiumnak más országokkal való táviróforgalmára, 3.574 millió frank pedig az átmenő táviróforgalomra jut.

A belga táviró és távbeszélő igazgatás

(Régie) összes bevétele kerekén 452 millió frank volt ebben a költségvetési évben az előbbi év 421 millió frankjával szemben. Az összes kiadások kerekén 210 millió frankot tettek ki, míg az előbbi költségvetési évben ez az összeg 189 millió frank volt. Ez adatok szerint a belga táviró és távbeszélő igazgatás 1937/38. költségvetési évi bevételétöbblete 242 millió frank volt az 1936/37. költségvetési év 232 millió frankjával szemben. (DP. 1939:7.)

Németország.

Az 1938. naptári év táviróforgalmáról néhány adat már rendelkezésre áll. Ezek szerint a kezelt táviratok összes száma 21.3 millió volt, ami kerekén 4%-kal több, mint az előző évben. Az előfizetői távgépíró-hálózat előfizetőinek száma 380-ról 600-ra emelkedett. A képtáviró szolgálatot jelentékenyen fejlesztették. Wien képtáviró-állomásnak a német képtáviróhálózatba való bevonásával a nyilvános képtáviró-állomások száma 10-re emelkedett. (TP. 1939:3.)

TÁVBESZÉLŐ

Belgium.

A távbeszélő és táviró ügyeket Belgiumban az 1930. évi július 19-én kelt törvény külön igazgatásra (Régie) bízta s annak ellenőrzésére egy bizottságot hívott életre. Az igazgatás és az ellenőrző bizottság legutóbbi együttes évi jelentése az 1937. év márciustól 1938. év februárig terjedő időre vonatkozik.

E költségvetési év folyamán a távbeszélő szolgálatnak önműködő (automata) szolgálattá való s 12—13 évre tervezett átrendezési munkájának első szakasza lezárult. A költségvetési év folyamán 17 körzet teljesen elkészült. Nevezetesen Brüsszel, Antwerpen, Charleroi, Lüttich, Mons, Tournai, Gent, Brügge, Verviers, La Panne-Nieuport, Ostende, Ninove, Malines, Wawre, Namur, Huy és Tongres. A távválasztó szolgálat megvalósítása keretében, Malines körzetének Brüsszel és Antwerpen hálózataival való összekötéséhez szükséges anyagot az igazgatás már megrendelte. Azonkívül az igazgatás Brüsszel és Gent, továbbá Antwerpen és Turnhout közt távkábelt helyezett üzembe.

A 438 távbeszélő központ közül 34 központ 183.931 távbeszélő előfizetővel (az ország előfizetőinek 64%-a) automata-rend-

szerű, 37 központ 37.263 előfizetővel (az ország előfizetőinek 13%-a) központi telep-rendszerű, és 367 központ 66.129 előfizetővel (az ország előfizetőinek 23%-a) helyi telep-rendszerű.

A távbeszélőállomások száma az előbbi költségvetési évvel szemben 31.351 állomással, vagyis 8.8%-kal 387.646 állomásra emelkedett. Minden 4.65 lakosra jut tehát egy távbeszélőállomás.

A nyilvános távbeszélőállomások száma 8.53%-os emelkedéssel elérte az 1412 állomást.

A helyi és távolsági távbeszélő szolgálat díjazásában 1938. év január 1-től kezdődő érvénnyel új szabályok léptek életbe. Ezáltal a távbeszélő alapidíj tarifája egyszerűbb és olcsóbb lett: évi 320 frankra mérsékeltek az addigi 375 franktól 600 frankig a hálózatok nagysága szerint igazodó alapidíj helyett. Az új szabályozás értelmében a helyi beszélgetéseket számlálják. A távbeszélőállomás és a központ közötti távolság szerint a multban fizetett pótdíj is megszűnt. Ugyancsak nem kell ezután a távbeszélő előfizetőnek a helyi beszélgetésekért bizonyos legkisebb díjat előre befizetni. Továbbá, mind a nappali, mind az éjszakai forgalom távbeszélő díjait mérsé-

kelték. E díjmérséklések következtében, az igazgatást az 1937/38. költségvetési év végén volt előfizetők számának és ugyanannak a költségvetési évnek átlagos beszélgetési számának figyelembevétele mellett, évi 25.5 millió frank-bevételkiesés éri. Azonban a díjmérséklés mind az előfizetők számára, mind a forgalom mennyiségére előnyösen hat s ezért a bevételkiesés összegének jelentékeny mérséklésével kell számolni. A díjváltozásokkal egyidejűleg az országot 101 távbeszélőosztályra osztották fel.

A belga távbeszélőállomásokról naponta átlag egy millió beszélgetést folytatnak. A helyi és közeli környéki távbeszélgetések száma 272.574 volt, ami 18.916 beszélgetéssel, vagyis 7.46%-kal több, mint az előbbi évben. Ennél az adatnál meg kell jegyezni, hogy az 1938. január 1 előtti időszakban csupán a helyi és a legfeljebb 10 km-nél nem messzebb fekvő hálózatokkal folytatott beszélgetéseket vették számításba, addig az 1938. év első két havában az ugyanannak az osztálynak határain belül és az első öv határain belül váltott valamennyi beszélgetést figyelembe vették.

A távolsági beszélgetések 1.638 millió beszélgetéssel, vagyis 4.33%-kal 39.436 millióra emelkedtek.

A külfölddel való távbeszélőforgalom fejlődése szintén kielégítő. Ezeknek a száma az előbbi évvel szemben 201.437-tel, vagyis 8.42%-kal, 2.593 millióra emelkedett; a díjköteles percek száma ugyanakkor 8.87%-kal multa felül az előbbi év hasonló adatát. A Belgiumon áthaladó díjköteles beszélgetések száma 2.613 millióról 2.876 millióra emelkedett.

A költségvetési év folyamán a távbeszélő szolgálat összes bevétele 392.962 millió frank volt az előbbi év 367.166 millió frankjával szemben. Ebből 158.933 millió frank jut a helyi távbeszélőforgalomra, 66.949 millió frank az ú. n. közeli környék távbeszélőforgalmára (Bezirksvernsprechdienst), 103.781 millió frank a belföldi

helyközi távbeszélőforgalomra, és 60.628 millió aranyfrank a külfölddel folytatott és átmenő beszélgetésekre. A bevétel többi része a vezetékek használatáért és hivatalos berendezések igénybevételért befizetett díjakra jut. (DP. 1939:7.)

Finnország.

Finnországban a távbeszélőt az államon kívül 950 magánvállalat tartja fenn. 1937. év végén ebben az országban 2235 távbeszélő központ volt, amelyek közül 84 ön-működő rendszerű. Az ezekhez a központokhoz csatlakozó előfizetők száma ugyanakkor 171.109 volt; ebből 1206 nyilvános távbeszélőállomás (1936. év végén az előfizetők száma 159.901 volt).

Ebben a költségvetési évben 228,750.618 helyi beszélgetést váltottak az 1936. évi 214,498.602 beszélgetéssel szemben. A belföldi távolsági forgalom beszélgetései 46,906.187 közönséges, 3,381.089 sürgős, 47.126 bérelt, és 323.460 meghatározott időre kért beszélgetésből állt. A beszélgetések percszáma 243,157.737 percre emelkedett. A meghívások száma 442.163 volt az 1936. évi 366.582-vel szemben.

A külfölddel való távbeszélőforgalom is erősebb volt, mint az előbbi évben. Ezekből a beszélgetésekből 174.317 közönséges, 3086 sürgős, 6 azonnali, 3935 bérelt és 620 meghatározott időre kért beszélgetést bonyolítottak le. A külfölddel váltott távbeszélgetések díjköteles perceinek száma összesen 1,106.920 volt, ebből 1,057.560 perc jutott a végforgalomra és 49.360 perc az átmenő távbeszélgetésekre. Az 1936. évben ezzel szemben csak 984.028 díjköteles perccel beszéltek a külfölddel való forgalomban, ideszámítva az átmenő távbeszélőforgalmat is. (TP. 1939:4.)

Németország.

Az 1938. naptári év távbeszélőforgalmáról néhány adat már rendelkezésre áll. Ezek szerint a távbeszélőforgalom emelkedése folytatódott. A távbeszélőállomások

száma november végéig 209.000-rel 3,767.000-re emelkedett. Ezekről az állomásokról 2870 millió beszélgetést folytattak, ami 7.24%-kal több, mint 1937. évben.

A német távolbalátó távbeszélgetés az

1938. naptári évben jelentékenyen továbbfejlődött. A Berlin, Leipzig és Nürnberg között már berendezett távolbalátó beszélgetési szolgálatot július elején Münchenre is kiterjesztették. (TP. 1939:3.)

RÁDIÓ

Németország.

Az 1938. év október hónaptól december hónapig terjedő negyedévben 145 esetben indítottak büntető eljárást az engedély nélkül rádiózók ellen; ezek közül 93 személyt jogerősen elítéltek, mégpedig hármat egy héttől 4 hónapig és 3 napig terjedő elzárással büntettek, 89 esetben pedig 3 márkától 200 márkáig terjedő pénzbüntetést szabtak ki. Egy fiatalkorú figyelmeztetést kapott. (DP. 1939:8.)

*

A rádióengedélyesek száma Nagy-Németországban 1939. február 1-én 11,902.297 volt (ebből Ausztriára 707.332 jutott). A díjfizetés kötelezettsége alól fel volt mentve ezek közül összesen 739.699 (a volt Ausztriában 26.991). (DP. 1939:8.)

Belgium.

Az 1937. év márciusától 1938. év februárig terjedő költségvetési évről legutóbb kiadott évi jelentés szerint a rádióműsorszóró szolgálat jelentős fejlődést mutat. A rádióelőfizetők száma az 1936. év végén volt 888.168-ról 1937. év végéig 1,018.108-ra emelkedett. Az évi emelkedés tehát 129.940 előfizető, vagyis 14.63%. Ennek az eredménynek köszönhető, hogy rádiósűrűség szempontjából Belgium a hetedik helyen áll az európai országok közt.

1000 lakósra átlag 123 rádióengedélyes jut. A vezetékes rádióműsorszóró szolgálatban 26.750 engedélyes vesz részt. Az ország 27 rádióműsorelosztó központja közül az egyiknek több mint 4500 résztvevője, háromnak egyenként több mint 2000 résztvevője, és másik kettőnek egyenként több mint 1500 résztvevője van.

A műsorszóró rádió bevétele ebben a költségvetési évben 420.100 frank volt. (DP. 1939:7.)

Németország.

A műsorszóró rádió erőteljes fejlődése 1938. naptári évben is folytatódott. Január 1-től december végéig a rádióelőfizetők száma 9,087.454-ről 10,379.348-ra emelkedett, vagyis a növekedés 1,291.894. A tízmilliószám elérése október hó folyamán következett be. A 668.913 ausztriai rádióelőfizetőnek a német rádióelőfizetői számba való beolvadása után Nagy-Németország rádióelőfizetőinek száma elérte a 11,048.261 számot (Szudétánémet terület nélkül). A volt osztrák műsoradók (Wien, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Linz, Salzburg és Vorarlberg), továbbá a Szudéta-terület adója (Märisch-Ostrau, most Troppau) beolvadtak a német birodalmi posta rádióműsorszóró szolgálatába. (T. P. 1939:3.)

Dr. Teész Frigyes

VEGYES

A legközelebbi postakongresszus 1939 április 1-én kezdődik, Buenos Airesben, amelyen 89 állam postaigazgatásainak kiküldöttei vesznek részt. Ez a kongresszus a nemzetközi postaegyezmény megújítását

és a legutóbbi kongresszus óta szerzett tapasztalatok és a technika fejlődésének megfelelő pótegyezmények kötését tűzte ki céljául. A tárgyalások előreláthatóan több hétig tartanak. A nemzetközi kereskedelmi

kamara is több javaslatot terjeszt a kongresszus elé.

E javaslatok kapcsán elsősorban a levélpostai díjtételekkel szemben van észrevételük. A nemzetközi postakongresszusok főcélja, az egységes díjszabás, még korántsem valósult meg. Hiába ír elő a nemzetközi postaegyezmény a különféle levélpostai küldeményekre nézve megszabott díjtételeket, ha az egyes postaigazgatásoknak megengedi e díjtételeknek 40%-os pótlékozását. A nemzetközi kereskedelmi kamara postaügyi bizottsága most az alapdíjnak 20%-os mérséklését kéri a nemzetközi postaegyesülettől. Ez a mérséklés legtöbb igazgatásnál alig jelentene többet a jelenlegi nemzetközi díjak állandósításánál, mert ezek az igazgatások pénzüiknek időközben történt elértéktelenedése következtében a nemzetközi postaegyezményben tervezett alapdíjknál máris alacsonyabb díjtételeket szednek. A bizottság egyébként sem tartja helyesnek az egyes országok közötti kedvezményes díjtételek rendszerezését. Ehelyett nagyobb súlyt helyezne annak kötelezővé tételére, hogy az egyes igazgatások a postaküldeményeiket az eddiginél nagyobb mértékben továbbítsák légiúton, noha a továbbításnak ez a módja a postaigazgatások kiadásainak jelentékeny emelkedését vonná maga után. Ugyancsak szívesen látná ez a bizottság az üzleti papírok, nyomtatványok és kis-csomagok felső súlyhatárának emelését is. A postaüzleti szabályoknak az árumintaküldeményekre vonatkozó határozmányai különösen közelről érdeklik a nemzetközi kereskedelmi érdekeltséget. A nemzetközi kereskedelmi kamara idevonatkozó javaslatai e szabályok enyhítését kéri. Nevezetesen szeretnék, ha a kongresszus fontolóra venné, vajjon nem lehetne-e legalább az ajánlott árumintaküldeményeknél ki-

mondani a kártérítési felelősséget nemcsak az elveszés, hanem a sérüléséből, kifosztásából és késedelméből eredő károk esetére is. Viszont arra is rámutatnak, hogy egyes árucikkeknek a postai szállításból való kizárásának lehetősége visszaélésekre adhat alkalmat, és éppen ezért ezen áruk számának szigorú meghatározását kéri.

A nemzetközi kereskedelmi kamara a postacsomagforgalomnak a kereskedelmi életre gyakorolt jelentőségét már ismételtten hangsúlyozta. Nézete szerint ebben a szolgálatban lényeges változtatásoknak kell bekövetkezniük. Mindenekelőtt arra mutatott rá, hogy a postacsomagegyezményben megszabott díjhoz még számos különféle pótlék és pótdíj járul, amelyek a közönség által viselendő költségeket emelik. Ezeknek a díjknak egységesítése, leszállítása és a formások csökkentése maguknak a postaigazgatásoknak is érdekükben áll, mert egyébként bele kell nyugodniok, hogy a postacsomagforgalmuk olyan mértékben csökkenjék, mint amilyen mértékben szaporodnak a különféle magán szállítóvállalatok által a közönség részére ezen a téren felajánlott könnyítések. Egyébként is a nemzetközi postaegyesület egyes fontosabb tagállamai a postacsomagegyezményt még máig sem írták alá. De azokban az államokban is, amelyek az egyezményhez már csatlakoztak, ennek a nemzetközi csomagforgalomnak szabályozása egymástól sokban eltér. Franciaországban például ezt a szolgálatot a vasút látja el. Mindenképen szükségesnek látszik tehát a postacsomagegyezmény határozmányainak teljes átdolgozása. Javasolják ezenkívül az eddiginél több súlyfokozat rendszerezését és az összes díjtételek 20%-os mérséklését. (P. N. 1939:1.)

(Ifj. Kovács)

HIREK.**Nouvelles.**

Ez év április 1-én Buenos-Airesben ül össze az Egyetemes Postaegyesület XI. kongresszusa. Ez az első alkalom, hogy a világpostakongresszus egy délamerikai várost választott színhelyéül. Az amerikai kontinensen eddig csak egyszer tartottak postakongresszust és pedig Washingtonban 1897-ben.

Az egyetemes postakongresszusok feladata, amint azt a jelenleg érvényben lévő Kairói szerződés 13. cikke előírja, az előző kongresszuson hozott határozatoknak (Szerződés, Egyezmények és ezek Szabályzatainak) felülvizsgálása és ha szükséges, kiegészítése. A fokozatosan fejlődő gazdasági élet a postaintézeteket állandóan újabb követelmények elé állítja, amelyekhez a Kongresszuson hozott szabályoknak is idomulni kell. E feladat sikeres megvalósítása a kongresszuson tárgyaló országok képviselőit sokszor nehéz helyzet elé állítja. Különösen áll ez akkor, amikor olyan javaslatok felett kel dönten, amelyek pl. helytállóak ugyan az európai országokban, de a postai szervezet különbözősége folytán esetleg végvalósíthatatlanoknak mutatkoznak az európa-kívüli országok egyes postaigazgatásainál. A kongresszusnak tehát egyik fontosabb feladata a különböző érdekeknek közös nevezőre hozatala által lehetővé tenni, hogy az egyes szabályok az Egyetemes Postaegyesület bármelyik országában zökkenő nélkül alkalmazhatók legyenek.

Az Egyetemes Postaegyesület országai javaslataikat még a kongresszus előtt megküldik a berni Nemzetközi Postairódnak. Ez az iroda a javaslatokat összegyűjti, kinyomtatja és idejében megküldi az egyesülethez tartozó országok postaigazgatásainak. Ilyen módon minden postaigazgatásnak módjában van még a kongresszus előtt a többi ország javaslatairól

tudomást szerezni és ezeket saját országának érdekei szempontjából vizsgálat alá vonni. A buenos-airesi kongresszusra a postaigazgatások több mint ezer javaslatot terjesztettek elő.

A kongresszuson a javaslatokat bizottságokban tárgyalják. A szükséghez képest többféle bizottság (levélpostai, csomag, szövegrendezési stb. bizottság) működik. Az egyes különleges kérdések tanulmányozására a kongresszus albizottságokat küld ki. A bizottsági tárgyalás célja a beérkezett javaslatok megszürése. Ha a bizottságok nem döntenek, úgy az ilyen javaslat sorsát illetően a kongresszus teljes ülése határoz.

A buenos-airesi kongresszuson a következő fontosabb javaslatok kerülnek tárgyalásra:

Több postaigazgatás nehézkesnek találja a nemzetközi szabályalkotásnak mai rendszerét. Különösen kifogásolják azt, hogy a kongresszusok a részletes viták miatt igen hosszú időre elnyúlnak és a postaigazgatások vezetőit és főbb tisztviselőit sok időre elvonják az otthoni teendőktől. Ennek elkerülése végett javasolják, hogy az érdekelte postaigazgatások a szükséghez képest ú. n. előkészítő értekezleteket tartsanak, amelyeken az őket érdeklő javaslatokat részleteiben megvitátnak és csak azokat terjesztenék a kongresszus elé, amelyeknek elfogadására egyetemes határozat szükséges. Ilyen módon a nemzetközi értekezletek ideje megrövidíthető volna és azokat esetleg 5 évnél ritkább időközökben is lehetne tartani.

Ugyancsak rendkívül erős vitára lehet számítani az ú. n. gyarmati szavazatok ügyének rendezésénél. A Szerződés szabályai értelmében ugyanis a kongresszusokon, értekezleteken és az összejövetelek közti időszakokban történő *szavazásoknál* az egyes gyarmatok, illetőleg ezek összes-

sége után több ország külön-külön szavazati jogot élvez. E területek az Egyetemes Postaszervezés és Egyezményei tekintetében úgy szerepelnek, mint külön postaigazgatások. Így pl. külön igazgatást képez a francia posta szempontjából Algir, az indokínai francia gyarmatok és a többi francia gyarmatok összessége. Eképen a határozathozatalnál Franciaországnak összesen négy szavazat áll rendelkezésére. A döntő fontosságú és anyagi kihatású szabály alkotásánál pedig elsőrendű helyzetet jelent, ha valamely ország több szavazattal rendelkezik. Ezzel szemben Angliának, amelynek egyébként a legtöbb gyarmata van, jelenleg egyetlen gyarmati szavazati joga sincsen, amit egyébként az előző kongresszusokon istmételten kifogásolt. Ezért a buenos-airesi kongresszusra is olyan javaslatot terjesztett elő, hogy vagy töröljék el az összes gyarmati szavazati jogokat (ez azonban több állam érdekeit sértené) vagy ismerjenek el neki is legalább annyi gyarmati szavazatot, amennyi az Egyetemes Postaegyesület bármely országát megilleti. Az utóbbi esetben Angliának ugyanannyi szavazata lenne, mint Franciaországnak, azaz négy.

Számos díjszabási javaslat is kerül a kongresszus elé. Ezeknek nagyrésze a jelenlegi díjak csökkentésére irányul. Az utóbbi években ugyanis több országban az aranyalapról való letérés következtében a pénz sokszor jelentékeny értékcsökkenést szenvedett. Ezzel szemben ezek az országok a postai díjakat vagy egyáltalában nem, vagy csak kis mértékben emelték a pénz értékcsökkenésének arányában. Így azután több ország postai díjszabása, az aranyfrankra való átszámítás után nemzetközi viszonylatban igen olcsó lett, sőt több esetben a nemzetközi szerződésben megállapított adapidjat sem éri el. Mint-hogy pedig az érdekelt postaigazgatások e díjakat országuk gazdasági érdekeinek veszélyeztetése nélkül nem emelhetik, igyekezni fognak a kongresszussal oly határo-

zatot elfogadtatni, amely az aranyfrankban kifejezett alapdíjakat megfelelően leszállítja. Ebben az esetben számítani lehet az alapdíjaknak kb. 20%-os csökkentésével.

A díjszabási kérdések után hosszabb vitára fog alkalmat adni az átszállítási díjak kérdése is. Ez a kérdés az előző postakongresszusokat ismételten foglalkoztatta. Jelenleg ugyanis minden átszállított levélzárlatért az átszállítást végző igazgatásnak 3 évenként tartott adatgyűjtés alapján ú. n. átszállítási díjat kell fizetni. Az egyes országok földrajzi fekvése döntő jelentőségű e díj szempontjából. Vannak ugyanis országok (mint pl. Anglia), amelyek zárlatokat csak más igazgatások közvetítésével szállítanak, ők maguk pedig nem tranzitálnak. Érthető, hogy ezek az országok minden egyes kongresszuson az átszállítási díjak eltörlését szorgalmazzák. Ezzel szemben állanak azok az országok, amelyek sok idegen postaigazgatás záratait szállítják át, ami minden esetben költséget is jelent. E költségek megtérítése miatt ezek az országok természetesen az átszállítási díjak fenntartásáért szállnak síkra. Az eddigi kongresszusok a két ellentétes felfogást úgy egyenlítették ki, hogy az átszállítási díjakat minden kongresszuson újból leszállították. Ezáltal egyrészt csökkentették a nem átszállító országok terhes kiadásait, másrészt a tranzitáló országok részére az átszállítási díj rendszerét mégis fenntartották. A buenos-airesi kongresszuson az átszállítási díjak kérdése körül igen éles harcok várhatók. Az átszállítási díjakat ugyanis már a végsőkig csökkentették, újabb díjleszállítás nehezen lesz keresztülvihető; ezzel szemben a dél- és középamerikai államok egyöntetűen a tranzit-díjak eltörlése mellett foglaltak állást. A helyzetet az európai forgalomban súlyosbítja az a körülmény is, hogy a legtöbb nyugati postaigazgatás a leveleket és levelezőlapokat pótdíj nélkül légiúton szállítja és így az átrepült államoknak nem kötelesek át-

szállítási díjat fizetni. Ilymódon az átszállító országok esznek az átszállítási díj egy részétől, jóllehet az egyéb levélpostai anyag (nyomtatvány, áruminta stb.) átszállítására szükséges szállítóeszközöket (vasút, autobusz stb.) változatlanul igénybe kel venniök. E küldemények átszállítási díja azonban oly csekély, hogy a járatok fenntartási költségeit nem fedezi. A magyar postaigazgatás, mint átszállító ország, az átszállítási díjak változatlan fenntartásában erősen érdekelve van.

Igen széleskörű és alapos vita várható a légipostai kérdésekben is. A légiszállítási díjak tekintetében ugyanis a jelenlegi rendszer több egyenlőtleniséget mutat. Amíg az európai forgalomban a nyugati országok postái a leveleket és levelezőlapokat minden pótdíj szedése nélkül légi úton továbbítják, ha ez által a rendeltetési helyen gyorsabban kerülnek kézbesítésre, a tengerentúli viszonylatokban a légipostai pótdíj olyan magas összegű, hogy az élénkebb forgalom kifejlődését teljesen meggátolja.

A pótdíj nélküli légiszállítás ügye is erősen fogja foglalkoztatni a kongresszust. Az 1938. évben Brüsszelben tartott európai légipostai értekezlet az európai forgalomban a pótdíjnélküli légiszállítás elvét mondta ki. Az értekezleten azonban semmiféle olyan egyezményt, szerződést nem kötöttek, amely a levelek és levelezőlapok pótdíjnélküli légiszállítását az európai for-

galomban kötelezővé tenné. Az értekezlet csak annak a *reményének* adott kifejezést, hogy a pótdíjnélküli légiszállítást 1939 augusztus 1-e előtt az igazgatások életbe léptetik. Ez azonban több országban, így Magyarországon is, a postaigazgatásokra háruló jelentékeny szállítási költségek miatt ezideig nem volt megvalósítható. A kongresszus feladata lesz a brüsszeli értekezlet eredményeinek az Egyetemes Posta-szerződés határozatai közé való felvétele és olyan módozatok kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a posták intenzívebb bekapcsolását a légi közlekedésbe. Habár az erre vonatkozó javaslatok részleteiben eltérnek egymástól, mégis egyöntetűen azt az álláspontot foglalják el, hogy a jövőben a postaaanyag szállítása szempontjából a repülőgépet épen olyan rendes szállítási eszköznek kell tekinteni, mint a vasutat vagy automobilt és ennek megfelelően a küldeményeket pótdíj nélkül, légi úton kell szállítani. Ez az alapelv bár kétségtelenül megegyezik azzal a felfogással, hogy a postaküldeményeket a lehető leggyorsabb közlekedési eszközökkel kell a rendeltetési helyre továbbítani, mindazonáltal kérdés, hogy a kisebb országok postaigazgatásai az általános légiszállítás berendezésével, illetőleg a légipótdíj elengedésével járó több-költséget költségvetésük súlyosabb megterhelése nélkül tudják-e vállalni.

Módos.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

A német posta szívességi bélyegzőlenyomatai. A postának a nemzeti élet eseményeivel és jelenségeivel való szoros összeköttetése, amely időnként szép bélyegkiadásában és művészi kivitelű különleges és hirdető bélyegzők használatában is kifejezésre jut, állandóan növeli a lelkes bélyeg- és lebélyegzésgyűjtők számát. Természetesen szaporodnak a posta intézménnyel szemben ezek részéről támasztott kívánalmak is. A posta lehetőség szerint igyekszik e kívánalmaknak eleget tenni és például a német posta e célból megfelelő irányadó rendelkezéseket is adott ki, amelyeket itt ismertetünk.

A nagyobb szabású ünnepélyek, kiállítások stb. színhelyén berendezett alkalmi postahivatalok különleges bélyegzővel bélyegzik le a lebélyegzés végett papírlapra felragasztott, vagy felragasztás nélkül bemutatott, vagy hozzájuk beküldött, forgalomban lévő bélyegeket. Éppen így lebélyegzik a bérmentesített levelezőlapokat, borítékokat stb. még akkor is, ha ezek nem postai úton való továbbítás végett érkeztek hozzájuk. (Ezek az úgynevezett „szívességi” lebélyegzések.) Az alkalmi postahivatalok működésének megszűnése után beérkező küldeményeket azonban már nem bélyegzik le. Más postahivataloknál ilyen szívességi lebélyegzések nem igényelhetők.

Különleges és hirdető bélyegzők a német postánál. Ha valamelyik postahivatalhoz megcímezett levelek, levelezőlapok vagy nyomtatványok borítékban s azal a kéréssel érkeznek be, hogy a küldeményekre a hivatal egy bizonyos, még használatban lévő különleges vagy hirdető bélyegző lenyomatát alkalmazza, s azután azokat továbbítsa, a hivatal a kívánságnak a lehetőség szerint eleget tesz. A pos-

tahivatalhoz beküldött ilyen küldeményeket bérmentesíteni kell.

A nem, vagy csak elégtelenül bérmentesített küldeményeket megportózzák. Csak a postaszabályoknak megfelelő küldeményekre (ajánlott, express levelek stb.) kerülhetnek feladási vagy más ragjegyek. Pecsétviasszal való lezárást a postahivatal nem alkalmazhat. Kívánatra a postahivatal a lebélyegzés megtörténte után belföldre több küldeményt egy boríték alatt „Postaszolgálati ügy” megjelöléssel, díjmentes levélben küld vissza, ha az egyes küldemények fajuk szerint bérmentesítve vannak vagy, ha a visszaküldéshez megcímezett boríték van mellékelve és a visszaküldendő küldeményeken lévő bélyegek értéke fedezi az összes küldeményeket magában foglaló küldemény (nyomtatvány, levél vagy csomag) viteldíját. E küldeményre visszaküldés előtt a hivatal zárpecsétjét alkalmazza. Ezek az előírások értelemszerűleg a szívességi lebélyegzéseket tartalmazó küldeményekre is vonatkoznak.

Német bélyegzések gyűjtői célokra. Aki a küldeményein lévő bélyegeket könnyen és tisztán óhajtja lebélyegeztetni, küldeményeit a kívánságát feltüntető borítékban beküldheti, avagy átadhatja a postahivatal e célra kijelölt munkahelyén. Külön kívánságra a bélyegeken kívül még ezek mellett, avagy a címoldal baloldalán egy második bélyegzőlenyomat is alkalmazható. További bélyegzőlenyomatok azonban a küldeménynek sem elő-, sem hátoldalára nem igényelhetők.

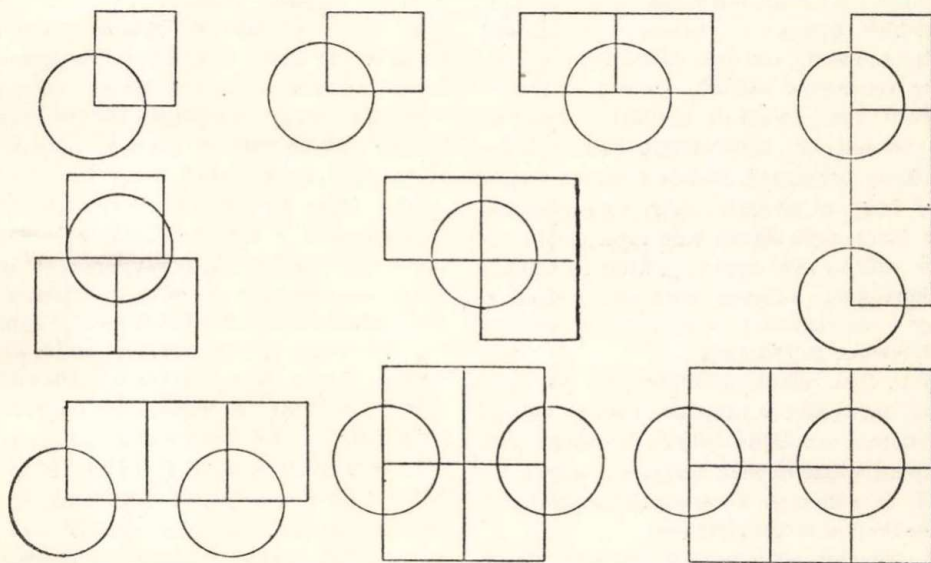
Ezek a küldemények a többiektől elkülönítve és különös gondossággal bélyegeztetnek le. A még nedves bélyegzőlenyomatokat az elkenődéstől megvédik; ezért a lebélyegzett küldeményeket nem helyezik egymásra, hanem előbb megszáritják a le-

nyomatokat. A küldeményeket azután a címzettnek továbbítják.

A bélyeggyűjtő célokra szolgáló bélyegeknek, valamint a légiposta és télisegély bélyegeknél lebélyegzéséhez jól megtisztított és kiélesített bélyegzőket használnak. A frissen olajozott bélyegzőket gondosan megtisztítják, vagy a lenyomatok zsirozó-

dását megakadályozzák. A bélyegzést végző alkalmazott különösen vigyáz arra, hogy a bélyegző el ne csússzon, mert különben kevésbé éles lenyomatok állanak elő.

A lebélyegzés eszközléséhez a csatolt rajz szolgál mintául. A bélyegző lenyomatok más helyre is kerülhetnek, elvileg

azonban egy bélyegre csak egy lenyomat kerülhet. Mindenekelőtt a bélyegképet kell megkímélni. Egy bélyegzőlenyomat mintegy harmadát érheti a bélyegeknél, egyes bélyegeknél, valamint egy bélyegzőlenyomattal értéktelenített két bélyegnél azonban csak negyedét. A bélyeg- és lebélyegzés gyűjtőknek a lebélyegzésekre vonatkozó különleges kívánságait a lehetőség szerint teljesítik.

E cikk, amely a Deutsche Postzeitung 1939. évi 4. számában jelent meg, befejezésül még a bélyeggyűjtő célokra történő bélyegértékesítésről emlékezik meg. Bécsben most már megszűnt a „Versandstelle” és kizárólag a berlini „Reichspostzentralamt” (Versandstelle für Sammlermarken) áll a gyűjtők rendelkezésére.

Érdekes, hogy a német posta a megcímezett küldeményeket akkor is lebélyegzi, ha ezek nem kerülnek postai továbbításra. A magyar szabályok szerint ez tilos. A lebélyegzendő küldeményeket nálunk is bérmentesített borítékban kell az érdekelt postahivatalhoz beküldeni, de a visszaküldéshez is külön felbélyegzett borítékot kell mellékelni, amivel szemben a német posta díjmentesen is visszaküldi a lebélyegzett küldeményeket, ha az ezeken levő bélyegek értéke kiteszi a lebélyegzett küldeményeket magában foglaló küldemény viteldíját. — A magyar posta csak bélyegek lebélyegzését engedi meg, a német postánál bélyegzőlenyomat alkalmazható — külön kívánságra — a bélyegek mellett, vagy a küldemény címdalának baloldalán is.

A kvarclámpa mint bélyegdetektív.
Amióta bélyeg van a világon, állandóan kísérleteznek, hogy bélyeghamisítás útján, a posta vagy a bélyeggyűjtők kárára, egyesek pénzt keressenek. Némelyik gyűjtő, aki azt gondolja, hogy valami különösen értékes darabbal gazdagította gyűjteményét, bizonyos idő múltán arra a felfedezésre juthat, hogy egy — többé vagy kevésbé ügyes — hamisító áldozatául esett. A gyűjtő ugyanis afőlötti örömeiben, hogy véleménye szerint valami jó dolgot szerzett, igen gyakran mellőzi a szakember véleményét. Előbb-utóbb azután kiderül, hogy becsapták. Ekkor teszi fel magában, hogy a jövőben már elővigyázatos lesz. Ez a saját kárán való tanulás fejlesztette azután az egyes gyűjtőket bélyegszakértökké, akiknek már gyermekjáték, hogy a bélyegekkel elkövetett visszaélsí kísérleteket felfedezzék.

Nem épen mindig az értékesebb bélyegek azok, amelyeket a hamisító a maga anyagi érdekében hamisítás céljára kiválaszt. Némelykor kifizetőbbnek tartja a közepes értékű, de élénkebb keresletnek örvendő bélyegekkel való kísérletezést.

A legvakmerőbb hamisítást egy Collin nevű délamerikai kereskedő követte el, aki 1-től 50 pesos névértékű egész sorozat paraguayi bélyeget hamisított és hozott forgalomba; majdnem az egész világ kereskedőit sikerült becsapnia ezekkel a hamisított bélyegekkel, amelyek azután a kereskedőktől sok gyűjtőhöz is eljutottak, mielőtt még a paraguayi kormány a szélhámosságot felfedezte s a hamisítót hűvösre tette volna.

Collinon kívül vannak még számosan, akik gondos, aprólékos munkájukkal igen sokáig mindig újabb és újabb hamisítványokat képesek előállítani, amelyeknek felfedezése már fáradsággal jár. Elég gyakori az olyan kísérlet is, amely kontár-munkával igyekszik pénzt szerezni.

A gyűjtők már igen sok fortélyt kiismertek és a tapasztalatok alapján a bélyeg-

hamisításoknak már — lehet mondani — egész tudománya keletkezett azáltal, hogy a bélyeggyűjtők némelyike ezek tanulmányozására szenteli pihenő óráit. A fényképezés segítségével előállított hamisítványokat a szakember az árnyékolások elváltozásáról, vagy a sok homályosan maradt jellegzetességről ismeri fel. Némely gyűjtő mintegy megérzi, hogy a bélyeg valódi-e vagy sem; hüvelyk- és mutatóujja között fogja a bélyeget, megállapítja a használt papír vastagságát és fajtáját és teljes biztonsággal adja véleményét. Ha az eredeti bélyeg vízjeles papíron készült, a gyűjtő a valódiságot a bélyegnek benzinfürdőbe helyezése útján állapíthatja meg, ha pedig a hamisító már a vízjelhamisításra is módot talált, a benzinfürdőnél bonyolultabb eljárások is rendelkezésre állanak. Nem minden hamisítónak áll rendelkezésére előírásos lyukasztó (perforáló) gép vagy olyan ember, akinek közvetítésével ilyen gépet igénybe vehetne. A bélyegeket csak fogazatmérőre kell helyezni, s azok hamis volta már is megállapítható. Érdekes, hogy a háború alatt a bélyegek fogazását titkos írásként használták, pl. a szabályszerű fogazatsorból egyeseket kivágtak, másokat félrehajtottak, vagy a sort másként megváltoztatták. A postaigazgatások a hamisítások ellen különböző eszközökkel védekeznek, amelyek között a vésnök-jel (a rajzban elrejtett pici jel, esetleg betű) minden kicsisége mellett a legcélravezetőbb.

A hamisítások kiderítéséhez különböző műszaki segédeszközök állanak rendelkezésre, amelyek között egy idő óta a kvarclámpa különös értékes szolgálatot teljesít. Ez a csodalámpa fekete szekrénybe van szerelve úgy, hogy a fény az oldalán nyitott szekrény aljára esik. E célra készült segédeszközzel (koncentrátor) a fényt egy pontra lehet irányítani. Ide kell helyezni a vizsgálandó tárgyat, a mi esetünkben a bélyeget. Mikor a sugár már eléggé erős, gyorsan kell dolgozni, mert a bélyegek a

nagy forróságban összegöngyölődnek. Bár az ibolyántúli sugarak fényében nem minden hamisítás válik láthatóvá, mégis mutatkoznak szabadszemmel nem látható szinkülönbségek, megállapítható a papírfajták különbözősége s a felülnyomásokhoz használt festék különböző színe. Csaknem elképesztő, hogy a kvarclámpa alatt mennyire különböznek egymástól a színek. Így pl. az ugyanolyan vörös felülnyomás az egyik bélyegen élénk vörösnek, a másikon halványlilának látszik. Nemcsak a hamisítványok, hanem különböző, egymástól távoli időpontokban gyártott, külsőleg azonosnak tetsző bélyegek színe is elváltozást mutat. Egy sorozathoz tartozó hat azonos érték a kvarclámpa alatt hat, egymástól teljesen különböző színárnyalatot adhat. Ez a jelenség a papír minőségében, vagy a ragasztóanyag összetételében, vagy a színek keverésében talál magyarázatra.

Nyomára lehet jönni azoknak a hamis lebélyegzéseknek is, amelyeket szívesen alkalmaznak olyan, forgalmon kívül helyezett bélyegekre, amelyek később lebélyegezve, értékesebbé váltak, mint a le nem bélyegezettek. A hamisítók csak az eredetitől valamennyire eltérő festéket használhatnak, a kvarclámpa a két szín közötti szembetűnő különbséget mindjárt megmutatja. Egy további ismert hamisításterület a megsérült bélyegritkaságok kijavítása. Így némelyik értékes darabról, amelyre tulajdonosa különösen büszke volt, a kvarclámpa alatt kiderült, hogy tákolmány. A javítások és hiánypótlások világosan felismerhetőkké válnak, bár ügyes kézzel s oly agyafúrtnak készültek, hogy szakértőnek, segédeszköz nélkül végzett vizsgálatát is kiállották. A papírnak a javítás során előállott legkisebb sérülését is kimutatják a kvarclámpa sugarai. Így segít ez a csodalámpa a posta és a gyűjtők kárára bélyegek útján elkövetett visszaélések titkának leleplezéséhez.

A *Deutsche Postzeitung* 1939:5. számából átvett cikket — lényegtelenebb válto-

zásokkal közöltük. Ehhez még a tényállás teljessége érdekében a következő megjegyzéseket fűzzük:

A magyar bélyegmúzeum szintén fel van szerelve kvarclámpával, amelyhez legutóbb szereztünk be fénykoncentrátort.

Talán nem lesz érdektelen, ha a kvarclámpa használatának néhány esetét megemlítjük:

Egy, a bélyegmúzeum gyűjteményéből hiányzó, fordított felülnyomású bélyeget ajánlottak fel megvételre. A valódi, rendezett állású, felülnyomású, s a gyűjteményben meglevő bélyeggel együtt a kvarclámpa fényébe helyezve, a mi bélyegünk fekete felülnyomása a kvarclámpa fényében is fekete maradt, a felajánlotté azonban szígyenyében elpirult.

Másik esetben egy nagyobb értékű használatlan bélyeget hoztak, amelyről azonban a ragasztóanyag hiányzott. A bélyeget kvarc alá helyezve, azon a keletbélyegző kerületének egy része s a bélyegző szövegeinek töredéke igen jól észlelhető volt, bár a bélyegen nagyítóüveggel sem volt egyébként látható. Nyilvánvaló volt tehát, hogy a bélyegről a bélyegzőlenyomatot valami úton-módon lemosták.

Értékes bélyegek hamisításához a hamisító nem mindig szerezhet be olyan papírt, amilyen az eredeti bélyeg készült. Eredeti bélyeggel együtt téve ki az ilyen bélyeget a kvarclámpa fényének, igen könnyen megállapítható a hamisítás, mert a két papír színe esetleg igen nagy különbséget mutat, az egyik esetleg sárgásfehér, a másik majdnem sötét lila.

Ugyanúgy a ragasztóanyag vizsgálata is igen érdekes eredményeket ad: egyik bélyegen fehér, a másikon lilás. A mi állami nyomdánk csontenyvet használ, ennek s a vizsgálatot végző körmének kvarclámpa fényében mutatkozó színe majdnem teljesen azonos. (Merza)

Teknősbéka — mint vízjel. A Tongaszigetek bélyegpápirosában a vízjel egy

teknősbéka rajza. Érdekes története van annak, hogy miért éppen teknősbékát választottak vízjelnek.

Amikor Cook kapitány felfedező útján először kötött ki a szigeteken, meglepődött azon, hogy a bennszülöttek őt milyen barátságosan fogadták és ezért a szigetecsoportot Barátság-szigeteknek nevezte el.

Amikor 1777-ben újból meglátogatta a szigeteket, a bennszülöttek fejedelmét egy szép, fejlett teknősbékával ajándékozta meg. A teknősbéka idővel a bennszülöttek között nagy tiszteletnek örvendett, sőt törzsfőnöknek is megválasztották. Ez a teknősbéka még ma is ott él a szigeteken. (Post Office Magazine.) *Dr. Takács*

Szerkesztői üzenetek

Böröcz László postakiadó, Kapuvár. A Magyar Posta kiadásában megjelent Magyar Posta könyvei első kötete 2 pengőért megrendelhető a Magyar Posta kiadójánál: Dr. Lőrinczy Gábor postatanácsosnál, Budapest 114.

Többeknek. Az új Postaügynöki Utasítással (A. 5. Szab.-tal) kapcsolatban felmerült kezelési kérdéseket tárgyalásra a postavezérigazgatóság illetékes szakigazgatóságának adtuk át, ahol a Postaügynöki Utasítással kapcsolatban beérkező igaz-

gatósági észrevételek feldolgozása keretében a felvetett kérdések is figyelembe vétetnek.

Postahivatal Berettyóújfalu. A házhoz nem kézbesítő postamesteri hivatalok által a megbízásokhoz kiállított értesítő és elismervényeknek az utánküldött megbízásoknál hiánylapként való felhasználására, valamint a megbízások utánküldéséről a feladók értesítésére vonatkozó javaslatait tárgyalásra a postavezérigazgatóság illetékes ügyosztályának adtuk át.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRUT 12., BUDAI POSTAPALOTA, IV. EM. 446.

TELEFON: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postatanácsos.